

Marian SIMINICĂ
Georgiana-Raluca LĂDARU
Cătălin CÂMPEANU

▪
Evaluarea nivelului
de educație financiară din România

Redactor: Cristina STOIAN

Copertă: Mihai GĂZDARU

Revizie text: Elena CONSTANTIN

Tehnoredactare computerizată: Nicoleta BOBOCEA

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

SIMINICĂ, MARIAN

Evaluarea nivelului de educație financiară din România /

Marian Siminică, Georgiana-Raluca Lădaru, Cătălin Câmpeanu. - București :

Editura Economică, 2024

Conține bibliografie

ISBN 978-606-093-065-5

I. Lădaru, Georgiana Raluca

II. Câmpeanu Cătălin

336

Marian SIMINICĂ
Georgiana-Raluca LĂDARU
Cătălin CÂMPEANU

■

Evaluarea nivelului de educație financiară din România



ISBN 978-606-093-065-5

Copyright © Editura Economică, 2024

Autorii sunt responsabili de clarificarea dreptului de utilizare a informațiilor cuprinse în lucrare.

■

Comenzi la:

Editura Economică Distribuție

Casa Presei Libere, Corp A1, Etaj 3, Cam. 48-49

014820, București, Sector 1

Oficiul poștal 25, Ghișeu 1, Căsuța poștală 31

e-mail: comenzi@edecon.ro

Tel.: (+4) 031.432.96.02; Fax: (+4) 021.210.73.10

<http://www.edecon.ro>

Cuprins

Introducere	7
1	
Metodologia cercetării	11
2	
Cunoștințe financiare.....	13
2.1. Cunoștințe financiare percepute.....	13
2.2. Cunoștințe financiare efective.....	14
3	
Comportament financiar	25
3.1. Ține evidența banilor pe termen scurt.....	25
3.2. Economisire activă.....	29
3.3. Nu s-a împrumutat pentru a face față unor dificultăți financiare	31
3.4. Compară produse financiare între furnizori	36
3.5. Solicită sfaturi (din surse independente sau non-independente)	38
3.6. Urmărește cu atenție activitățile financiare personale.....	39
3.7. Stabilește obiective financiare pe termen lung și se străduiește să le atingă.....	41
3.8. Înainte de a cumpăra ceva se gândește cu atenție dacă își permite	42
3.9. Plătește la timp facturile.....	44
4	
Atitudini financiare.....	47
5	
Produsele financiare – cunoștințe și utilizare	53
5.1. Notorietatea produselor financiare.....	53
5.2. Utilizarea produselor financiare – în prezent	56
5.3. Achiziționarea produselor financiare în ultimii 2 ani.....	60

6	
Educație financiară digitală	63
6.1. Cunoștințe financiare digitale	63
6.2. Comportament financiar digital	67
6.3. Atitudini financiare digitale	72
6.4. Digitalizarea operațiunilor financiare.....	77
7	
Bunătatea financiară	85
7.1. Reziliența financiară (bunătate financiară obiectivă)	85
7.2. Bunătatea financiară subiectivă.....	91
8	
Alte elemente	103
8.1. Gestiunea resurselor financiare	103
8.2. Atenția pentru gestiunea riscurilor	105
8.3. Gestiunea operațiunilor financiare derulate on-line	108
8.4. Încrederea în planul financiar de pensionare.....	113
8.5. Orientarea către factorii ESG	115
9	
Concluzii	121
Bibliografie	133

Introducere

Educația financiară reprezintă una din abilitățile esențiale ale unei persoane, cu implicații profunde la nivelul societății. Astfel, prin educație financiară sunt formate deprinderile de economisire – investire, contribuind astfel la creșterea gradului de reziliență financiară a populației, în cazul unor șocuri produse de crizele financiare. De asemenea, studiile realizate la nivel internațional au evidențiat existența unei legături strânse între nivelul educației financiare și bunăstarea unui popor. Evoluțiile recente din piețele financiare marcate de creșterea inflației și a ratelor dobânzilor, apariția unor noi forme de consiliere financiară, incidența crescută a fraudelor și escrocheriilor financiare accentuează nevoia de educație financiară în rândul adulților. Educația financiară a devenit astfel o prioritate strategică la nivel național și european.

Identificarea unor soluții de creștere a nivelului de educație financiară în rândul populației presupune, mai întâi evaluarea acestuia și identificarea zonelor deficitare. În acest context, în anul 2023 OECD a lansat un al treilea exercițiu de evaluare a nivelului de alfabetizare financiară folosind Setul de instrumente 2022 OECD/INFE, la care au participat 39 de state, dintre care 20 țări membre OECD, respectiv:

Tabelul 1. *Lista statelor participante la exercițiul de evaluare a educației financiare*

Nr. crt.	Țară	Nr. crt.	Țară	Nr. crt.	Țară	Nr. crt.	Țară
1.	Albania	2.	Brazilia	3.	Cambodgia	4.	Chile
5.	Costa Rica	6.	Croația	7.	Cipru	8.	Estonia
9.	Finlanda	10.	Franța	11.	Germania	12.	Grecia
13.	Hong Kong (China)	14.	Ungaria	15.	Indonezia	16.	Irlanda
17.	Italia	18.	Iordania	19.	Coreea	20.	Letonia
21.	Lituania	22.	Luxemburg	23.	Malaezia	24.	Malta
25.	Mexic	26.	Olanda	27.	Panama	28.	Paraguay
29.	Peru	30.	Filipine	31.	Polonia	32.	Portugalia
33.	România	34.	Arabia Saudită	35.	Spania	36.	Suedia
37.	Thailanda	38.	Uruguay	39.	Yemen	-	-

Nivelul de educație financiară a fost urmărit pe cele 3 componente: cunoștințe financiare, comportament financiar și atitudini financiare. Fiecare componentă a fost evaluată pe baza răspunsurilor la mai multe întrebări. Pentru a se asigura comparabilitatea rezultatelor, scorurile calculate au fost scalate pe un interval cuprins între 0 și 100 puncte.

Potrivit acestui studiu (OECD, 2023), „scorul mediu de alfabetizare financiară în toate țările și economiile participante este de 60 din 100 de puncte (63 din 100 de puncte în țările participante OECD). În medie, în toate țările și economiile participante, doar 34% dintre adulți au atins scorul minim țintă privind alfabetizarea financiară, definit ca obținând cel puțin 70 de puncte din 100 (39% în țările participante OECD)”.

Centralizarea rezultatelor obținute pentru scorul de alfabetizare financiară și cele 3 componente ale sale (cunoștințe, comportamente și atitudini), atât ca valori medii pentru 39 state incluse în cercetare, respectiv cele 20 țări membre OECD, cât și ca valori minime, maxime și scorul obținut de România, sunt prezentate în tabelul următor:

Tabelul 2. Centralizarea datelor privind scorul de alfabetizare financiară

Indicator	Media generală	Media OECD	Minim	Maxim	România
Scor mediu de alfabetizare financiară (din 100)	60	63	42 Yemen	76 Germania	54
Scor mediu de cunoștințe financiare	63	67	38 Indonezia	91 Hong Kong	49
Scor mediu al comportamentului financiar	61	62	41 Yemen	77 Malta	56
Scor mediu al atitudinii financiare	56	58	31 Yemen	77 Thailanda	58

Scorul mediu de alfabetizare financiară înregistrat în România a fost de 54 puncte (pe o scală de la 0 la 100), ceea ce plasează țara noastră în partea de jos a clasamentului, pe poziția 35 din 39 țări incluse în studiu. Punctajul realizat de România reprezintă 89,5% din punctajul mediu realizat la nivelul celor 39 state analizate, respectiv 71,1% din punctajul realizat de Germania, țara cu cel mai ridicat nivel de educație financiară.

În funcție de diferitele variabile socio-demografice, situația se prezintă astfel:

- În funcție de gen, nu sunt diferențe de educație financiară între bărbați și femei, scorul mediu înregistrând valoarea de 54 puncte pentru ambele categorii.

- În funcție de vârstă, se constată valori mai ridicate ale nivelului de educație financiară pentru tineri și persoanele de vârstă medie, și mai scăzute pentru vârstnici (56 puncte pentru categoria 18-29 ani; 57 puncte pentru categoria 30-59 ani și 48 puncte pentru cei peste 60 ani).
- În funcție de nivelul studiilor, nivelul de educație financiară este mai scăzut la persoanele fără studii, comparativ cu cele cu studii superioare: 51 puncte pentru persoanele fără studii sau cu studii primare; 61 puncte pentru persoanele cu studii liceale și 64 puncte pentru persoanele cu studii superioare.
- În funcție de ocupație, niveluri mai ridicate ale educației financiare s-au identificat pentru angajați (57 puncte) și antreprenori (64 puncte), și mai scăzute pentru șomeri (35 puncte) și pensionari (48 puncte).
- În funcție de reședință, persoanele din mediul rural au un nivel mai redus al educației financiare (52 puncte), comparativ cu cele din mediul urban (56 puncte);
- În funcție de venituri, educația financiară este mai ridicată pentru persoanele cu venituri mari, comparativ cu persoanele cu venituri scăzute: 67 puncte pentru persoanele cu venituri mari; 59 puncte pentru persoanele cu venituri medii și 49 puncte pentru persoanele cu venituri scăzute.

Pe componente, se constată că cel mai scăzut scor s-a înregistrat pentru cunoștințe financiare, 49 puncte, reprezentând 77,8% din media statelor incluse în studiu și 53,8% din scorul realizat de Hong Kong, unde s-a înregistrat cel mai mare scor mediu al cunoștințelor financiare.

Scor mediu mai mare decât la nivelul statelor incluse în studiu s-a înregistrat pentru atitudini financiare, 58 puncte, comparativ cu media statelor analizate de 56 puncte. În funcție de acest criteriu, România ocupă poziția 15 între statele incluse în studiu, cel mai mare scor fiind înregistrat în Thailanda (77 puncte), iar cel mai mic în Yemen (31 puncte).

Important în analiză este determinarea procentului de adulți care au obținut un scor minim atât pentru alfabetizare financiară, cât și pentru fiecare componentă a acesteia. Pentru alfabetizare financiară, OECD a fixat ca prag minim 70 puncte din 100 puncte maxim posibile.

Tabelul 3. Procentul de adulți care au obținut un scor minim

Indicator	Media generală	Media OECD	Minim	Maxim	România
Procentul de adulți care au obținut cel puțin 70 de puncte la alfabetizarea financiară	34	39	3 Yemen	75 Germania	20
Procentul de adulți care au obținut scorul minim de cunoștințe financiare	50	58	9 Indonezia	94 Hong Kong	31
Procentul de adulți care au obținut scorul minim ținută de comportament financiar	51	52	11 Yemen	81 Arabia Saudită	42

Din totalul statelor incluse în studiu, doar 34% dintre respondenți au depășit pragul minim de 70 puncte pentru alfabetizarea financiară, iar în România doar 20% dintre respondenți au depășit respectivul prag. Cea mai bună situație s-a înregistrat în Germania, unde 75% din populație au depășit pragul minim de 70 puncte, iar cea mai deficitară în Yemen, unde doar 3% din populație au depășit scorul minim de 70 puncte.

În ceea ce privește scorul minim de cunoștințe financiare, acesta a fost definit ca „răspunsul corect la cel puțin cinci dintre cele șapte întrebări privind cunoștințele financiare” (OECD, 2023). În România, doar 31% dintre respondenți au depășit acest prag, față de 50% cât a fost ponderea la nivelul celor 39 state analizate, respectiv 94% cât a fost ponderea în Hong Kong, statul cu cel mai mare procent.

Scorul minim de comportament financiar este definit ca reprezentând cel puțin șase din cele nouă comportamente „conștiente din punct de vedere financiar” (OECD, 2023). În România, 42% dintre respondenți au depășit acest prag, față de 51% la nivelul celor 39 state analizate, respectiv 81% cât a fost ponderea în Arabia Saudită, statul cu cel mai mare procent.

Prin măsurarea gradului de educație financiară în rândul populației, dar și realizarea de comparații cu situația înregistrată în alte țări, sunt create condițiile identificării zonelor în care există cele mai mari deficiențe și concentrarea eforturilor către acele zone. Apreciem că studiul este util atât factorilor de decizie din instituțiile publice, cât și instituțiilor financiare, furnizorilor de educație financiară și publicului larg, cu scopul conștientizării necesității îmbunătățirii cunoștințelor, comportamentelor și atitudinilor financiare în rândul populației.

Metodologia cercetării

Cercetarea realizată s-a bazat pe un sondaj de opinie realizat de Centrul de Sociologie Urbană și Regională (CURS) la comanda Institutului de Studii Financiare (ISF). Datele au fost colectate în perioada 31.01 – 21.02.2023, metoda de cercetare fiind ancheta sociologică prin intermediul chestionarului.

Datele au fost colectate prin metoda „față în față”, la domiciliul respondenților, universul de eșantionare fiind reprezentat de populația adultă rezidentă în România, cu vârsta între 18 și 79 de ani, volumul eșantionului fiind de 1005 persoane, probabilist, multistadial și stratificat. Marja maximă de eroare la nivelul întregului eșantion a fost +/-3,1% la un nivel de încredere de 95%.

În funcție de gen, din cei 1005 respondenți incluși în eșantion, 494 persoane sunt de gen masculin (49,2%) și 511 sunt gen feminin (50,8%).

Structura eșantionului după diversele variabile socio-demografice se prezintă astfel:

Vârsta	Nr. respondenți	% din total
18 – 19	14	1%
20 – 29	63	6%
30 – 39	175	17%
40 – 49	269	27%
50 – 59	202	20%
60 – 69	212	21%
70 +	70	7%
Total	1005	100%

Nivelul studiilor	Nr. respondenți	% din total
Fără educație formală	12	1,2%
Studii primare	15	1,5%
Studii gimnaziale	117	11,6%
Studii liceale sau postliceale	534	53,1%
Studii universitare de licență	248	24,7%
Studii de masterat sau doctorat	79	7,9%

Tip localitate	Nr. respondenți	% din total
Sat (mai puțin de 3.000 locuitori)	426	42%
Oraș mic (<15.000 locuitori)	68	7%
Oraș (<100.000 locuitori)	186	19%
Oraș mare (<1.000.000 locuitori)	225	22%
Metropolă (>=1.000.000 locuitori)	100	10%

Ocupație	Nr. respondenți	% din total
Antreprenor/Propriul angajat	63	6%
Angajat	565	56%
Ucenic	3	0%
Casnic/ă	31	3%
Șomer în căutare de lucru	7	1%
Pensionar	233	23%
Inapt medical	13	1%
Șomer, nu îmi caut serviciu	4	0%
Student	16	2%
Altele	18	2%
Nu știu/Nu răspund	52	5%

Pe baza datelor colectate din aplicarea chestionarului, au fost obținute rezultatele ce sunt detaliate în cele ce urmează.

Cunoștințe financiare

Deținerea de către cea mai mare parte a populației a cunoștințelor necesare înțelegerii produselor și serviciilor financiare este esențială pentru funcționarea corectă a piețelor financiare. Cunoștințele financiare reprezintă una dintre cele trei componente ale educației financiare. Cunoștințele financiare le permit persoanelor să-și gestioneze problemele financiare, să compare produsele și serviciile financiare pentru a lua decizii financiare adecvate și bine informate și să reacționeze la evenimente care le-ar putea afecta bunăstarea financiară (OECD, 2023).

Evaluarea nivelului de cunoștințe financiare se poate face la nivel de percepție personală, sau prin intermediul unor întrebări tehnice despre principalele concepte financiare, precum inflația, beneficiile economisirii/investiției pe termen lung, dobânda și riscul.

2.1. Cunoștințe financiare percepute

Primul pas în evaluarea nivelului de cunoștințe financiare îl reprezintă interviuarea populației cu privire la percepția acesteia în legătură cu deținerea cunoștințelor financiare necesare. În chestionar a fost inclusă următoarea întrebare:

QK1. În opinia dvs., cât de multe cunoștințe aveți despre probleme financiare în comparație cu alți adulți din România?

Întrebarea evaluează global, prin raportarea ipotetică la alte persoane din România, ceea ce induce un grad ridicat de subiectivism în interpretarea rezultatelor. Distribuția răspunsurilor centralizate este reprezentată grafic în figura următoare:

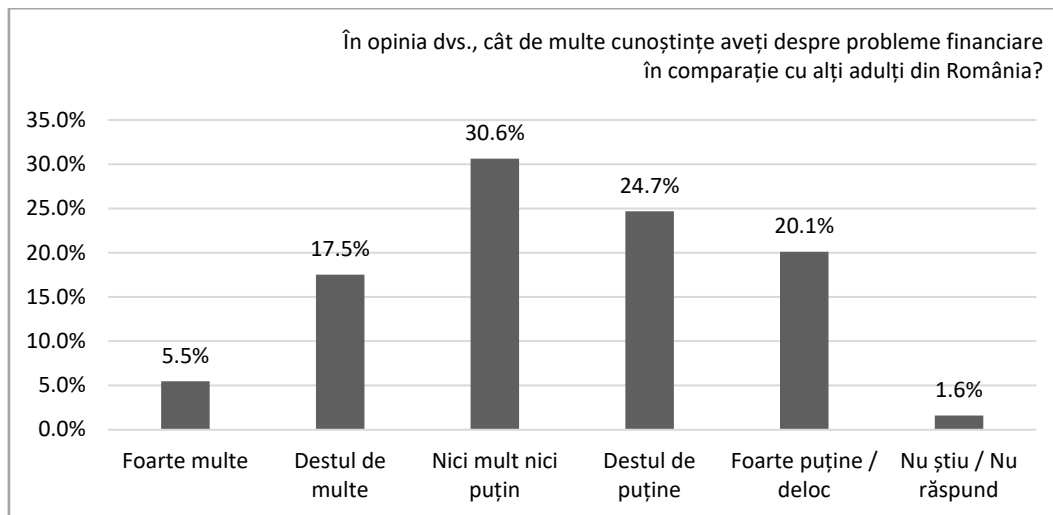


Figura 2.1. Nivelul general de cunoștințe financiare

Un număr redus de respondenți (5,5% din total) consideră că au cunoștințe foarte multe în comparație cu alte persoane de România, iar 17,5% consideră că au cunoștințe destul de multe. Cei mai mulți respondenți se evaluează în jurul mediei (30,6% – nici mult nici puțin), însă 44,8% consideră că au cunoștințe destul de puține sau chiar deloc, reflectând un nivel redus de educație financiară.

2.2. Cunoștințe financiare efective

Deoarece percepția fiecăruia cu privire la nivelul de cunoștințe financiare deținute poate să fie subiectivă, prin intermediul chestionarului au fost introduse întrebări care să evalueze nivelul efectiv al cunoștințelor financiare deținute de fiecare persoană. Chestionarul include 7 întrebări de cunoștințe financiare, răspunsurile colectate stând la baza determinării **scorului de cunoștințe financiare**, component al scorului de alfabetizare financiară. Fiecare întrebare are rolul de a evalua modul de înțelegere a unui aspect esențial pentru gestiunea resurselor financiare, respectiv:

- valoarea în timp a banilor;
- dobânda la un împrumut acordat;
- calculul dobânzii simple;
- calculul dobânzii compuse;
- legătura dintre risc și rentabilitate;
- definirea inflației și diversificarea riscului.

1. Valoarea în timp a banilor

QK3. Cinci frați primesc un cadou de 1000 lei în total, pentru a-i împărți între ei. Imaginați-vă că frații trebuie să aștepte un an pentru a-și primi partea. Inflația rămâne la 15%. După un an aceștia pot cumpăra:

1. Mai multe cu partea lor decât ar putea astăzi.
2. Exact ca și astăzi.
3. Mai puține decât ar putea cumpăra astăzi.
4. Depinde de tipurile de lucruri pe care doresc să le cumpere.
97. Nu știu.
99. NR

Întrebarea are rolul de a evalua măsura în care populația are cunoștințe despre valoarea în timp a banilor și influența inflației asupra resurselor bănești de care dispune. Reprezentarea grafică a răspunsurilor centralizate este realizată în figura următoare:

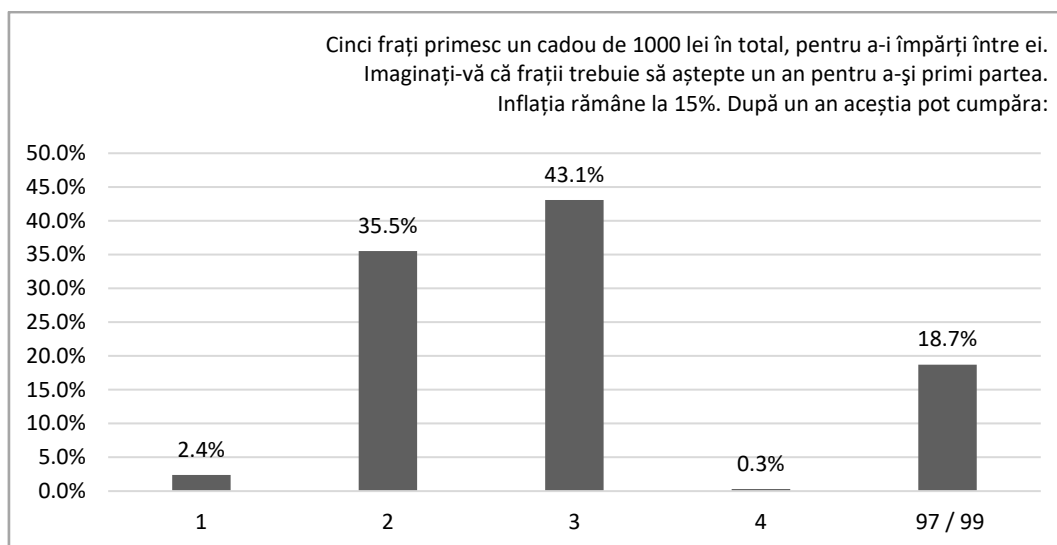


Figura 2.2. Valoarea în timp a banilor

Răspunsurile corecte la această întrebare, reflectând deținerea cunoștințelor financiare necesare, sunt „3. Mai puține decât ar putea cumpăra astăzi” sau „4. Depinde de tipurile de lucruri pe care doresc să le cumpere”.

Distribuția răspunsurilor este îngrijorătoare. Doar **43,4%** dintre respondenți au răspuns corect, sesizând că, în timp, din cauza inflației, valoarea banilor scade, putând cumpăra mai puține lucruri decât am putea cumpăra în prezent, respectiv că

depinde de tipurile de lucruri pe care doresc să le cumpere. Un procent foarte mare de respondenți au declarat că pot cumpăra aceleași bunuri ca astăzi (35,5%), nesusizând efectul inflației asupra banilor.

Conform studiului realizat de OECD în anul 2023, la nivelul celor 39 state incluse în studiu, 63,5% dintre respondenți au răspuns corect, înțelegând valoarea în timp a banilor, cu cele mai ridicate valori în Hong Kong (92,3%) și Germania (90,3%), și cele mai scăzute valori în Cambodgia (23,1%) și Malta (24,6%), România ocupând poziția 36 din 39 de țări cu 43,4%.

Comparativ cu situația înregistrată la evaluarea precedentă realizată de OECD (2020), procentul persoanelor din România care au răspuns corect a crescut de la 36,9% la 43,4%, reflectând o îmbunătățire a cunoștințelor financiare.

2. Dobânda la un împrumut acordat

QK4. Dacă împrumutați 100 lei unui prieten/cunoștință într-o seară, iar el vă dă 100 lei înapoi a doua zi, ce dobândă a plătit pentru acest împrumut?

Întrebarea are rolul de a pune în evidență calculul și semnificația dobânzii la un împrumut acordat. Fiind rambursată aceeași sumă cu cea împrumutată, înseamnă că dobânda calculată pentru împrumut a fost de 0 lei. Printre răspunsurile colectate de la respondenți au regăsite și variantele: 1, 5, 10 și 100 lei. Reprezentarea grafică a răspunsurilor centralizate este realizată în figura următoare:

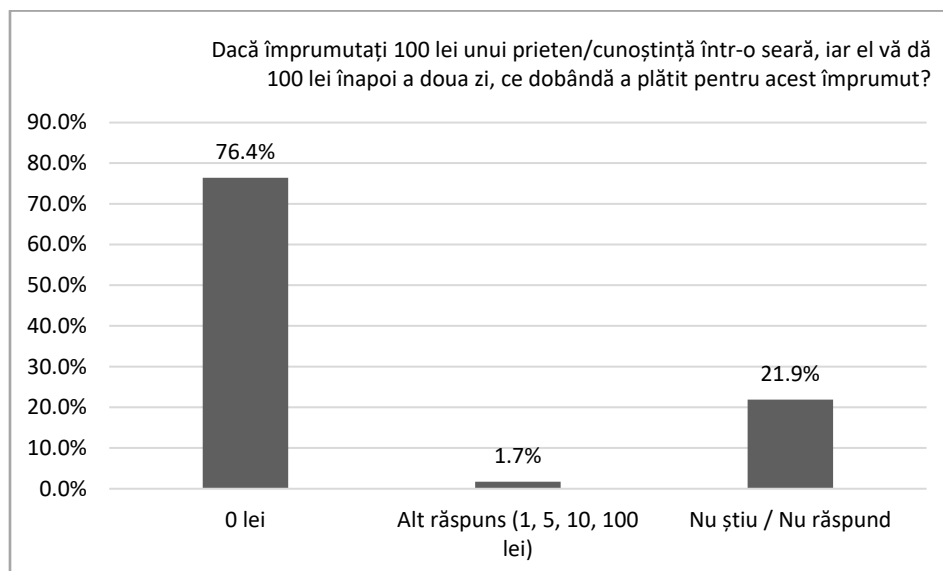


Figura 2.3. Dobânda pentru un împrumut acordat

Deși este o întrebare foarte simplă, doar **76,4%** dintre respondenți au identificat răspunsul corect (0 lei), dovedind deținerea cunoștințelor financiare necesare, alți 21,9% au declarat că nu știu sau nu au răspuns și 1,7% dintre respondenți au calculat alte valori (1, 5, 10 sau 100 lei).

Comparativ cu datele centralizate prin studiul OECD (2023), procentul răspunsurilor corecte la nivelul celor 39 state participante a fost de 83,1%, România situându-se sub acest nivel. Cele mai multe răspunsuri corecte au fost înregistrate în Hong Kong (99,6%) și Spania (97,6%), iar cele mai puține în Indonezia (46,2%) și Arabia Saudită (48,3%), România clasându-se pe poziția 31 din 39 țări participante la studiu.

În raport cu situația înregistrată la evaluarea precedentă realizată de OECD (2020), procentul persoanelor din România care au răspuns corect a scăzut puțin de la 76,5% la 76,4%.

3. Calculul dobânzii simple

QK5. Imaginați-vă că cineva depune 1000 lei într-un cont de economii (cu taxe de administrare sau alte taxe 0) cu o rată a dobânzii garantată de 2% pe an. Nu se mai fac operațiuni în acest cont (nici alimentări, nici retrageri). Câți lei vor fi în cont la sfârșitul primului an, odată cu plata dobânzii?

Întrebarea are rolul de a pune în evidență calculul și semnificația dobânzii simple pentru un depozit bancar. Pentru simplificare au fost eliminate taxele de administrare a contului, astfel că într-un an se acumulează o dobândă de 20 lei ($1000 \text{ lei} \times 2\%$), suma aflată în cont la sfârșitul primului an fiind de 1020 lei. Printre răspunsurile colectate de la respondenți au regăsite și variantele: 0, 20, 980, 1000, 1002, 1100, 1200 lei. Reprezentarea grafică a răspunsurilor centralizate este realizată în figura următoare:

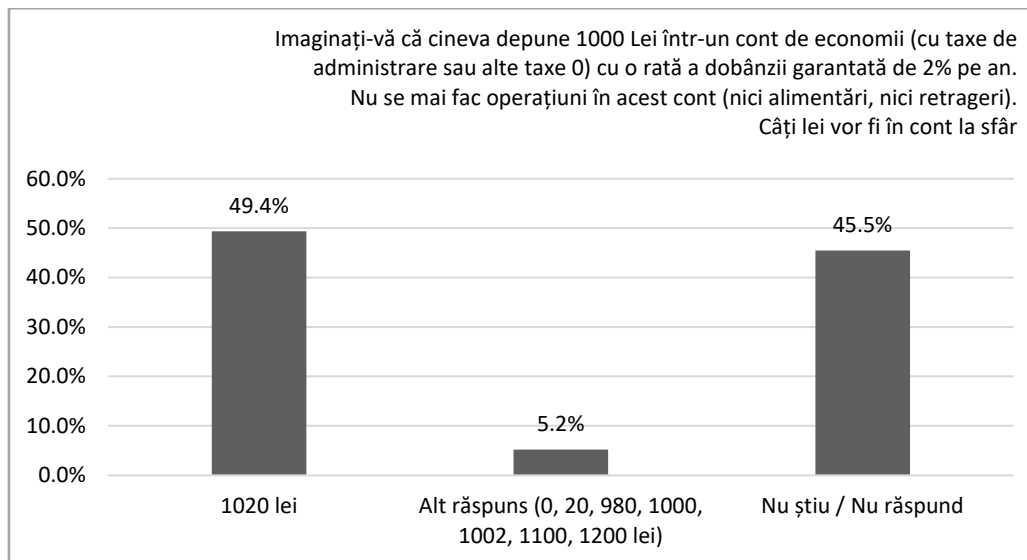


Figura 2.4. Calculul dobânzii simple pentru un depozit bancar

Doar **49,4%** dintre respondenți au indicat răspunsul corect (1020 lei), ceea ce este extrem de puțin pentru o astfel de întrebare. Alți 45,5% dintre respondenți au declarat că nu știu sau nu doresc să răspundă la această întrebare și 5,2% au indicat un răspuns greșit.

Comparativ cu datele centralizate prin studiul OECD (2023), procentul răspunsurilor corecte la nivelul celor 39 state participante a fost de 49,3%, România situându-se puțin peste acest nivel. Cele mai multe răspunsuri corecte au fost înregistrate în Hong Kong (94,3%), Malta (83,3%) și Germania (81,4%), iar cele mai puține în Panama (8,6%) și Paraguay (10,5%), România clasându-se pe poziția 25 din 39 țări participante la studiu.

În raport cu situația înregistrată la evaluarea precedentă realizată de OECD (2020), procentul persoanelor din România care au răspuns corect a crescut de la 41,3% la 49,4%, la acest criteriu înregistrându-se o creștere a nivelului cunoștințelor financiare.

4. Calculul dobânzii compuse

QK6. Ținând cont că toate taxele sunt 0 lei și dobânda 2%, care ar fi suma totală a depozitului de 1000 de lei, după o perioadă de 5 ani?

Această întrebare vine în completarea întrebării precedente, având rolul de a evidenția calculul și semnificația dobânzii compuse pentru un depozit bancar.

Pentru simplificare au fost eliminate taxele de administrare a contului și nu a mai fost solicitată o sumă exactă, oferindu-se următoarele variante:

1. Mai mult de 1100 lei.
2. 1100 lei.
3. Mai puțin de 1100 lei.
4. Imposibil de calculat.
97. Nu știu.
99. Nu răspund.

Referința utilizată a fost 1100 lei, sumă rezultată în cazul aplicării formulei dobânzii simple, rezultatul corect (fiind vorba despre dobânda compusă) fiind: Mai mult de 1100 lei. Reprezentarea grafică a răspunsurilor centralizate este realizată în figura următoare:

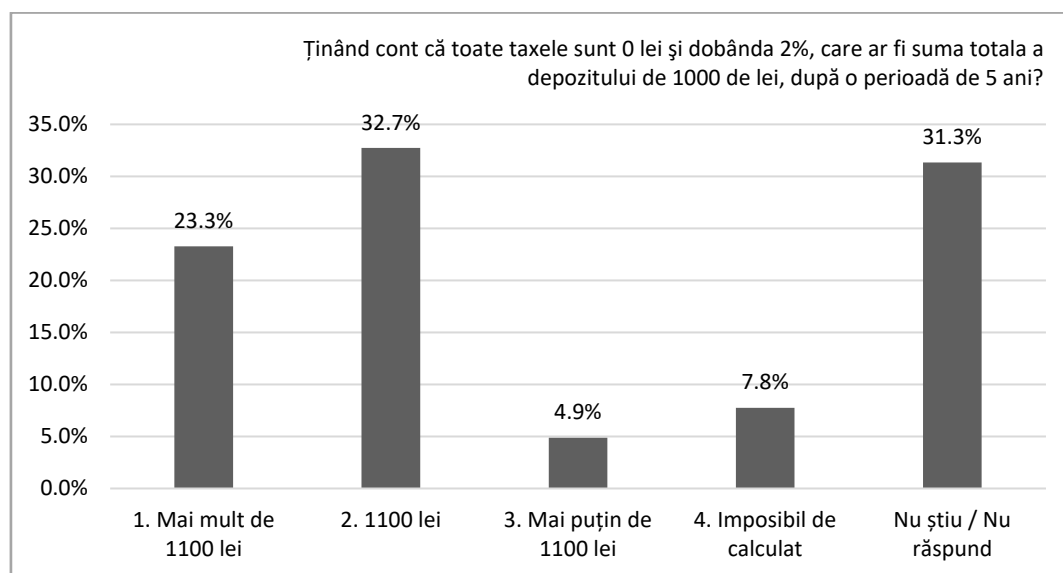


Figura 2.5. *Calculul dobânzii compuse pentru un depozit bancar*

Foarte puțini respondenți au oferit răspunsul corect, respectiv „mai mult de 1100 lei” (23,3%), reflectând un grad redus de cunoaștere a modului de calcul al dobânzii compuse. Cei mai mulți respondenți au declarat că răspunsul corect este 1100 lei (32,7%), ceea ce reprezintă răspunsul pentru aplicarea dobânzii simple pe parcursul celor 5 ani, lucru care nu este corect. De asemenea, un procent semnificativ din respondenți (31,3%) au declarat că nu știu sau nu răspund la această întrebare.

Rezultatul obținut atrage atenția asupra nivelului scăzut de educație financiară al populației, mai puțin de un sfert din populație având cunoștințe despre modul cum se calculează dobânda compusă.

Comparativ cu datele centralizate prin studiul OECD (2023), procentul răspunsurilor corecte la nivelul celor 39 state participante a fost de 41,7%, România situându-se mult sub acest nivel. Cele mai multe răspunsuri corecte au fost înregistrate în Hong Kong (79,2%) și Germania (73,3%), iar cele mai puține în Indonezia (8,7%) și Albania (19,6%), România clasându-se pe poziția 37 din 39 țări participante la studiu.

Nu există date cu privire la nivelul acestui item la evaluarea realizată în anul 2020.

Pentru a evalua legătura dintre risc și rentabilitate, definirea inflației și diversificarea riscului, la întrebarea următoare au fost incluse 3 afirmații:

QK7. Care dintre următoarele afirmații considerați că sunt adevărate sau false?

1. O investiție cu un randament ridicat este probabil să fie riscantă.
2. Inflația ridicată înseamnă creșterea rapidă a cheltuielilor pentru un nivel de trai decent.
3. În general, este posibil să se reducă riscul investițiilor pe bursă prin cumpărarea unei game variate de acțiuni.

Pentru fiecare afirmație, opțiunile de răspuns au fost: Adevărat; Fals; Nu știu; Nu răspund. Centralizarea răspunsurilor colectate este prezentată în tabelul următor:

Tabelul 2.1. Centralizarea răspunsurilor la întrebarea „QK7. Care dintre următoarele afirmații considerați că sunt adevărate sau false?”

Afirmația	Adevărat	Fals	Nu știu	Nu răspund	Total
	1	0	97	99	
1. O investiție cu un randament ridicat este probabil să fie riscantă	586	190	194	35	1005
2. Inflația ridicată înseamnă creșterea rapidă a cheltuielilor pentru un nivel de trai decent	661	193	138	13	1005
3. În general, este posibil să se reducă riscul investițiilor pe bursă prin cumpărarea unei game variate de acțiuni	351	191	387	76	1005

Situația pentru fiecare afirmație este prezentată în continuare.

5. Legătura dintre risc și rentabilitate

O investiție cu un randament ridicat este probabil să fie riscantă

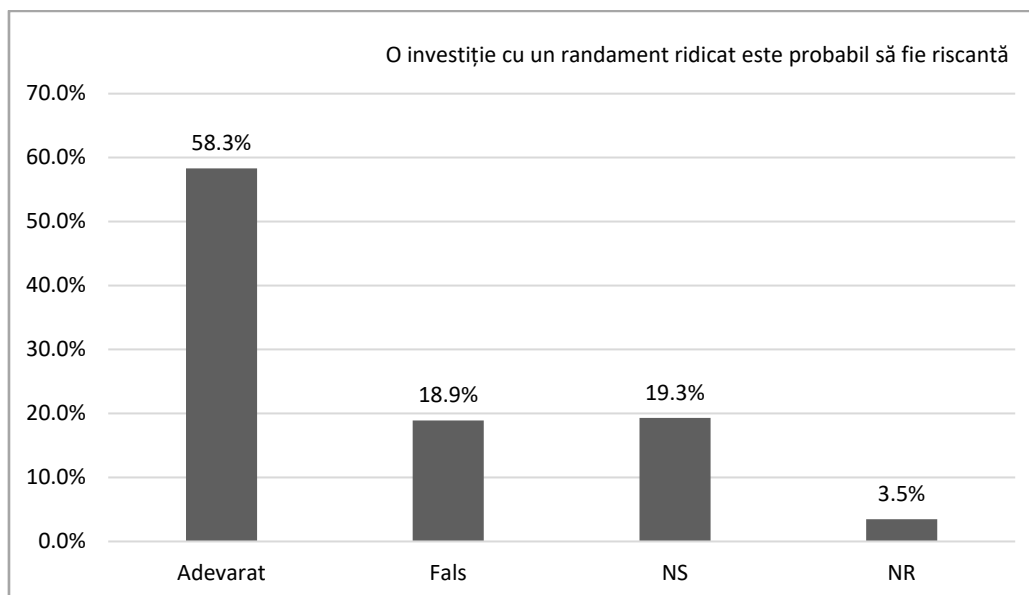


Figura 2.6. Acordul/dezacordul cu privire la afirmația „O investiție cu un randament ridicat este probabil să fie riscantă”

Asocierea dintre un randament ridicat și risc este realizată de **58,3%** dintre respondenți, care consideră că afirmația este adevărată, în timp ce 18,9% dintre respondenți o consideră falsă. Ponderea persoanelor care au declarat că nu știu, respectiv nu răspund este de 22,8%.

Comparativ cu datele centralizate prin studiul OECD (2023), procentul răspunsurilor corecte la nivelul celor 39 state participante a fost de 76,6%, România situându-se mult sub acest nivel. Cele mai multe răspunsuri corecte au fost înregistrate în Hong Kong (92,1%) și Ungaria (89,8%), iar cele mai puține în Lituania (54,8%) și Iordania (54,9%), România clasându-se pe poziția 35 din 39 țări participante la studiu.

În raport cu situația înregistrată la evaluarea precedentă realizată de OECD (2020), procentul persoanelor din România care au răspuns corect a scăzut de la 64,9% la 58,3%, la acest criteriu înregistrându-se o reducere a nivelului cunoștințelor financiare.

6. Definirea inflației

Inflația ridicată înseamnă creșterea rapidă a cheltuielilor pentru un nivel de trai decent

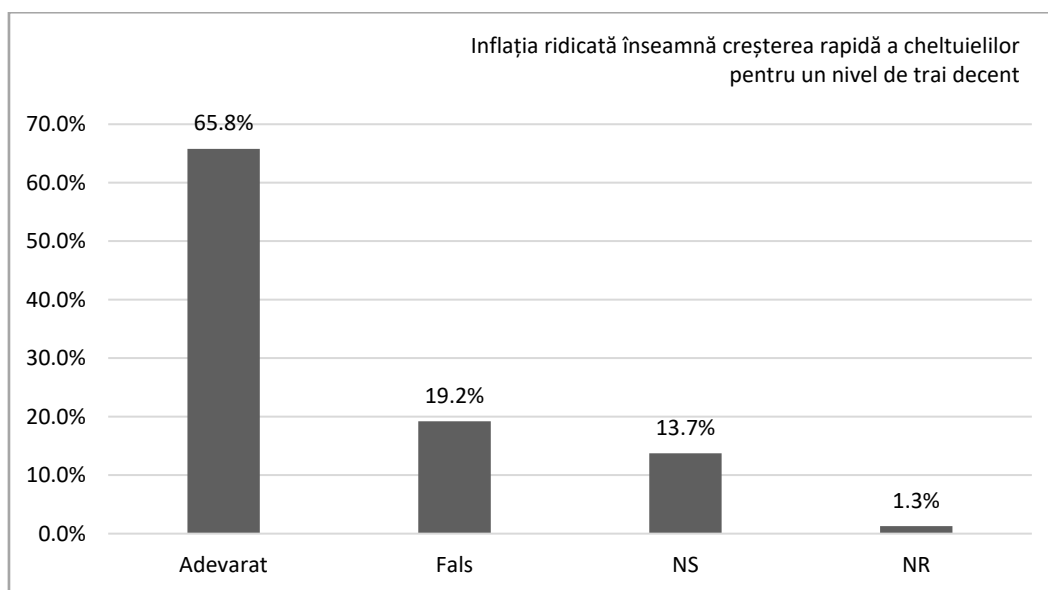


Figura 2.7. Acordul/dezacordul cu privire la afirmația „Inflația ridicată înseamnă creșterea rapidă a cheltuielilor pentru un nivel de trai decent”

Doar **65,8%** dintre respondenți înțeleg semnificația și consecințele inflației, considerând afirmația că este adevărată. O bună parte dintre respondenți consideră această afirmație ca fiind falsă (19,2%), iar 15,0% au declarat că nu știu sau nu răspund.

Comparativ cu datele centralizate prin studiul OECD (2023), procentul răspunsurilor corecte la nivelul celor 39 state participante a fost de 83,5%, România situându-se mult sub acest nivel. Cele mai multe răspunsuri corecte au fost înregistrate în Hong Kong (98,3%), Irlanda (97,8%) și Germania (96,7%), iar cele mai puține în Cambodgia (57,2%) și Lituania (63,5%), România clasându-se pe poziția 37 din 39 țări participante la studiu.

În raport cu situația înregistrată la evaluarea precedentă realizată de OECD (2020), procentul persoanelor din România care au răspuns corect a crescut ușor, de la 65,2% la 65,8%, la acest criteriu înregistrându-se o creștere a nivelului cunoștințelor financiare.

7. Diversificarea riscului

În general, este posibil să se reducă riscul investițiilor pe bursă prin cumpărarea unei game variate de acțiuni

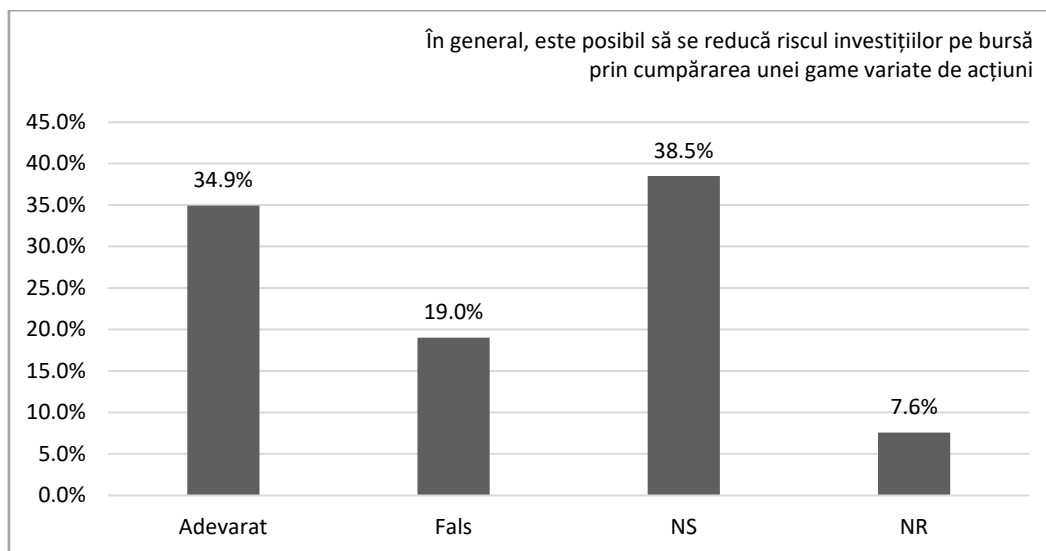


Figura 2.8. Acordul/dezacordul cu privire la afirmația „În general, este posibil să se reducă riscul investițiilor pe bursă prin cumpărarea unei game variate de acțiuni”

Diversificarea portofoliului de titluri, cu scopul diminuării riscurilor, reprezintă unul dintre principiile de bază de care trebuie să țină seama o persoană care investește la bursă. Doar **34,9%** dintre respondenți cunosc acest lucru, considerând adevărată această afirmație. Cei mai mulți dintre respondenți (38,5%) au declarat că nu știu dacă afirmația este adevărată sau falsă, 7,6% nu au dorit să răspundă și 19,0% au considerat că afirmația este falsă.

Comparativ cu datele centralizate prin studiul OECD (2023), procentul răspunsurilor corecte la nivelul celor 39 state participante a fost de 58,8%, România situându-se mult sub acest nivel. Cele mai multe răspunsuri corecte au fost înregistrate în Germania (84,1%) și Hong Kong (82,9%), România (34,9%) și Italia (37,1%) clasându-se pe ultimele poziții ale clasamentului.

În raport cu situația înregistrată la evaluarea precedentă realizată de OECD (2020), procentul persoanelor din România care au răspuns corect a scăzut de la 46,2% la 34,9%, la acest criteriu înregistrându-se o reducere a nivelului cunoștințelor financiare.

Prin agregarea răspunsurilor furnizate la cele 7 întrebări de evaluare a cunoștințelor financiare efective, în studiul OECD a fost calculat **scorul mediu de cunoștințe financiare**, care, pentru România a înregistrat o valoare de **49 puncte**, pe o scală de la 0 la 100 puncte.

În funcție de diferitele variabile socio-demografice, situația se prezintă astfel:

- În funcție de gen, nu sunt diferențe de cunoștințe financiare între bărbați și femei, scorul mediu înregistrând valoarea de 49 puncte pentru ambele categorii;
- În funcție de vârstă, se constată valori mai ridicate privind cunoștințele financiare pentru tineri și mai scăzute pentru vârstnici (59 puncte pentru categoria 18-29 ani; 53 puncte pentru categoria 30-59 ani și 38 puncte pentru cei peste 60 ani);
- În funcție de nivelul studiilor, cunoștințele financiare sunt mai scăzute la persoanele fără studii comparativ cu cele cu studii superioare: 45 puncte pentru persoanele fără studii sau cu studii primare; 57 puncte pentru persoanele cu studii liceale și 62 puncte pentru persoanele cu studii superioare;
- În funcție de ocupație, niveluri mai ridicate ale cunoștințelor financiare s-au identificat pentru angajați (55 puncte) și antreprenori (59 puncte), și mai scăzute pentru șomeri (22 puncte) și pensionari (39 puncte);
- În funcție de reședință, persoanele din mediul rural au un nivel mai redus de cunoștințe financiare (45 puncte) comparativ cu cele din mediul urban (52 puncte);
- În funcție de venituri, se constată un nivel al cunoștințelor financiare mai ridicat pentru persoanele cu venituri ridicate, comparativ cu persoanele cu venituri scăzute: 68 puncte pentru persoanele cu venituri ridicate; 54 puncte pentru persoanele cu venituri medii și 43 puncte pentru persoanele cu venituri scăzute.

Scorul mediu de cunoștințe financiare la nivelul celor 39 state incluse în studiu a fost de 63 puncte, cu cele mai mari valori înregistrate în Hong Kong (91 puncte) și Germania (85 puncte), iar cele mai mici valori în Indonezia (38 puncte) și Cambodgia (42 puncte), România clasându-se pe poziția 36 din 39 state participante.

Comportament financiar

Comportamentul financiar este a doua componentă a educației financiare. Comportamentele și acțiunile indivizilor le afectează situația financiară și bunăstarea atât pe termen scurt, cât și pe termen lung. Unele comportamente, cum ar fi amânarea plăților facturilor, eșecul în planificarea cheltuielilor viitoare sau alegerea produselor financiare fără a face cumpărături, pot avea un impact negativ asupra situației financiare și a bunăstării unei persoane (OECD, 2023). Pentru evaluarea comportamentului financiar au fost stabilite 9 întrebări, fiecare corespunzând unui comportament „conștient din punct de vedere financiar”, respectiv:

- Ține evidența banilor pe termen scurt.
- Economisire activă.
- Nu s-a împrumutat pentru a face față unor dificultăți financiare.
- Compară produse financiare între furnizori.
- Solicită sfaturi (din surse independente sau non-independente).
- Urmărește cu atenție activitățile financiare personale.
- Stabilește obiective financiare pe termen lung și se străduiește să le atingă.
- Înainte de a cumpăra ceva se gândește cu atenție dacă își permite.
- Plătește la timp facturile.

Fiecare item este evaluat cu 0 sau 1, în funcție de răspunsurile la întrebările din chestionar, 1 reprezentând situația de „conștient din punct de vedere financiar”. Scorurile comportamentului financiar sunt calculate ca număr de comportamente „conștiente din punct de vedere financiar”. Scorurile brute ale comportamentului financiar variază între 0 și 9, care au fost apoi redimensionate pentru a varia de la 0 la 100. Scoruri mai mari reflectă niveluri mai ridicate de comportament inteligent din punct de vedere financiar (OECD, 2023).

3.1. Ține evidența banilor pe termen scurt

Această secțiune reprezintă punctul de plecare în evaluarea comportamentului financiar al populației. Îmbunătățirea comportamentului financiar implică sporirea responsabilității fiecărei persoane în utilizarea resurselor disponibile.

Pentru evaluarea modului în care este ținută evidența banilor pe termen scurt au fost utilizate trei întrebări:

a. QF1_a. Luați decizii de zi cu zi cu privire la proprii bani?

Un comportament responsabil financiar presupune asumarea faptului că zilnic suntem puși în fața faptului de a lua astfel de decizii. Centralizarea răspunsurilor primite este reprezentată grafic în figura următoare:

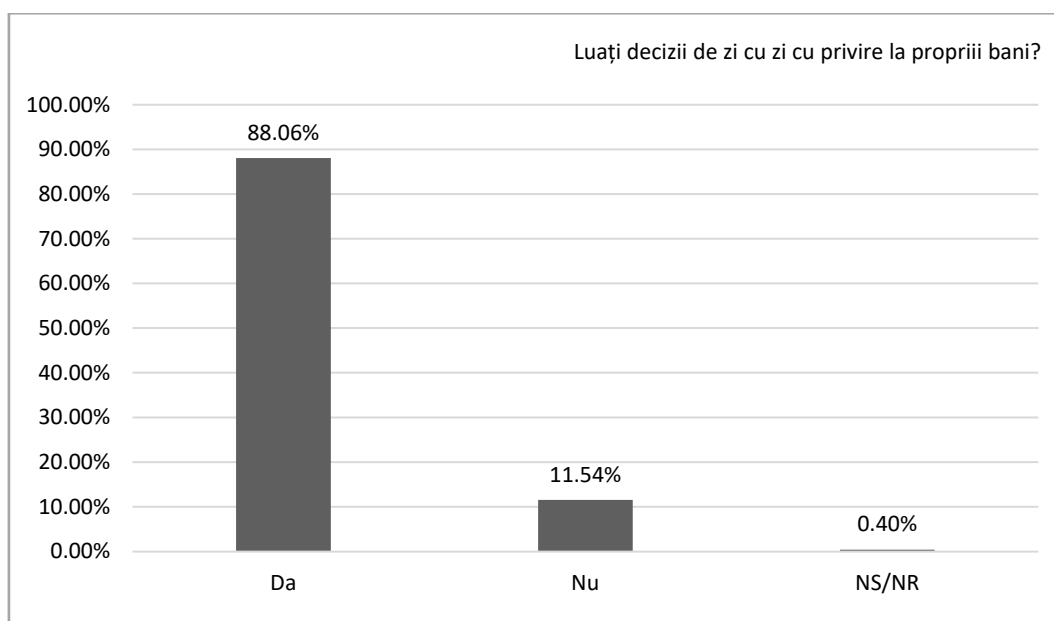


Figura 3.1. Frecvența deciziilor financiare

Se observă că peste 88% dintre respondenți au declarat că iau decizii zilnic cu privire la proprii bani, ceea ce reprezintă un procent ridicat al persoanelor care își asumă astfel de decizii. Există însă și 11,54% dintre respondenți care declară că nu iau zilnic astfel de decizii, respectiv 0,40% care au declarat că nu știu sau nu răspund la această întrebare.

b. QF1. Cine este responsabil pentru luarea deciziilor de zi cu zi cu privire la banii din gospodăria dumneavoastră?

Această întrebare măsoară gradul de asumare a deciziilor financiare curente, fie individual de către fiecare în parte, fie în parteneriat cu o altă persoană din familie.

Centralizarea răspunsurilor primite este reprezentată grafic în figura următoare:

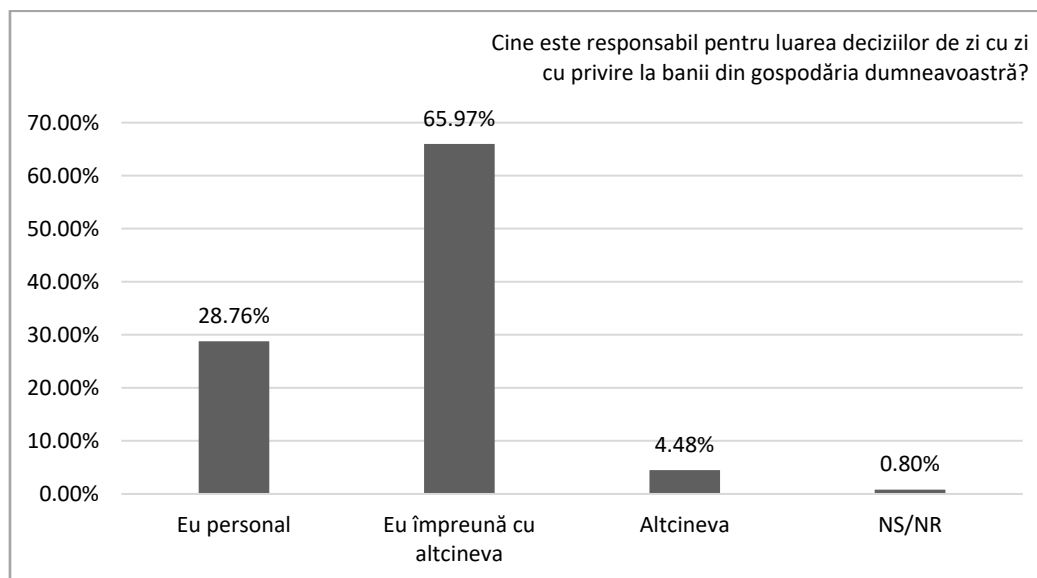


Figura 3.2. Responsabilitatea deciziilor financiare

Cea mai mare parte a respondenților (65,97%) au declarat că împart responsabilitatea asumării deciziilor financiare cu o altă persoană din gospodărie, în timp de doar 28,76% declară că își asumă personal această responsabilitate. Există însă și un procent redus al celor care au declarat că altcineva ia deciziile financiare pentru ei (4,48%).

c. QF2. O să vă citesc o listă de activități și o să vă rog să spuneți pe care din ele le desfășurați (fie pentru dumneavoastră fie pentru altcineva din gospodărie).

Respondenții avut de ales una sau mai multe din 6 activități propuse:

1. Plan de gestionare a veniturilor și cheltuielilor.
2. Țineți socoteala scrisă a cheltuielilor.
3. Păstrați banii pentru facturi separat de banii pentru cheltuielile zilnice.
4. Notați scadența facturilor viitoare pentru a vă asigura că nu uitați să le plătiți.
5. Folosiți o aplicație bancară sau un instrument de gestionare a banilor pentru a vă ține evidența cheltuielilor.
6. Folosiți plățile recurente în mod automat cu ajutorul unor aplicații.

La acestea a fost adăugată și opțiunea Nu știu/Nu răspund.

Centralizarea răspunsurilor primite este reprezentată grafic în figura următoare:

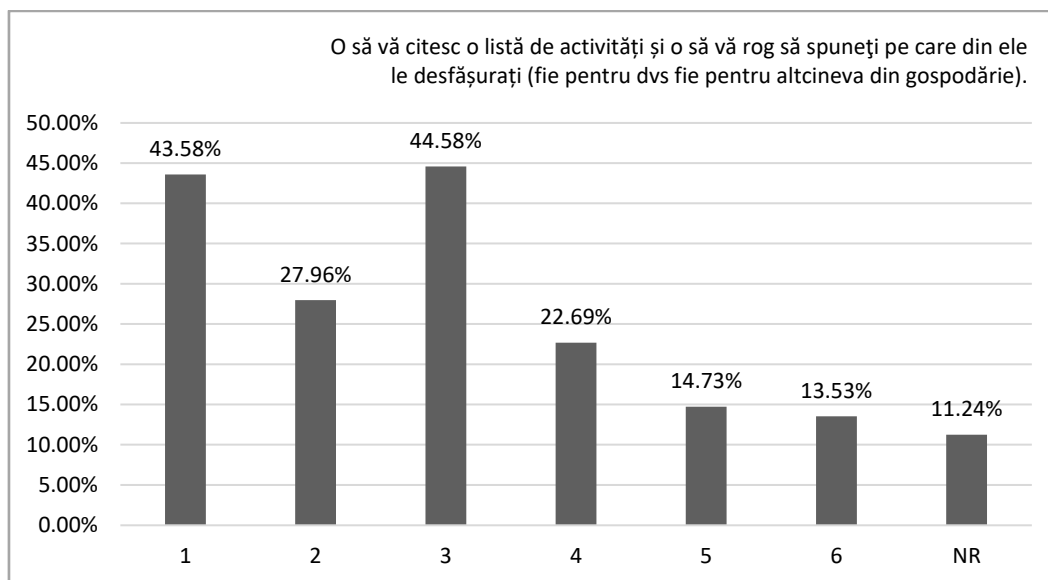


Figura 3.3. Activități efectuate pentru gestiunea bugetului personal.

Se observă că nici una dintre activitățile propuse nu sunt desfășurate de măcar jumătate dintre persoanele chestionate. Cea mai des nominalizată activitate a fost cea de „păstrare separată a banilor pentru facturi” (44,58% dintre respondenți), în timp ce folosirea plăților recurente cu ajutorul unor aplicații informatice sau utilizarea aplicațiilor bancare pentru gestionarea banilor a fost semnalată de un număr redus de persoane (13,53%, respectiv 14,73% din total).

Fiind o întrebare cu răspunsuri multiple este util de analizat și numărul de activități derulate de către fiecare persoană.

Tablel 3.1. Număr activități de gestiune a bugetului personal

Număr activități	Număr persoane	Procent
0 activități	113	11,2%
1 activități	402	40,0%
2 activități	290	28,9%
3 activități	123	12,2%
4 activități	60	6,0%
5 activități	14	1,4%
6 activități	3	0,3%
Total	1005	100,0%

Există un număr semnificativ de persoane (11,2%) care nu au efectuat nici una dintre activitățile de gestiune a bugetului personal enumerate, iar alți 40% au desfășurat doar o astfel de activitate din cele 6 enumerate. Ponderea persoanelor care au derulat 2 sau mai multe activități de gestiune a bugetului personal (minim recomandat prin metodologia OECD) a fost de 48,8%.

Conform metodologiei OECD (2023), se consideră că un comportament „conștient din punct de vedere financiar” referitor la ținerea evidenței banilor pe termen scurt, se înregistrează atunci când:

- o persoană ia decizii zi cu zi cu privire la proprii bani (răspuns 1 la QF_a) sau este responsabil (el personal sau împreună cu altcineva) de luarea deciziilor financiare zilnice în gospodărie (răspunsuri 1 sau 2 la QF1);
- are cel puțin două răspunsuri afirmative la QF2.

Din cei 1005 respondenți incluși în eșantion, 480 persoane (47,8%) au îndeplinit aceste condiții, fiind catalogate ca având un comportament „conștient din punct de vedere financiar” referitor la ținerea evidenței banilor pe termen scurt.

Comparativ cu datele centralizate prin studiul OECD (2023), procentul persoanelor cu un comportament „conștient din punct de vedere financiar” referitor la ținerea evidenței banilor pe termen scurt, la nivelul celor 39 state participante, a fost de 63,2%, România situându-se mult sub acest nivel. Cele mai mari valori au fost înregistrate în Irlanda (90,4%) și Filipine (86,4%), iar cele mai mici în Indonezia (18,2%) și Spania (21,7%), România clasându-se pe poziția 33 din 39 țări participante la studiu.

3.2. Economisire activă

Accesarea unor instrumente de economisire/investire reprezintă o foarte bună apreciere a comportamentului financiar al unei persoane. În general, se prezumă că o persoană cu un nivel scăzut de educație financiară nu realizează economii/investiții financiare, în timp ce o persoană cu un nivel ridicat de educație financiară realizează investiții financiare într-un portofoliu diversificat.

Pentru a evalua instrumentele de economisire/investire utilizate de populație, a fost utilizată întrebarea:

QF3. Excluzând pensia privată (dacă este cazul), cum ați economisit bani în ultimele 12 luni?

Au fost propuse 8 variante de răspuns, dar și opțiunea „Nu răspund”:

1. Cash.
2. Plată recurentă într-un cont de economii/depozit.

3. Am dat bani familiei pentru a îi păstra pentru mine în siguranță.
4. Participând la un CAR sau un alt tip de cooperativă de economisire.
5. Cumpărarea de obligațiuni sau deschiderea de depozite la termen.
6. Investiție în cripto-active, criptomonede.
7. Investiție în acțiuni și obligațiuni.
8. Altă modalitate (fără a include pensia).
9. Nu răspund.

Fiecare persoană a putut să aleagă unul sau mai multe instrumente de economisire/investire. În urma centralizării răspunsurilor, a rezultat următoarea distribuție a respondenților în funcție de numărul de instrumente de economisire folosite:

Tabelul 3.2. Distribuția respondenților în funcție de numărul instrumentelor de economisire folosite

Număr instrumente de economisire folosite	Număr respondenți	% din total
4 instrumente	7	0,70%
3 instrumente	27	2,69%
2 instrumente	133	13,23%
1 instrument	447	44,48%
0 instrumente	391	38,91%
Total	1005	100%

Se constată o pondere ridicată a persoanelor care nu folosesc nici un instrument de economisire (38,91%), reflectând un nivel redus de educație financiară pentru aceștia. Diferența de **61,1%** dintre respondenți au declarat că utilizează cel puțin un instrument de economisire enumerat, dintre care 44,48% au declarat că utilizează un singur instrument de economisire, 13,23% utilizează două instrumente de economisire și doar 3,39% utilizează 3 sau 4 instrumente de economisire.

În ceea ce privește predilecția respondenților către anumite instrumente de economisire, reprezentarea grafică a distribuției acestora este prezentată în figura următoare.

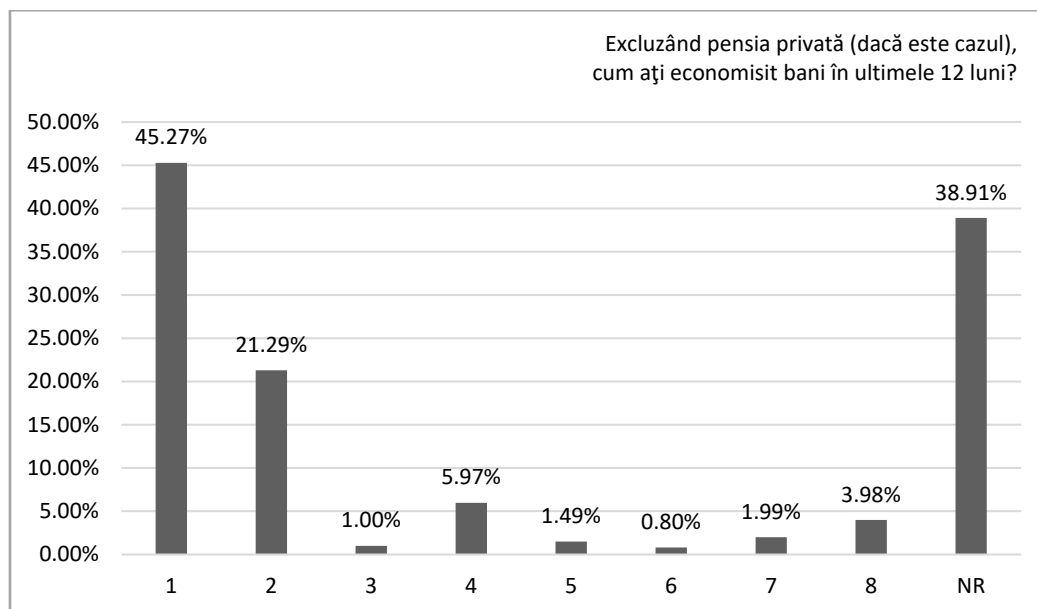


Figura 3.4. Instrumente de economisire/investire folosite.

Instrumentul de economisire preferat de cea mai mare parte a respondenților este reprezentat de disponibilitățile bănești (cash) (45,27%), urmat de plata recurentă într-un cont de economii/depozit (21,29%). Se constată o pondere foarte mică a celor care declară că investesc în acțiuni și obligațiuni (circa 2%) și ponderea foarte mare a celor care nu folosesc nici un fel de instrument de economisire (38,91%).

Comparativ cu datele centralizate prin studiul OECD (2023), procentul persoanelor cu un comportament „conștient din punct de vedere financiar” referitor la economisirea activă, la nivelul celor 39 state participante a fost de 68,3%, România situându-se sub acest nivel. Cele mai mari valori au fost înregistrate în Coreea (97,8%), Arabia Saudită (96,9%) și Hong Kong (92,1%), iar cele mai mici în Paraguay (16,8%) și Yemen (25,2%), România, cu 61,1%, clasându-se pe poziția 26 din 39 țări participante la studiu.

3.3. Nu s-a împrumutat pentru a face față unor dificultăți financiare

Nivelul scăzut al veniturilor financiare, dar și al educației financiare generează dificultăți financiare. Pentru identificarea comportamentului financiar al populației care se confruntă cu dificultăți financiare, dar și a măsurilor luate de fiecare în parte pentru depășirea acestora, au fost utilizate două întrebări.

a. QF11. Uneori oamenii constată că veniturile lor nu le acoperă în totalitate cheltuielile necesare. În ultimele 12 luni, vi s-a întâmplat asta, personal?

Răspunsurile propuse pentru această întrebare au fost: „Da”, „Nu”, „Nu știu”, „Nu se aplică (nu am venituri personale)” și „Nu răspund”. Centralizarea răspunsurilor primite este reprezentată grafic în figura următoare:

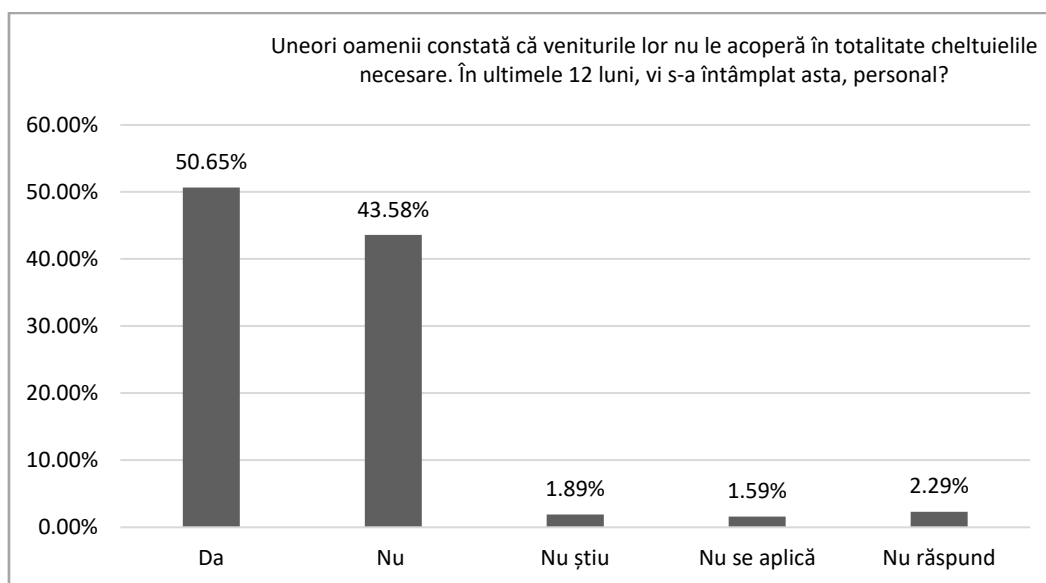


Figura 3.5. Gradul de dificultate financiară

Mai mult de jumătate dintre persoanele chestionate (50,65%) au declarat că în ultimele 12 luni au avut dificultăți în acoperirea cheltuielilor necesare, în timp ce doar 43,58% au declarat că nu au avut astfel de probleme. Procentele celor care nu știu/nu răspund sau nu realizează venituri completează diferența până la 100%.

b. QF12. Dacă vi s-a întâmplat ca veniturile să fie mai mici decât cheltuielile, ce ați făcut pentru a depăși momentul?

În funcție de nivelul de educație financiară, dar și de posibilitățile existente, fiecare persoană apelează la o serie de măsuri pentru depășirea momentelor dificile. Unele măsuri rezolvă problema curentă fără să aibă consecințe negative pe termen lung, alte măsuri rezolvă problema curentă dar generează costuri pe termen lung, în timp ce o serie de măsuri, deși rezolvă problema curentă, pot avea consecințe negative majore pe termen lung.

În formularea acestei întrebări au fost propuse 23 variante de răspuns, grupate în 6 categorii:

Resurse existente

- 1.1. Am folosit bani din economii sau transferați din contul de economii în contul curent.
- 1.2. Am redus cheltuielile, am amânat o cheltuială planificată.
- 1.3. Am vândut ceva.

Alte resurse

- 2.1. Am lucrat ore suplimentare/am luat un loc de muncă în plus/am câștigat mai mulți bani.
- 2.2. Am cerut sprijin din partea statului.
- 2.3. Am cerut ajutor familiei, prietenilor sau comunității.

Credite sau împrumuturi

- 3.1. Am împrumutat de la familie, prieteni sau comunitate.
- 3.2. Am împrumutat de la angajator/am cerut avans la salariu.
- 3.3. Am amanetat ceva.
- 3.4. Am luat împrumut de la CAR.
- 3.5. Am folosit cardul de credit al altcuiva.
- 3.6. Am scos bani dintr-un cont ipotecar flexibil.
- 3.7. Am aplicat pentru împrumut.

Împrumut/linia de credit existentă

- 4.1. Am folosit descoperirea de cont autorizată/overdraft sau linia de credit.
- 4.2. Am scos bani de pe cardul de credit.

Credit nou

- 5.1. Am luat un împrumut personal de la un furnizor de servicii financiare (inclusiv bancă, IFN, uniune de credit/CAR sau microfinanțare).
- 5.2. Am luat un împrumut pentru o zi.
- 5.3. Am luat bani de la cămătari.
- 5.4. Am luat un împrumut prin SMS.
- 5.5. Am luat un împrumut online.
- 6.1. Am folosit descoperirea de cont, neautorizat.
- 6.2. Nu am plătit facturile la timp.

Alte răspunsuri

- 7.1. Altceva.

Pentru fiecare măsură propusă, fiecare respondent a avut posibilitatea să aleagă dintre 4 variante de răspuns: „Da”, „Nu”, „Nu știu” și „Nu se aplică”.

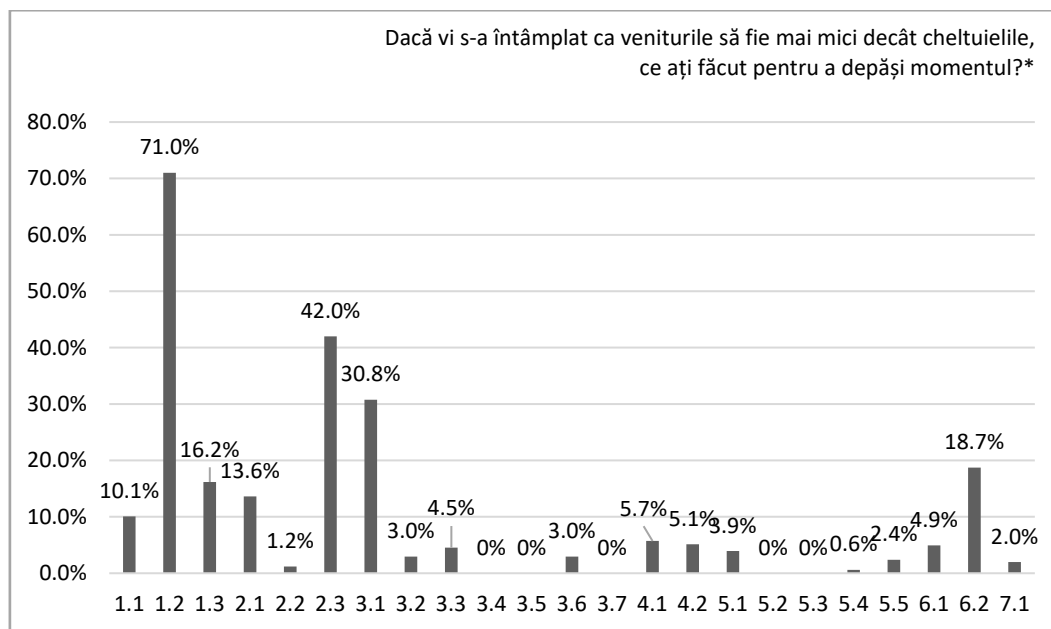
În urma centralizării răspunsurilor a rezultat următoarea distribuție a respondenților în funcție de numărul de măsuri la care au apelat:

Tabelul 3.3. Distribuția respondenților în funcție de numărul măsurilor la care au apelat

Număr de măsuri accesate	Număr respondenți	% din total
Cu 0 măsuri	499	49,65%
Cu 1 măsură	147	14,63%
Cu 2 măsuri	167	16,62%
Cu 3 măsuri	102	10,15%
Cu 4 măsuri	52	5,17%
Cu 5 măsuri	21	2,09%
Cu 6 măsuri	11	1,09%
Cu 7 măsuri	4	0,40%
Cu 8 măsuri	2	0,20%
Total	1005	100%

Aproape jumătate dintre respondenți nu au fost nevoiți să ia măsuri de echilibrare a bugetului, reușind să își acopere cheltuielile pe seama veniturilor realizate. Dintre respondenții cu dificultăți financiare, cei mai mulți au apelat la 2 măsuri de echilibrare a bugetului (16,62%), alți 14,63% au apelat la o singură măsură de echilibrare bugetară, iar 10,15% au apelat la 3 măsuri de echilibrare bugetară. Au existat și 2 persoane (0,20% din total) care au declarat că au apelat la 8 măsuri de echilibrare bugetară dintre cele 23 măsuri propuse prin chestionar.

În ceea ce privește predilecția respondenților către anumite măsuri de echilibrare bugetară, reprezentarea grafică a distribuției acestora este prezentată în figura următoare.



* Procentele au fost calculate din numărul total al respondenților care au declarat că au avut dificultăți financiare în ultimele 12 luni.

Figura 3.6. Măsuri de echilibrare bugetară folosite

Analiza acestor date conduce la următoarele concluzii:

- cei mai mulți dintre respondenții care au avut dificultăți financiare au declarat că, pentru depășirea acestora, au redus cheltuielile sau au amânat o cheltuială planificată (71,0%), ceea ce reprezintă o măsură corectă;
- un număr semnificativ au declarat că au cerut ajutor familiei sau prietenilor (42,0%) sau chiar au împrumutat bani de la aceștia (30,8%);
- destul de multe persoane, dintre cele care au întâmpinat dificultăți financiare, au declarat că pentru remedierea situației nu au plătit facturile la timp (18,7%), ceea ce reprezintă o soluție riscantă cu posibile costuri suplimentare legate de penalitățile calculate;
- 16,2% dintre persoanele cu dificultăți financiare au vândut ceva aflat în proprietate pentru reglarea situației;
- 13,6% dintre intervievați au declarat că au lucrat ore suplimentare pentru a câștiga mai mulți bani;
- doar una din 10 persoane care au avut dificultăți financiare (10,1%) a declarat că a folosit rezervele existente într-un cont de economii, ceea ce reprezintă foarte puțin.

Dintre cele 1005 persoane incluse în eșantion, 509 persoane (50,65%) au declarat că au avut dificultăți financiare în ultimele 12 luni, diferența de 498 persoane (49,35%) neavând dificultăți financiare. Dintre persoanele cu dificultăți financiare, 211 persoane au apelat la resursele existente sau la alte resurse (grupele 1 și 2) pentru rezolvarea acestora, neapelând la credite sau împrumuturi (grupele 3-6). Rezultă astfel că 709 persoane (**70,5%**) au avut un comportament „conștient din punct de vedere financiar” referitor la apelarea la împrumuturi pentru a face față unor dificultăți financiare.

Comparativ cu datele centralizate prin studiul OECD (2023), procentul persoanelor cu un comportament „conștient din punct de vedere financiar” referitor la apelarea la împrumuturi pentru a face față unor dificultăți financiare, la nivelul celor 39 state participante a fost de 75,1%, România situându-se puțin sub acest nivel. Cele mai mari valori au fost înregistrate în Portugalia (97,4%) și Hong Kong (94,9%), iar cele mai mici în Iordania (33,5%) și Chile (37,4%), România, cu 70,5%, clasându-se pe poziția 26 din 39 țări participante la studiu.

3.4. Compară produse financiare între furnizori

Informarea corectă, din surse sigure și credibile, are un rol foarte important în formarea unui comportament financiar adecvat. De aceea, evaluarea modului în care populația se informează atunci când achiziționează produse financiare, precum și sursele de informații la care apelează sunt foarte importante. Pentru evaluarea acestor aspecte, în cadrul chestionarului a fost inclusă următoarea întrebare:

QP5. Dacă ați folosit unul dintre următoarele produse: pensie privată, investiții, credite/împrumuturi, card, cont bancar, asigurare, care dintre următoarele afirmații descrie cel mai bine modul în care ați făcut cea mai recentă alegere?

În chestionar au fost propuse 4 variante de răspuns:

1. Am luat în considerare mai multe opțiuni de la diferite instituții financiare înainte de a lua o decizie.
2. Am luat în considerare diverse opțiuni de la o singură instituție financiară.
3. Nu am luat în considerare deloc alte opțiuni.
4. Am căutat alte opțiuni dar nu am găsit.

La acestea s-au adăugat și variantele: „Nu știu”, „Nu se aplică” și „Nu răspund”.

Centralizarea rezultatelor obținute este reprezentată grafic în figura următoare:

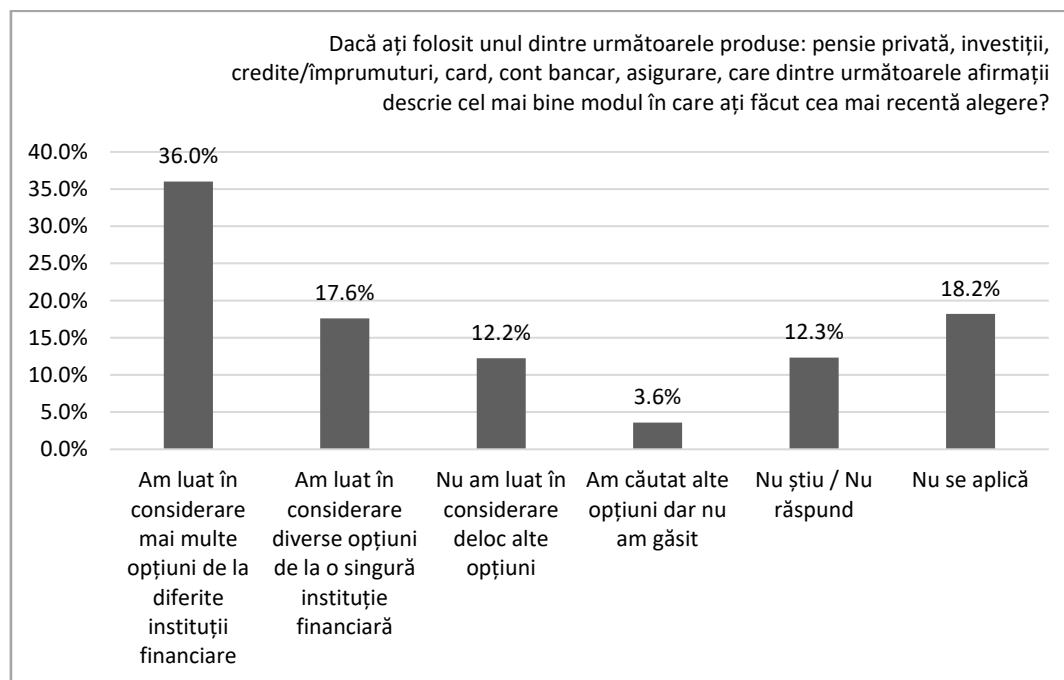


Figura 3.7. Modul de informare în momentul achiziției unor produse financiare

Conform metodologiei OECD (2023), un comportament „conștient din punct de vedere financiar” presupune luarea în considerare a mai multor opțiuni de la diferite instituții financiare (1) sau căutarea unor alte opțiuni, chiar dacă nu a găsit (4).

Cei mai mulți dintre respondenți au declarat că au luat în considerare mai multe opțiuni de la diferite instituții financiare (36,0%), ceea ce reflectă o modalitate corectă de informare, la care se adaugă încă 3,6% care au căutat alte opțiuni, dar nu au găsit. Procentul cumulat al persoanelor cu un comportament „conștient din punct de vedere financiar” este de **39,6%**, destul de scăzut, ponderea cumulată a celorlalte categorii devenind majoritară. Astfel, 17,6% dintre respondenți au declarat că au luat în considerare diverse opțiuni de la o singură instituție financiară și 12,2% au declarat că nu au luat în considerare alte opțiuni. Acestea reprezintă modalități de informare incomplete, potențial incorecte. La aceste categorii se adaugă alți 12,3% dintre respondenți nu știu sau nu au dorit să răspundă și 18,2% au declarat că nu se aplică deoarece nu au apelat la astfel de produse financiare.

Comparativ cu datele centralizate prin studiul OECD (2023), procentul persoanelor cu un comportament „conștient din punct de vedere financiar” referitor la modalitatea de informare la momentul achiziției unor produse financiare, la nivelul celor 39 state participante a fost de 26,3%, România situându-se peste acest nivel. Cele mai mari valori au fost înregistrate în Indonezia (54,2%) și Iordania (47,0%), iar cele mai mici în Yemen (3,4%) și Paraguay (6,3%), România, cu 39,6%, clasându-se pe poziția 6 din 39 țări participante la studiu.

3.5. Solicită sfaturi (din surse independente sau non-independente)

Sursele de informații utilizate sunt evaluate pe baza următoarei întrebări:

QP7. Dacă ați folosit unul dintre următoarele produse: pensie privată, investiții, credite/împrumuturi, card, cont bancar, asigurare, care dintre următoarele surse de informații credeți că v-au influențat în mod semnificativ decizia de a le achiziționa?

Această întrebare evaluează sursele de informații utilizate pentru fundamentarea deciziei de achiziționare a produselor financiare. Au fost propuse 8 variante de răspuns:

1. Comparații de produse specializate sau îndrumări privind cele mai bune achiziții (cum ar fi reviste de specialitate).
2. Site de comparare a prețurilor.
3. Recomandare din partea unui consilier financiar independent.
4. Informații dintr-un anunț sau dintr-o broșură despre produs.
5. Recomandare de la prieteni, familie sau cunoștințe.
6. Recomandare din partea unor persoane pe care nu le cunoașteți (cum ar fi rețelele sociale sau „influenceri”).
7. Informații furnizate de personalul furnizorului de produse financiare (în persoană, online sau la telefon).
8. Alt fel de informații.

La acestea s-a adăugat varianta „Nu răspund”.

Opțiunile sunt reprezentate grafic în figura următoare.

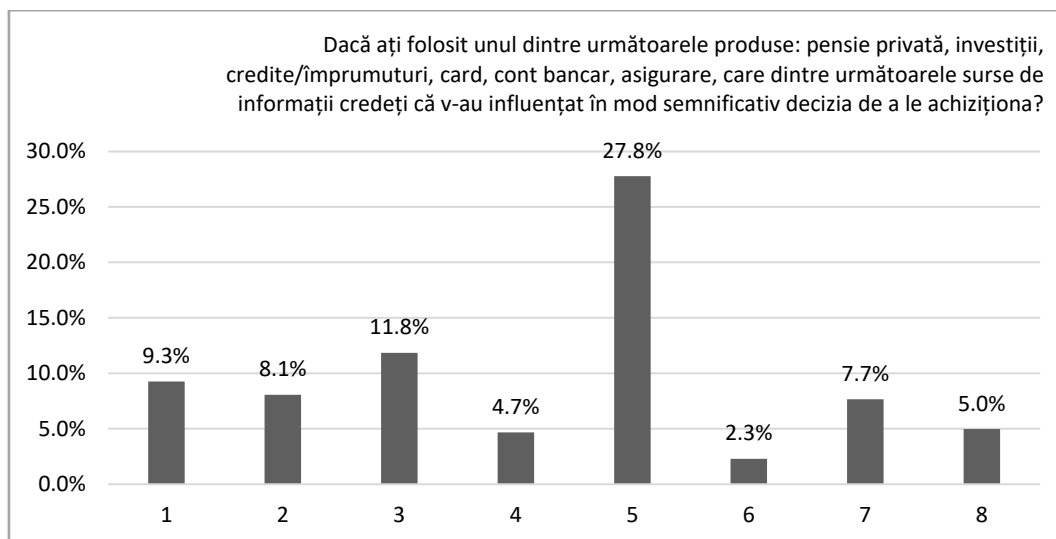


Figura 3.8. Sursele de informare din momentul achiziției unor produse financiare

Cei mai mulți dintre cei chestionați au răspuns că în decizia de achiziție a produselor financiare au fost influențați de prieteni, familie sau cunoștințe (27,8%). La recomandarea din partea unui consilier financiar independent au apelat doar 11,8% dintre respondenți. Există însă și circa 2,3% dintre respondenți care au declarat că se informează după rețelele de socializare sau „influenceri”.

3.6. Urmărește cu atenție activitățile financiare personale

Fiecare persoană are propriile repere atunci când vine vorba despre gestiunea resurselor financiare. Există persoane orientate către realizarea de economii, dar și persoane care se îndatorează pentru a-și finanța consumul, cum de altfel există persoane care manifestă prudență în gestiunea resurselor financiare, dar și persoane predispuse la asumarea de riscuri.

Pentru evaluarea modului în care sunt gestionate activitățile financiare personale, în chestionar a fost introdusă întrebarea:

Q51. Cu care dintre următoarele afirmații sunteți de acord? (Vă rugăm să utilizați o scală de la 1 la 5, unde 1 înseamnă complet de acord cu afirmația, 5 înseamnă că nu sunteți de acord)

3. Urmăresc îndeaproape activitățile mele financiare.

În figura următoare este reprezentată grafic distribuția răspunsurilor centralizate.

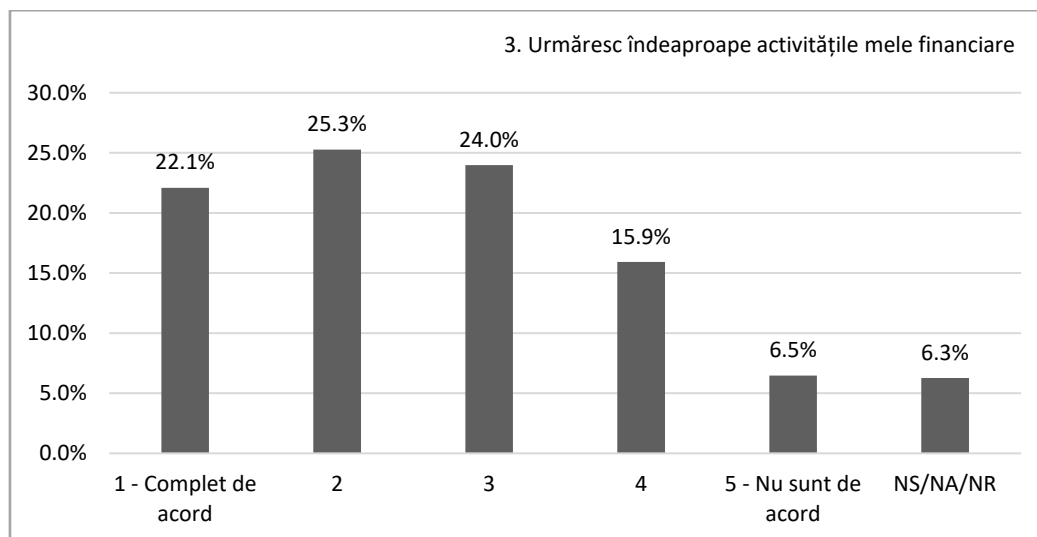


Figura 3.9. Acordul/dezacordul referitor la afirmația „Urmăresc îndeaproape activitățile mele financiare”

Conform metodologiei OECD (2023), se consideră ca având un comportament „conștient din punct de vedere financiar” persoanele care sunt de acord cu această afirmație, acordând 1 (Complet de acord) sau 2 puncte (De acord).

Răspunsurile se concentrează în prima parte a intervalului de notare, **47,4%** dintre respondenți acordând 1 sau 2 puncte, ceea ce exprimă acordul în raport cu această afirmație. Doar 6,5% dintre respondenți au declarat că nu sunt de acord cu această afirmație.

Punctajul mediu este de 2,57 puncte, mai mic decât centrul intervalului de notare (3 puncte) confirmând orientarea respondenților către răspunsurile afirmative (complet de acord). În calculul punctajului mediu nu au fost luate în considerare răspunsurile de tipul Nu știu/Nu este relevant/Nu răspund.

Comparativ cu datele centralizate prin studiul OECD (2023), procentul persoanelor cu un comportament „conștient din punct de vedere financiar” referitor la urmărirea activităților financiare personale, la nivelul celor 39 state participante, a fost de 67,8%, România situându-se sub acest nivel. Cele mai mari valori au fost înregistrate în Grecia (89,2%) și Germania (86,0%), iar cele mai mici valori în Cipru (22,1%), România, cu 47,4%, clasându-se pe poziția 38 din 39 țări participante la studiu.

3.7. Stabilește obiective financiare pe termen lung și se străduiește să le atingă

Acest item este evaluat prin intermediul întrebării QS1_5, respectiv:

QS1. Cu care dintre următoarele afirmații sunteți de acord? (Vă rugăm să utilizați o scală de la 1 la 5, unde 1 înseamnă complet de acord cu afirmația, 5 înseamnă că nu sunteți de acord)

5. Îmi stabilesc obiective financiare pe termen lung și mă străduiesc să le ating.

În figura următoare este reprezentată grafic distribuția răspunsurilor centralizate.

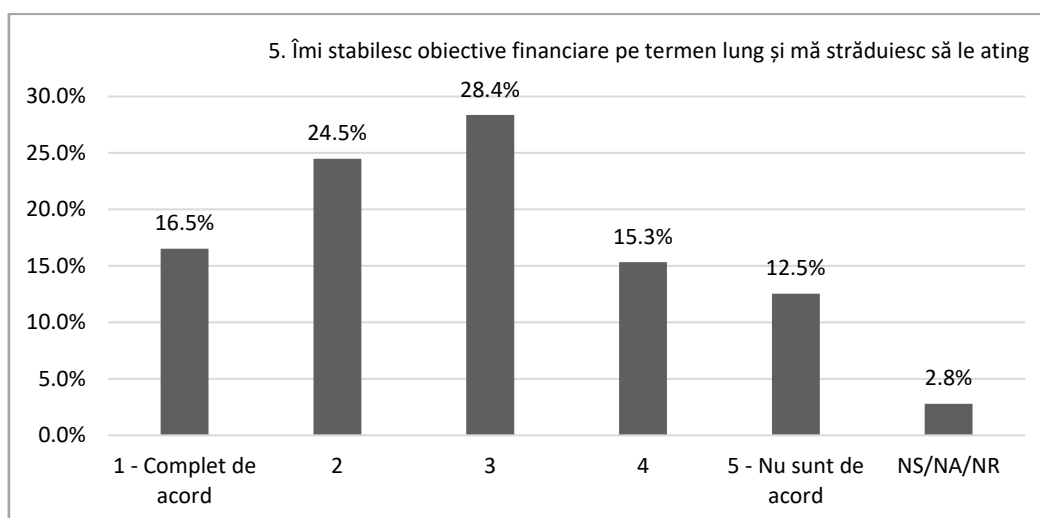


Figura 3.10. Acordul/dezacordul referitor la afirmația „Îmi stabilesc obiective financiare pe termen lung și mă străduiesc să le ating”

Conform metodologiei OECD (2023), se consideră ca având un comportament „conștient din punct de vedere financiar” persoanele care sunt de acord cu această afirmație, acordând 1 (Complet de acord) sau 2 puncte (De acord).

Răspunsurile colectate se concentrează în zona centrală a intervalului de notare, cu o ușoară orientare către stânga, ceea ce înseamnă că mai mulți respondenți au declarat că sunt de acord cu această afirmație (16,5%), comparativ cu cei care nu sunt de acord (12,5%). Ponderea cumulată a persoanelor care au acordat 1 sau 2 puncte, exprimându-și acordul cu privire la această afirmație, având deci un comportament „conștient din punct de vedere financiar”, este de **41,0%**.

Punctajul mediu este de 2,82 puncte, puțin mai mic decât 3, reflectând orientarea respondenților către răspunsurile afirmative. Această înseamnă că mai multe persoane declară că își stabilesc obiective financiare pe termen lung, însă ponderea lor rămâne în continuare scăzută. În calculul punctajului mediu nu au fost luate în considerare răspunsurile de tipul Nu știu/Nu este relevant/Nu răspund.

Comparativ cu datele centralizate prin studiul OECD (2023), procentul persoanelor cu un comportament „conștient din punct de vedere financiar” referitor la stabilirea de obiective financiare pe termen lung, la nivelul celor 39 state participante, a fost de 50%, România situându-se sub acest nivel. Cele mai mari valori au fost înregistrate în Yemen (82,8%) și Thailanda (71,8%), iar cele mai mici în Albania (9,2%) și Estonia (30,2%) România, cu 41,0%, clasându-se pe poziția 30 din 39 țări participante la studiu.

3.8. Înainte de a cumpăra ceva se gândește cu atenție dacă își permite

Un comportament financiar adecvat presupune raționament din partea consumatorului în momentul achiziției unui produs sau serviciu, deci evaluarea permanentă (întotdeauna sau adesea) a disponibilității resurselor financiare necesare achiziției. Pentru evaluarea acestui item în chestionar a fost introdusă următoarea întrebare:

QS2. Și cât de des ați spune că această afirmație se aplică în cazul dvs.? (Pentru fiecare afirmație, puteți să ne spuneți dacă vi se aplică întotdeauna, des, uneori, rar sau niciodată?)

3. Înainte de a cumpăra ceva, mă gândesc cu atenție dacă îmi pot permite.

În figura următoare este reprezentată grafic distribuția răspunsurilor centralizate.

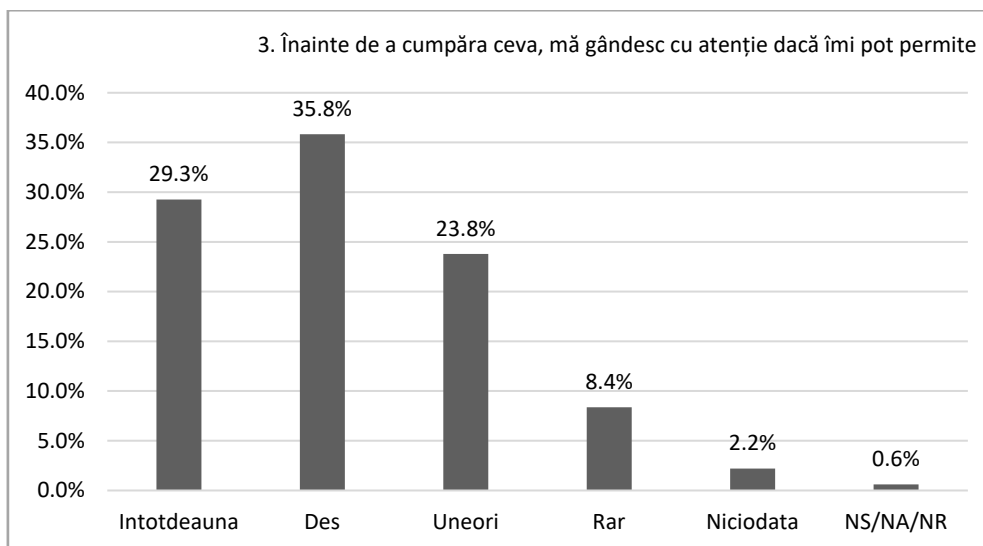


Figura 3.11. Frecvența afirmației
„Înainte de a cumpăra ceva, mă gândesc cu atenție dacă îmi pot permite”

Conform metodologiei OECD (2023), se consideră ca având un comportament „conștient din punct de vedere financiar” persoanele care sunt de acord cu această afirmație, acordând 1 (Întotdeauna) sau 2 puncte (Des).

În acest fel este evaluată atitudinea unei persoane în momentul în care ia decizia de achiziție a unui bun sau serviciu. Mai mult de jumătate dintre persoanele chestionate au declarat că întotdeauna (29,3%) sau des (35,8%) evaluează dacă își permit respectiva achiziție, cu o pondere cumulată de **65,1%**, având deci un comportament „conștient din punct de vedere financiar”. Doar 2,2% dintre respondenți au declarat că nu fac o astfel de evaluare, iar 8,4% fac acest lucru rar. Punctajul mediu este de 2,18 puncte, situat în prima parte a intervalului de notare, confirmând preponderența persoanelor care evaluează în mod frecvent dacă își permit respectiva achiziție. În calculul punctajului mediu nu au fost luate în considerare răspunsurile de tipul Nu știu/Nu se aplică/Nu răspund.

Comparativ cu datele centralizate prin studiul OECD (2023), procentul persoanelor cu un comportament „conștient din punct de vedere financiar” referitor la evaluarea disponibilității resurselor financiare cu ocazia unei achiziții, la nivelul celor 39 state participante, a fost de 70,1%, România situându-se sub acest nivel. Cele mai mari valori au fost înregistrate în Grecia (91,1%) și Thailanda (89,0%), iar cele mai mici în Cipru (20,1%) și Italia (44,8%) România, cu 65,1%, clasându-se pe poziția 30 din 39 țări participante la studiu.

3.9. Plătește la timp facturile

Acest item este evaluat prin intermediul întrebării QS2, respectiv:

QS2. Și cât de des ați spune că această afirmație se aplică în cazul dvs.?
(Pentru fiecare afirmație, puteți să ne spuneți dacă vi se aplică întotdeauna, des, uneori, rar sau niciodată?)

5. Îmi plătesc facturile la timp.

În figura următoare este reprezentată grafic distribuția răspunsurilor centralizate.

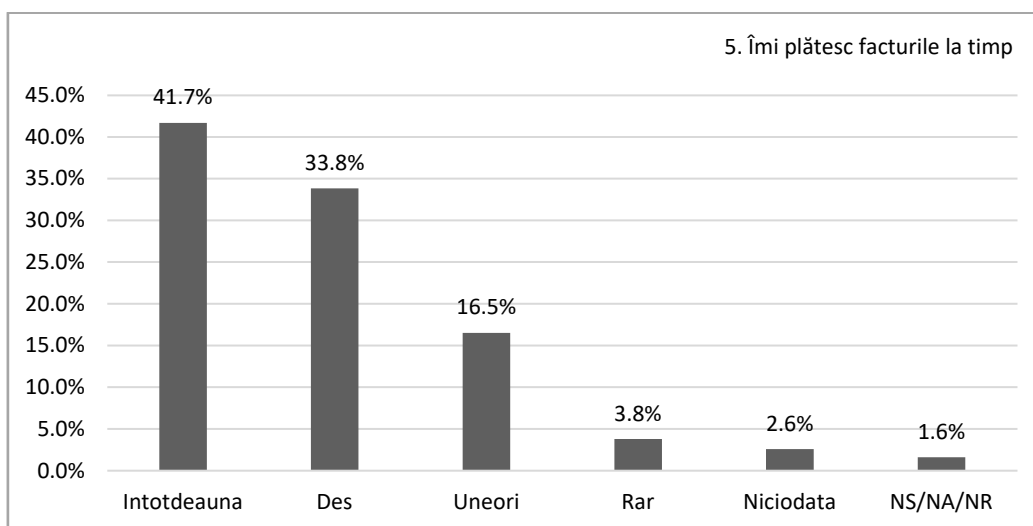


Figura 3.12. Frecvența afirmației „Îmi plătesc facturile la timp”

Această întrebare măsoară „disciplina financiară” a persoanelor chestionate, respectiv grija pentru achitarea la termenele scadente a facturilor. Cei mai mulți respondenți sunt disciplinați financiar, 41,7% dintre ei declarând că întotdeauna își plătesc facturile la timp și 33,8% că fac des acest lucru, ponderea cumulată a acestora fiind de **75,5%**. În schimb, doar 2,6% declară că nu își achită niciodată facturile la termen și încă 3,8% fac acest lucru destul de rar. Punctajul mediu este de 1,90 puncte, în prima parte a intervalului de evaluare, semnificând un grad ridicat de disciplină financiară din partea respondenților, asta în condițiile în care, conform întrebării precedente, foarte mulți au dificultăți financiare, rămânând adesea fără bani. În calculul punctajului mediu nu au fost luate în considerare răspunsurile de tipul Nu știu/Nu se aplică/Nu răspund.

Comparativ cu datele centralizate prin studiul OECD (2023), procentul persoanelor cu un comportament „conștient din punct de vedere financiar” referitor la plata facturilor la timp, la nivelul celor 39 state participante, a fost de 77,3%, România situându-se puțin sub acest nivel. Cele mai mari valori au fost înregistrate în Estonia (96,3%), Germania (96,1) și Irlanda (94,8%), iar cele mai mici în Yemen (23,3%) și Cipru (24,8%) România, cu 75,5%, clasându-se pe poziția 26 din 39 țări participante la studiu.

Prin agregarea rezultatelor obținute la evaluarea celor 9 itemi ce reflectă comportamentul financiar al populației, în studiul OECD (2023) a fost calculat **scorul mediu al comportamentului financiar**, care pentru România a înregistrat o valoare de **56 puncte**, pe o scală de la 0 la 100 puncte.

În funcție de diferitele variabile socio-demografice, situația se prezintă astfel:

- În funcție de gen, scorul mediu al comportamentului financiar al femeilor este mai ridicat (57 puncte) comparativ cu cel al bărbaților (55 puncte).
- În funcție de vârstă, se constată valori mai ridicate ale scorului comportamentului financiar pentru persoanele de vârstă medie și mai scăzute pentru vârstnici (54 puncte pentru categoria 18-29 ani; 59 puncte pentru categoria 30-59 ani și 49 puncte pentru cei peste 60 ani).
- În funcție de nivelul studiilor, comportamentul financiar este mai „conștient” la persoanele cu studii superioare comparativ cu persoanele fără studii sau cu studii medii: 52 puncte pentru persoanele fără studii sau cu studii primare; 65 puncte pentru persoanele cu studii liceale și 68 puncte pentru persoanele cu studii superioare.
- În funcție de ocupație, punctaje mai ridicate pentru scorul mediu al comportamentului financiar s-au identificat pentru angajați (59 puncte) și antreprenori (69 puncte) și mai scăzute pentru șomeri (41 puncte) și pensionari (49 puncte).
- În funcție de reședință, persoanele care locuiesc în orașe au un scor mediu al comportamentului financiar mai adecvat comparativ cu persoanele din mediul rural: 54 puncte în mediul rural, 59 puncte în orașele medii cu până la 100 mii locuitori și 56 puncte în orașele mari cu peste 100 mii locuitori.
- În funcție de venituri, se constată un scor mediu al comportamentului financiar mai adecvat pentru persoanele cu venituri ridicate, comparativ cu persoanele cu venituri scăzute: 71 puncte pentru persoanele cu venituri ridicate; 63 puncte pentru persoanele cu venituri medii și 49 puncte pentru persoanele cu venituri scăzute.

Scorul mediu al comportamentului financiar la nivelul celor 39 state incluse în studiu a fost de 61 puncte, cu cele mai mari valori înregistrate în Malta (77 puncte) și Arabia Saudită (75 puncte), iar cele mai mici valori în Yemen (41 puncte) și Ungaria (45 puncte), România, cu 56 puncte, clasându-se pe poziția 30 din 39 state participante.

Atitudini financiare

Atitudinile financiare reprezintă a treia componentă a educației financiare. Prin urmare, chestionarul include câteva întrebări sau afirmații, pentru a măsura atitudinile respondenților față de bani și planificarea financiară. Întrebările solicită respondenților să folosească o scală pentru a indica măsura în care sunt de acord sau dezacord cu următoarele afirmații:

- Îmi place mai mult să cheltuiesc decât să economisesc.
- Tind să trăiesc pentru azi și să las ziua de mâine să-și urmeze cursul.
- Banii sunt acolo pentru a fi cheltuiți (opțional). *În actualul exercițiu de evaluare a alfabetizării financiare nu a fost inclusă această afirmație.*

Opțiunile de răspuns sunt exprimate pe o scală de la 1 la 5, unde 1 = complet de acord cu afirmația și 5 = complet dezacord cu afirmația. Scorul de atitudine este calculat ca răspuns mediu la aceste întrebări de atitudine.

a. QS1. Cu care dintre următoarele afirmații sunteți de acord? (Vă rugăm să utilizați o scală de la 1 la 5, unde 1 înseamnă complet de acord cu afirmația, 5 înseamnă că nu sunteți de acord)

1. Îmi place mai mult să cheltuiesc decât să economisesc;

În figura următoare este reprezentată grafic distribuția răspunsurilor centralizate.

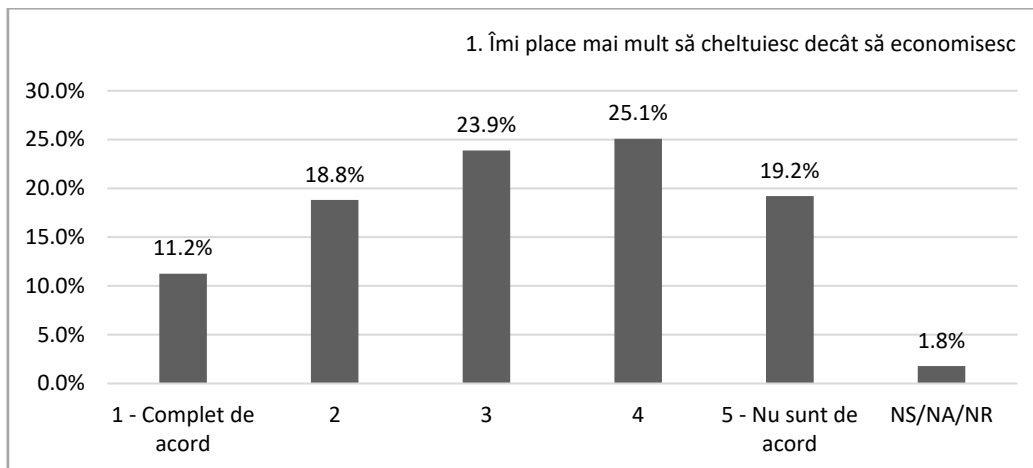


Figura 4.1. Acordul/dezacordul referitor la afirmația „Îmi place mai mult să cheltuiesc decât să economisesc”

Conform metodologiei OECD (2023), se consideră ca având o atitudine financiară adecvată persoanele care sunt în dezacord cu această afirmație, acordând 4 sau 5 puncte.

Se observă o concentrare a răspunsurilor în zona centrală a intervalului de notare, cu o ușoară orientare spre dreapta, ceea ce înseamnă că mai mulți respondenți au declarat că nu sunt de acord cu această afirmație (**44,3%** au acordat 4 sau 5 puncte), având o atitudine financiară adecvată, comparativ cu cei care sunt de acord (30,0% au acordat 1 sau 2 puncte).

Pentru a evalua sintetic acordul/dezacordul referitor la această afirmație, dar și efectuarea de comparații cu celelalte afirmații incluse în chestionar, se calculează punctajul mediu, ca medie aritmetică a punctajelor individuale, excluzându-se răspunsurile de tip „Nu știu”, „Nu este relevant” și „Nu răspund”. Acesta poate lua valori între 1 și 5 puncte, în care apropierea de 1 punct semnifică acord total, iar apropierea de 5 puncte semnifică dezacord.

Punctajul mediu pentru această afirmație este de 3,23 puncte, situată în partea de doua a intervalului de notare (mai mare decât 3), ceea ce semnifică preponderența răspunsurilor ce exprimă dezacordul pentru această afirmație, deci o atitudine financiară adecvată.

Comparativ cu datele centralizate prin studiul OECD (2023), procentul persoanelor care au fost în dezacord cu această afirmație, semnificând o atitudine financiară adecvată, la nivelul celor 39 state participante a fost de 43,5%, România situându-se puțin peste acest nivel. Cele mai mari valori au fost înregistrate în

Thailanda (81,6%) și Indonezia (69,5%), iar cele mai mici în Arabia Saudită (18,4%) și Lituania (22,2%), România, cu 44,3%, clasându-se pe poziția 17 din 39 țări participante la studiu.

b. QS3. Cât de bine vă descriu următoarele afirmații? (Pentru fiecare afirmație, puteți să ne spuneți cum vă descrie situația: complet, foarte bine, oarecum, foarte puțin sau deloc).

6. Tind să trăiesc pentru azi și să las ziua de mâine să-și urmeze cursul;

În figura următoare este reprezentată grafic distribuția răspunsurilor centralizate.

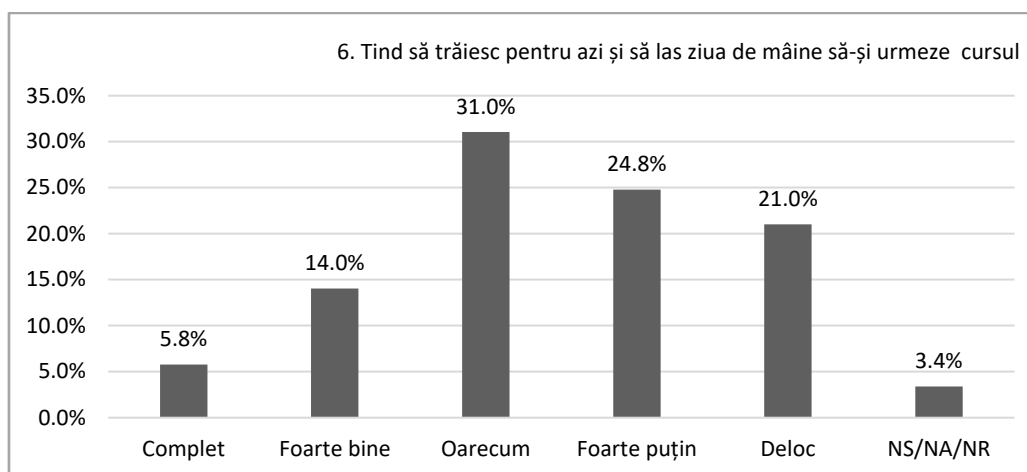


Figura 4.2. Acordul/dezacordul cu afirmația
„Tind să trăiesc pentru azi și să las ziua de mâine să-și urmeze cursul”

Conform metodologiei OECD (2023), se consideră ca având o atitudine financiară adecvată persoanele care sunt în dezacord cu această afirmație, acordând 4 sau 5 puncte.

Preocupări cu privire la ce se va întâmpla în viitor există pentru majoritatea persoanelor intervievate. Astfel, 21,0% dintre respondenți au declarat că nu îi caracterizează absolut deloc această afirmație, iar 24,8% foarte puțin, ceea ce înseamnă că **45,8%** dintre respondenți au o atitudine financiară adecvată. Există un procent de 14,0% dintre respondenți care declară că afirmația îi caracterizează foarte bine, iar 5,8% sunt complet de acord cu această afirmație. Punctajul mediu aferent acestei afirmații este de 3,43 puncte, situat în a doua jumătate a intervalului de notare, reflectând o atenție moderată pentru ceea ce se va întâmpla în viitor.

Comparativ cu datele centralizate prin studiul OECD (2023), procentul respondenților care au fost în dezacord cu această afirmație, semnificând o atitudine financiară adecvată, la nivelul celor 39 state participante a fost de 44,0%, România situându-se puțin peste acest nivel. Cele mai mari valori au fost înregistrate în Thailanda (84,0%) și Spania (69,5%), iar cele mai mici în Yemen (18,6%) și Arabia Saudită (19,9%), România, cu 45,8%, clasându-se pe poziția 18 din 39 țări participante la studiu.

Prin agregarea rezultatelor obținute la evaluarea celor 2 întrebări ce reflectă atitudinile financiare ale populației, în studiul OECD (2023) a fost calculat **scorul mediu al atitudinii financiare**. Acesta este calculat ca răspuns mediu la cele două întrebări de atitudine. Scorul mediu este redimensionat pentru a varia de la 0 la 100 de puncte. Scorurile mai mari reflectă atitudini mai instruite din punct de vedere financiar (OECD, 2023).

Pentru România, scorul mediu al atitudinii financiare a înregistrat o valoare de **58 puncte**, pe o scală de la 0 la 100 puncte.

În funcție de diferitele variabile socio-demografice, situația se prezintă astfel:

- În funcție de gen, nu sunt diferențe de atitudini financiare între bărbați și femei, scorul mediu înregistrând valoarea de 58 puncte pentru ambele categorii.
- În funcție de vârstă, se constată valori mai ridicate ale scorului mediu al atitudinii financiare pentru persoanele în vârstă și mai scăzute pentru tineri (55 puncte pentru categoria 18-29 ani; 57 puncte pentru categoria 30-59 ani și 62 puncte pentru cei peste 60 ani).
- În funcție de nivelul studiilor, nu sunt diferențe semnificative de atitudine financiară între diferitele categorii de respondenți: 57 puncte pentru respondenții fără studii sau cu studii primare; 59 puncte pentru respondenții cu studii liceale și 57 puncte pentru respondenții cu studii superioare.
- În funcție de ocupație, niveluri mai ridicate ale punctajelor care reflectă atitudinea financiară s-au identificat pentru angajați (55 puncte), antreprenori (62 puncte) și pensionari (64 puncte) și mai scăzute pentru șomeri (41 puncte).
- În funcție de reședință, nu sunt diferențe semnificative între punctajele ce reflectă atitudinea financiară a persoanelor din mediul rural comparativ cu cele din mediul urban (59 puncte în mediul rural, 57 puncte în orașele mici și medii și 58 puncte în orașele mari).

- În funcție de venituri, se constată un nivel al punctajului ce reflectă atitudinea financiară mai ridicat pentru persoanele cu venituri scăzute (59 puncte), comparativ cu persoanele cu venituri mari (55 puncte).

Scorul mediu al atitudinii financiare la nivelul celor 39 state incluse în studiu a fost de 56 puncte, România situându-se peste acest nivel. Cele mai mari valori ale scorului s-au înregistrat în Thailanda (77 puncte) și Spania (70 puncte), iar cele mai mici valori în Yemen (31 puncte) și Arabia Saudită (37 puncte), România, cu 58 puncte, clasându-se pe poziția 15 din 39 state participante.

Produsele financiare – cunoștințe și utilizare

Informarea corectă a populației cu privire la produsele financiare disponibile pe piața se află în centrul procesului de creștere a gradului de educație financiară. În cadrul acestui capitol este evaluată notorietatea diferitelor produse financiare în rândul populației, dar și gradul de utilizare al acestora. De asemenea, interesante sunt modul în care au optat pentru diferitele produse financiare, sursele de informații care au influențat semnificativ decizia de a le achiziționa, precum și digitalizarea diferitelor tipuri de operațiuni financiare.

5.1. Notorietatea produselor financiare

Această secțiune reflectă măsura în care populația are cunoștințe/a auzit despre diferitele tipuri de produse financiare și a fost evaluată cu ajutorul următoarei întrebări:

QP1. Vă rog să-mi spuneți dacă ați auzit de vreunul dintre aceste tipuri de produse financiare.

În listă au fost introduse 17 tipuri de produse financiare, respectiv:

QP1_1. Pensie privată facultativă.

QP1_2. Un cont de investiții precum: Cont de tranzacționare la bursă sau Cumpărarea de unități de fond emise de un fond de investiții deschis.

QP1_3. Împrumut pentru casă sau ipotecă.

QP1_4. Împrumut bancar garantat cu o proprietate.

QP1_5. Împrumut bancar negarantat.

QP1_6. Împrumut pentru achiziție auto.

QP1_7. Card de credit.

QP1_8. Cont curent.

QP1_9. Cont de economii.

QP1_10. Împrumut pentru micro finanțare.

QP1_11. Asigurare.

QP1_12. Acțiuni.

QP1_13. Obligațiuni.

QP1_14. Cont de plată asociat dispozitivului mobil (fără cont/card bancar).

QP1_15. Card de debit/de salariu.;

QP1_16. Criptoactive, criptomonede.

QP1_17. Produse financiare sustenabile sau ESG sau „verzi”.

La acestea au mai fost adăugate încă trei variante de răspuns:

QP1_97. Nu știu răspunsul de la întrebare în ansamblu.

QP1_98. Nici unul.

QP1_99. Nu răspund.

Pentru fiecare categorie de produse financiare au fost propuse 4 variante de răspuns: „Da”, „Nu”, „Nu știu” și „Nu răspund”. La ultimele două variante de răspuns, opțiunile au fost: „Da” și „Nu”.

După centralizarea răspunsurilor a rezultat următoarea distribuție a respondenților în funcție de numărul de produse financiare despre care au declarat că au cunoștință:

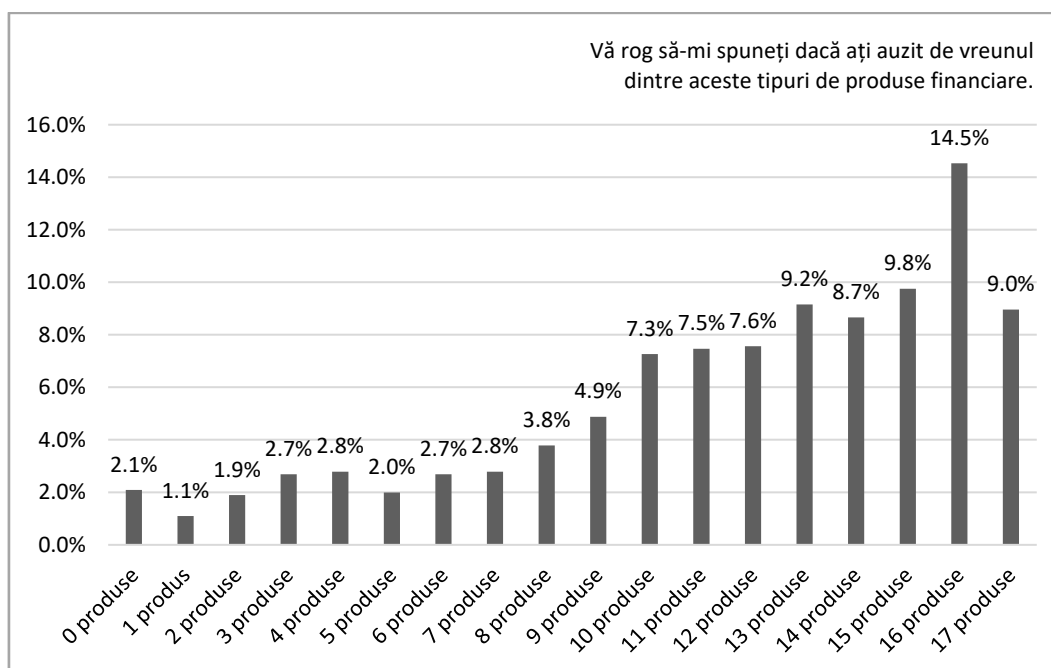


Figura 5.1. Distribuția respondenților după numărul de produse financiare despre care au declarat că le cunosc

Se observă că doar 9% dintre respondenți au declarat că au auzit de toate cele 17 produse financiare enumerate. Alți 14,5% au declarat că au auzit despre 16 din cele 17 produse financiare enumerate, iar de aici procentele încep să scadă la fiecare categorie care urmează. Mai mult de 50% dintre respondenți au declarat că au auzit despre cel puțin 13 produse financiare și circa două treimi au declarat că au auzit despre cel puțin 11 produse financiare.

Calculând numărul mediu de produse financiare despre care respondenții au declarat că au auzit, obținem o valoare de **11,6 produse financiare**, ceea ce reprezintă 68,3% din numărul maxim de produse financiare incluse în analiză. Deci putem considera notorietatea medie a produselor financiare analizate ca fiind de **68,3%**.

Pe categorii de produse financiare, centralizarea răspunsurilor la întrebarea enunțată anterior se prezintă astfel:

Tabelul 5.1. Centralizarea răspunsurilor la întrebarea „QP1. Vă rog să-mi spunei dacă ați auzit de vreunul dintre aceste tipuri de produse financiare”

Cod	Categorie produse financiare	Da	Nu	Nu știu	NR	Total	% Da
QP1_1	Pensie privată facultativă	747	216	16	26	1005	74,3%
QP1_2	Un cont de investiții precum: Cont de tranzacționare la bursă sau Cumpărarea de unități de fond emise de un fond de investiții deschis	506	473	20	6	1005	50,3%
QP1_3	Împrumut pentru casă sau ipotecă	804	187	7	7	1005	80,0%
QP1_4	Împrumut bancar garantat cu o proprietate	767	226	8	4	1005	76,3%
QP1_5	Împrumut bancar negarantat	636	345	19	5	1005	63,3%
QP1_6	Împrumut pentru achiziție auto	837	155	1	12	1005	83,3%
QP1_7	Card de credit	846	151	3	5	1005	84,2%
QP1_8	Cont curent	922	77	4	2	1005	91,7%
QP1_9	Cont de economii	877	125	1	2	1005	87,3%
QP1_10	Împrumut pentru micro finanțare	434	552	9	10	1005	43,2%
QP1_11	Asigurare	855	137	3	10	1005	85,1%
QP1_12	Acțiuni	720	273	6	6	1005	71,6%
QP1_13	Obligațiuni	568	406	14	17	1005	56,5%
QP1_14	Cont de plată asociat dispozitivului mobil (fără cont/card bancar)	471	495	27	12	1005	46,9%
QP1_15	Card de debit/de salariu	906	86	4	9	1005	90,1%
QP1_16	Criptoactive, criptomonede	629	357	5	14	1005	62,6%
QP1_17	Produse financiare sustenabile sau ESG sau „verzi”	137	752	38	78	1005	13,6%

Reprezentarea grafică a ponderii respondenților care au declarat că au auzit despre fiecare produs financiar enumerat este realizată în figura următoare.

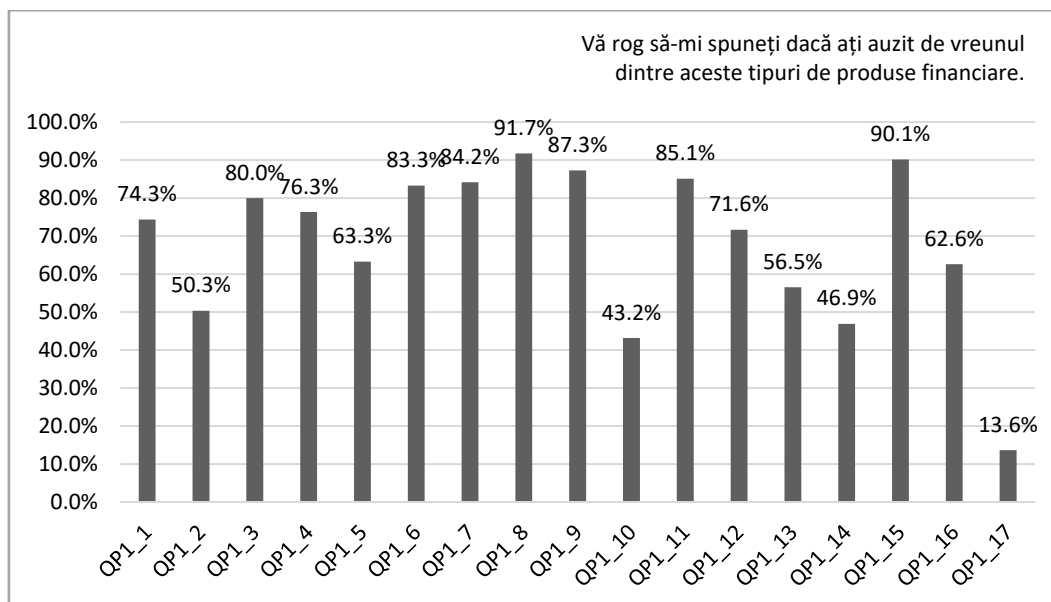


Figura 5.2. Ponderele persoanelor care au declarat că au auzit despre respectivele produse financiare

Cel mai ridicat nivel de notorietate îl are produsul „QP1_8. Cont curent” (91,7%), urmat de mică distanță de „QP1_15. Card de debit/de salariu” (90,1%), acestea fiind și singurele produse financiare care au o notorietate mai mare de 90%. În cealaltă extremă, cu cel mai scăzut grad de notorietate, se află produsul „QP1_17. Produse financiare sustenabile sau ESG sau verzi” (13,6%) și „QP1_10. Împrumut pentru micro finanțare” (43,2%).

Realizând o grupare pe intervale de variație, se constată că 3 produse au o notorietate mai mică de 50%; câte 2 produse au o notorietate cuprinsă între 50-60%, respectiv între 60-70%, alte 3 produse au o notorietate cuprinsă între 70-80%, cele mai multe (5 produse) au o notorietate cuprinsă între 80-90% și 2 produse au o notorietate mai mare de 90%.

5.2. Utilizarea produselor financiare – în prezent

Deținerea unor cunoștințe despre produsele financiare existente pe piață nu reprezintă o garanție pentru faptul că acestea vor fi și achiziționate. Luarea deciziei de achiziționare a produselor financiare este condiționată de îndeplinirea a trei condiții:

- Deținerea unor cunoștințe despre existența acestor produse.
- Conștientizarea utilității acestor produse.
- Accesibilitatea financiară a acestor produse.

Notorietatea produselor financiare asigură îndeplinirea primei condiții, în timp ce conștientizarea utilității produselor financiare se face prin educație financiară, iar accesibilitatea acestora depinde de nivelul veniturilor realizate de populație.

Pentru evaluarea utilizării produselor financiare – în prezent, a fost introdusă următoarea întrebare în chestionar:

QP2. Dacă da, puteți să-mi spuneți dacă dețineți în prezent (personal sau în comun) vreunul dintre aceste tipuri de produse?

În listă au fost introduse cele 17 tipuri de produse financiare enunțate anterior. Pentru fiecare categorie de produse financiare au fost propuse 4 variante de răspuns: „Da”, „Nu”, „Nu știu” și „Nu răspund”.

Centralizarea răspunsurilor colectate a condus la următoarea distribuție a respondenților în funcție de numărul de produse financiare pe care au declarat că le dețin în momentul aplicării chestionarului:

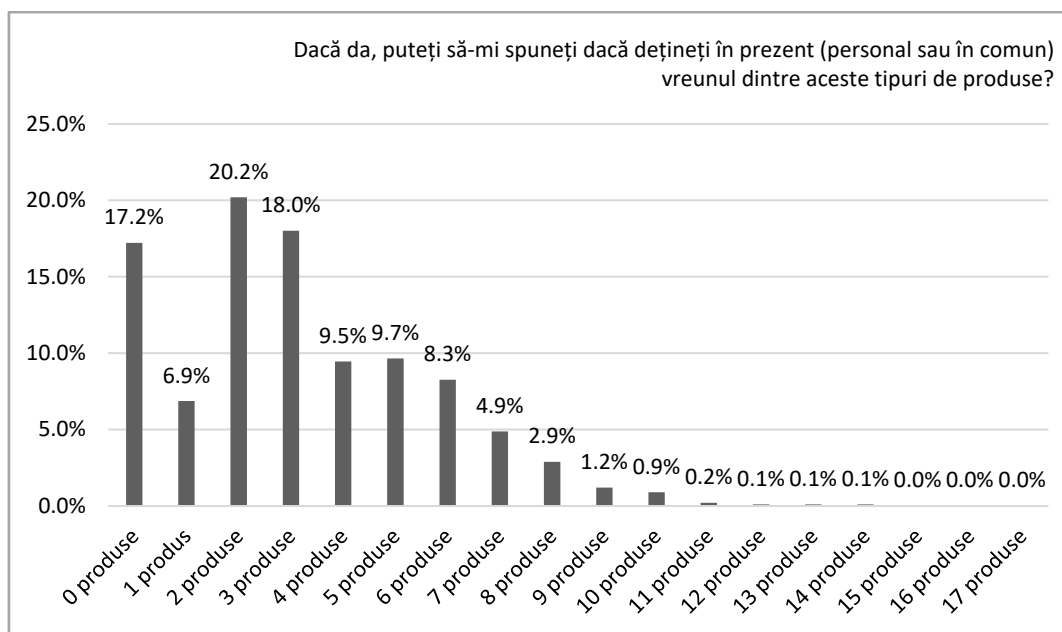


Figura 5.3. Distribuția respondenților în funcție de numărul de produse financiare pe care le dețineau în momentul aplicării chestionarului

Se constată că 17,2% dintre respondenți au declarat că nu dețin nici unul dintre cele 17 produse financiare enumerate. Circa 45% dintre respondenți dețin între 1 și 3 produse financiare, iar alți 27,4% dețin între 4 și 6 produse financiare.

Mai puțin de 10% dintre respondenți dețin între 7 și 10 produse financiare, iar mai mult de 10 produse financiare au declarat că dețin doar 0,5% dintre respondenți, cu un maxim de 14 produse financiare deținute de o persoană.

Pe baza acestor date a fost calculat numărul mediu de produse financiare, rezultând că o persoană deține, în medie, **3,2 produse financiare**. Raportat la numărul total de produse financiare incluse în analiză, rezultă un grad mediu de utilizare a produselor financiare de **18,8%**.

Pe categorii de produse financiare, centralizarea răspunsurilor la întrebarea enunțată anterior se prezintă astfel:

Tabelul 5.2. Centralizarea răspunsurilor la întrebarea „QP2. Dacă da, puteți să-mi spuneți dacă dețineți în prezent (personal sau în comun) vreunul dintre aceste tipuri de produse?”

Cod	Categorie produse financiare	Da	Nu	Nu știu	NR	Total	% Da
QP2_1	Pensie privată facultativă	173	808	0	24	1005	17,2%
QP2_2	Un cont de investiții precum: Cont de tranzacționare la bursă sau Cumpărarea de unități de fond emise de un fond de investiții deschis	28	963	0	14	1005	2,8%
QP2_3	Împrumut pentru casă sau ipotecă	152	842	0	11	1005	15,1%
QP2_4	Împrumut bancar garantat cu o proprietate	57	938	0	10	1005	5,7%
QP2_5	Împrumut bancar negarantat	117	880	0	8	1005	11,6%
QP2_6	Împrumut pentru achiziție auto	95	888	3	19	1005	9,5%
QP2_7	Card de credit	322	643	0	40	1005	32,0%
QP2_8	Cont curent	698	300	0	7	1005	69,5%
QP2_9	Cont de economii	259	713	0	33	1005	25,8%
QP2_10	Împrumut pentru micro finanțare	21	975	0	9	1005	2,1%
QP2_11	Asigurare	380	619	0	6	1005	37,8%
QP2_12	Acțiuni	43	926	2	34	1005	4,3%
QP2_13	Obligațiuni	12	967	2	24	1005	1,2%
QP2_14	Cont de plată asociat dispozitivului mobil (fără cont/card bancar)	104	887	0	14	1005	10,3%
QP2_15	Card de debit/de salariu	728	270	0	7	1005	72,4%
QP2_16	Criptoactive, criptomonede	26	955	4	20	1005	2,6%
QP2_17	Produse financiare sustenabile sau ESG sau „verzi”	0	996	1	8	1005	0,0%

Reprezentarea grafică a ponderii respondenților care au declarat că dețin fiecare produs financiar enumerat este realizată în figura următoare.

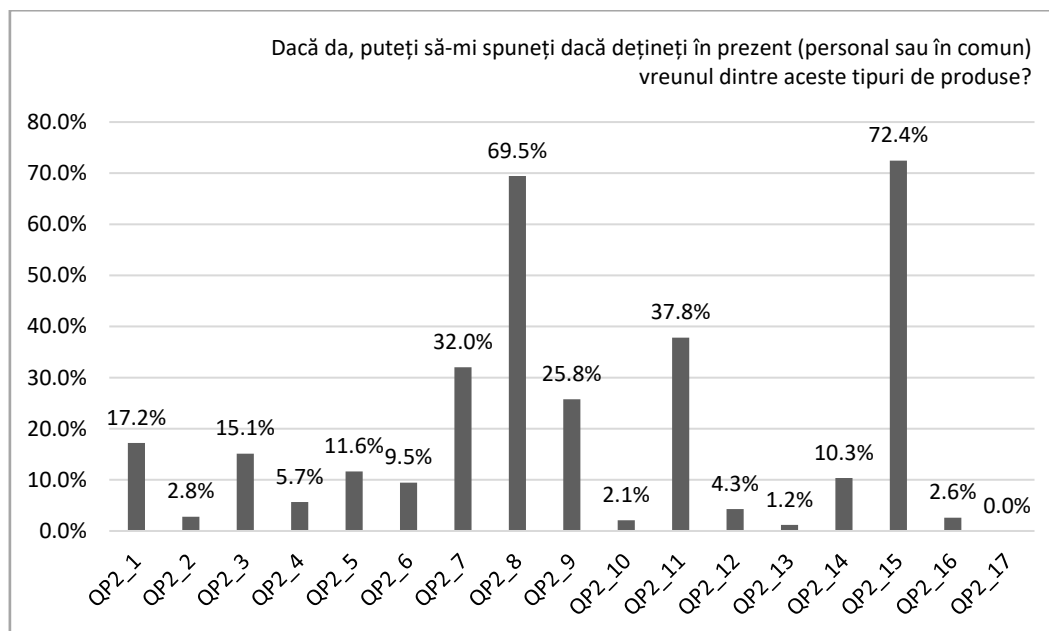


Figura 5.4. Ponderele persoanelor care au declarat că dețin respectivele produse financiare

În funcție de gradul de utilizare, cele 17 produse financiare analizate pot fi împărțite în 4 categorii:

- 2 produse financiare cu un grad de utilizare ridicat, de peste 60%: cardul de debit (72,4%) și contul curent (69,5%);
- 3 produse financiare cu un grad de utilizare rezonabil, cuprins între 20-60%: asigurările (37,8%), cardul de credit (32,0%) și contul de economii (25,8%);
- 6 produse financiare cu un grad de utilizare scăzut (5-20%): pensia privată facultativă (17,2%), împrumutul pentru casă au ipotecă (15,1%), împrumutul bancar negarantat (11,6%), contul de plată asociat dispozitivului mobil (10,3%), împrumutul pentru achiziția de autoturisme (9,5%) și împrumutul bancar garantat cu o proprietate (5,7%);
- 6 produse financiare cu grad de utilizare foarte scăzut, mai mic de 5%: acțiunile (4,3%), contul de investiții precum contul de tranzacționare la bursă sau cumpărarea de unități de fond emise de un fond de investiții deschis (2,8%), criptoactivele (2,6%), împrumutul pentru microfinanțare (2,1%), obligațiunile (1,2%) și produsele financiare sustenabile sau ESG sau „verzi” (0%).

5.3. Achiziționarea produselor financiare în ultimii 2 ani

Pentru a măsura menținerea interesului populației pentru achiziționarea de noi produse financiare, este important să cunoaștem care au fost produsele financiare achiziționate în ultimii 2 ani, excluzând acele produse care au fost reînnoite automat. În acest scop, în chestionar, a fost introdusă următoarea întrebare:

QP3. Pe care dintre următoarele tipuri de produse financiare le-ați achiziționat recent (în ultimii 2 ani), indiferent dacă încă le mai dețineți în momentul de față?

Întrebarea a fost adresată pentru fiecare din cele 17 tipuri de produse financiare analizate. Pentru fiecare categorie de produse financiare au fost propuse 4 variante de răspuns: „Da”, „Nu”, „Nu știu” și „Nu răspund”.

Centralizarea răspunsurilor colectate a condus la următoarea distribuție a respondenților în funcție de numărul de produse financiare achiziționate în ultimii 2 ani:

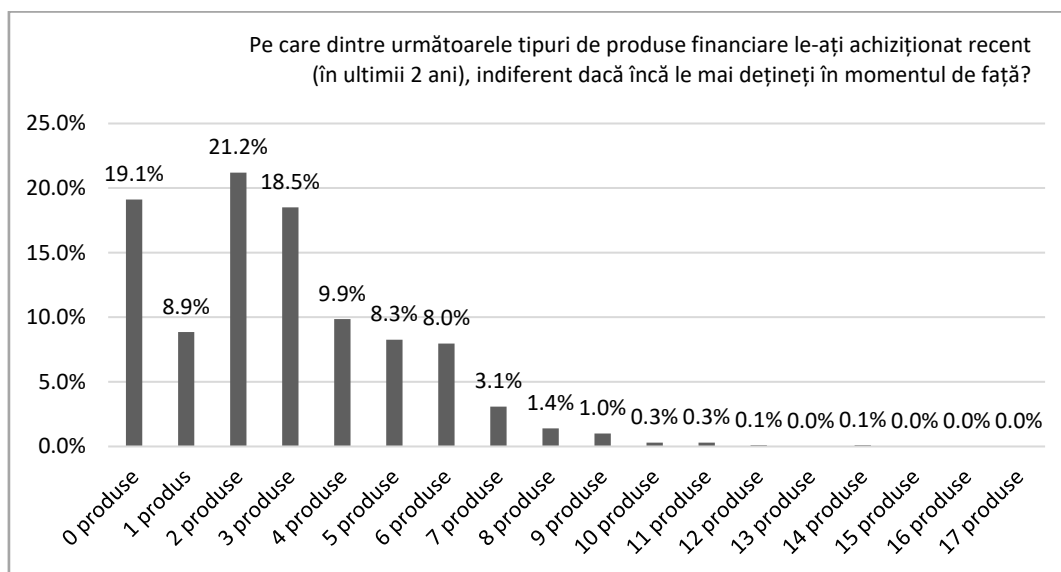


Figura 5.5. Distribuția respondenților după numărul de produse financiare achiziționate în ultimii 2 ani

Se constată că 19,1% dintre respondenți au declarat că în ultimii 2 ani nu au achiziționat nici unul dintre cele 17 produse financiare enumerate. Aproximativ 48% dintre respondenți au achiziționat între 1 și 3 produse financiare, iar alți 26,1% au achiziționat între 4 și 6 produse financiare. Doar 5,8% dintre respondenți au

achiziționat între 7 și 10 produse financiare în ultimii 2 ani, iar mai mult de 10 produse financiare au declarat că au achiziționat doar 0,5% dintre respondenți, cu un maxim de 14 produse financiare achiziționate de o persoană.

Distribuția respondenților în funcție de numărul de produse financiare achiziționate în ultimii 2 ani a permis determinarea numărului mediu de produse financiare achiziționate recent de o persoană, rezultând că o persoană a achiziționat, în medie, **2,86 produse financiare**. Raportat la numărul total de produse financiare incluse în analiză, rezultă un grad mediu de achiziție a produselor financiare în ultimii 2 ani de **16,8%**.

Pe categorii de produse financiare, centralizarea răspunsurilor la întrebarea enunțată anterior se prezintă astfel:

Tabelul 5.3. Centralizarea răspunsurilor la întrebarea „QP3. Pe care dintre următoarele tipuri de produse financiare le-ați achiziționat recent (în ultimii 2 ani), indiferent dacă încă le mai dețineți în momentul de față?”

Cod	Categorii produse financiare	Da	Nu	Nu știu	NR	Total	% Da
QP3_1	Pensie privată facultativă	149	854	0	2	1005	14,8%
QP3_2	Un cont de investiții precum: Cont de tranzacționare la bursă sau Cumpărarea de unități de fond emise de un fond de investiții deschis	26	977	0	2	1005	2,6%
QP3_3	Împrumut pentru casă sau ipotecă	136	867	0	2	1005	13,5%
QP3_4	Împrumut bancar garantat cu o proprietate	52	951	0	2	1005	5,2%
QP3_5	Împrumut bancar negarantat	99	904	0	2	1005	9,9%
QP3_6	Împrumut pentru achiziție auto	86	917	0	2	1005	8,6%
QP3_7	Card de credit	283	720	0	2	1005	28,2%
QP3_8	Cont curent	645	358	0	2	1005	64,2%
QP3_9	Cont de economii	224	779	0	2	1005	22,3%
QP3_10	Împrumut pentru micro finanțare	11	992	0	2	1005	1,1%
QP3_11	Asigurare	320	683	0	2	1005	31,8%
QP3_12	Acțiuni	39	964	0	2	1005	3,9%
QP3_13	Obligațiuni	10	993	0	2	1005	1,0%
QP3_14	Cont de plată asociat dispozitivului mobil (fără cont/card bancar)	84	919	0	2	1005	8,4%
QP3_15	Card de debit/de salariu	684	319	0	2	1005	68,1%
QP3_16	Criptoactive, criptomonede	24	979	0	2	1005	2,4%
QP3_17	Produse financiare sustenabile sau ESG sau „verzi”	0	100	0	2	1005	0,0%
			3				

Reprezentarea grafică a ponderii respondenților care au declarat că au achiziționat respectivul produs financiar în ultimii 2 ani este realizată în figura următoare.

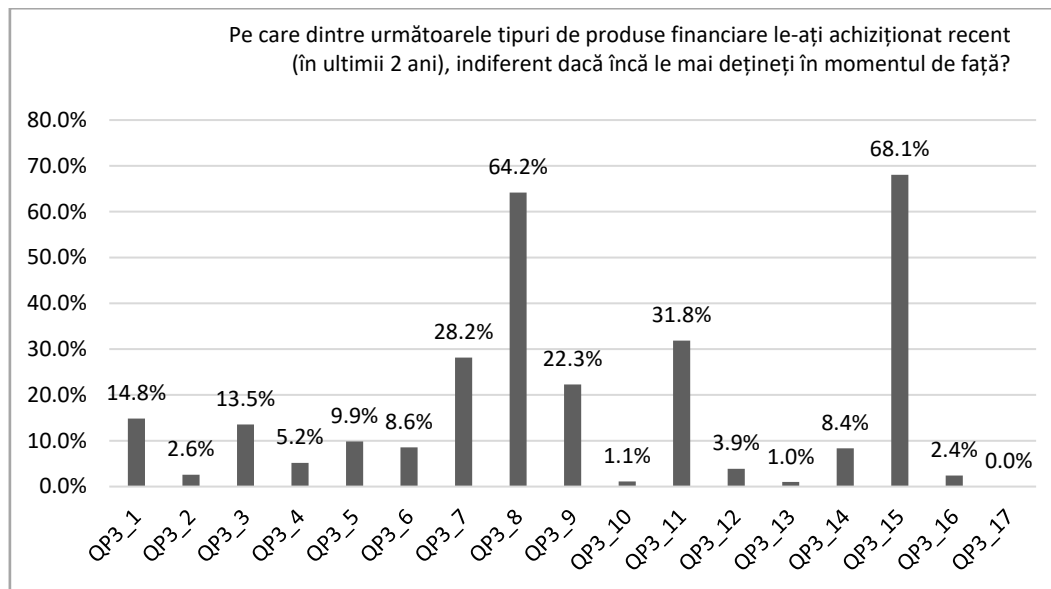


Figura 5.6. Ponderele persoanelor care au declarat că au achiziționat respectivele produse financiare în ultimii 2 ani

În funcție de ponderea respondenților care le-au achiziționat în ultimii 2 ani, cele 17 produse financiare analizate pot fi împărțite în 4 categorii:

- 2 produse financiare cu un grad de achiziție ridicat, de peste 60%: cardul de debit (68,1%) și contul curent (64,2%);
- 3 produse financiare cu un grad de achiziție rezonabil, cuprins între 20-60%: asigurările (31,8%), cardul de credit (28,2%) și contul de economii (22,3%);
- 6 produse financiare cu un grad de utilizare scăzut (5-20%): pensia privată facultativă (14,8%), împrumutul pentru casă cu ipotecă (13,5%), împrumutul bancar negarantat (9,9%), contul de plată asociat dispozitivului mobil (8,4%), împrumutul pentru achiziția de autoturisme (8,6%) și împrumutul bancar garantat cu o proprietate (5,2%);
- 6 produse financiare cu grad de achiziție foarte scăzut, mai mic de 5%: acțiunile (3,9%), contul de investiții precum contul de tranzacționare la bursă sau cumpărarea de unități de fond emise de un fond de investiții deschis (2,6%), criptoactivele (2,4%), împrumutul pentru microfinanțare (1,1%), obligațiunile (1,0%) și produsele financiare sustenabile sau ESG sau „verzi” (0%).

Educație financiară digitală

Piețele financiare au crescut și s-au schimbat considerabil prin apariția de noi produse și servicii financiare, noi canale de distribuție, la care se adaugă digitalizarea sporită. Experiența pandemiei COVID-19 a accelerat în mod semnificativ ritmul digitalizării, populația devenind tot mai dependentă de plățile digitale.

La fel ca în cazul educației financiare, educația financiară digitală este evaluată pe 3 componente:

- Cunoștințe financiare digitale.
- Comportament financiar digital.
- Atitudini financiare digitale.

6.1. Cunoștințe financiare digitale

Aceste cunoștințe sunt evaluate pe baza numărului de răspunsuri corecte la următoarele trei întrebări:

QK7. Care dintre următoarele afirmații considerați că sunt adevărate sau false?

4. Un contract financiar digital necesită semnarea unui contract pe hârtie pentru a fi considerat valabil.
5. Datele personale pe care le postezi public în online pot fi folosite pentru a-mi trimite/arăta oferte comerciale sau financiare personalizate.
6. Criptomonede sunt la fel de legitime precum bancnotele și monedele obișnuite.

Pentru fiecare afirmație, opțiunile de răspuns au fost: Adevărat; Fals; Nu știu; Nu răspund. Centralizarea răspunsurilor colectate este prezentată în tabelul următor.

Tabelul 6.1. Centralizarea răspunsurilor la întrebarea „QK7. Care dintre următoarele afirmații considerați că sunt adevărate sau false?”

Afirmația	Adevărat	Fals	NS	NR	Total
	1	0	97	99	
4. Un contract financiar digital necesită semnarea unui contract pe hârtie pentru a fi considerat valabil	305	381	264	55	1005
5. Datele personale pe care le postez public în online pot fi folosite pentru a-mi trimite/arăta oferte comerciale sau financiare personalizate	390	264	288	63	1005
6. Criptomonede sunt la fel de legitime precum bancnotele și monedele obișnuite	325	269	337	74	1005

Situația pentru fiecare afirmație este prezentată în continuare.

4. *Un contract financiar digital necesită semnarea unui contract pe hârtie pentru a fi considerat valabil*

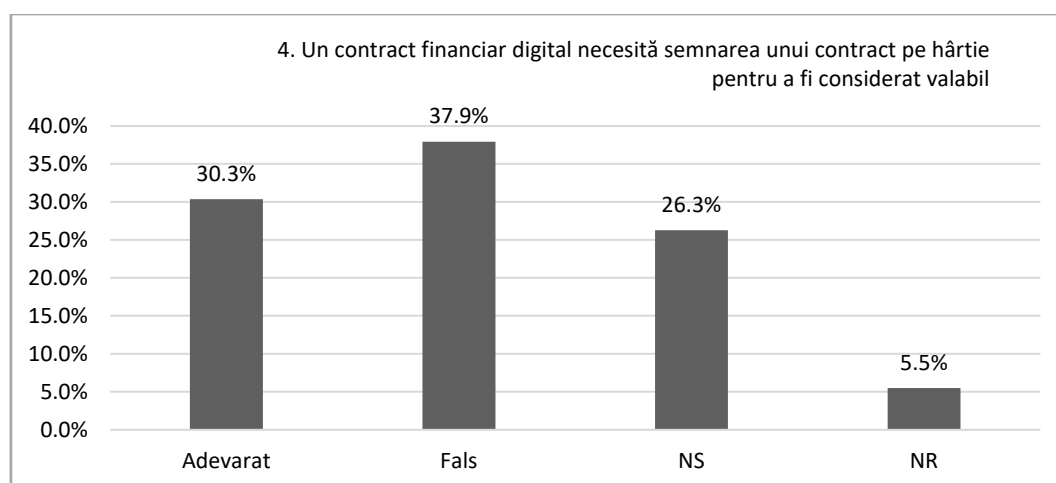


Figura 6.1. Acordul/dezacordul cu privire la afirmația „Un contract financiar digital necesită semnarea unui contract pe hârtie pentru a fi considerat valabil”

Conform metodologiei OECD (2023), se consideră că persoanele care au răspuns că afirmația este falsă au cunoștințe financiare digitale.

Se constată o mare ambiguitate în distribuția răspunsurilor. Doar **37,9%** dintre respondenți au răspuns corect, considerând că afirmația este falsă, alți 30,3% dintre respondenți considerând că afirmația este adevărată, iar 31,8% nu știu sau nu doresc să răspundă.

Comparativ cu datele centralizate prin studiul OECD (2023), procentul răspunsurilor corecte la nivelul tuturor statelor participante a fost de 37,5%, România situându-se puțin peste acest nivel. Cele mai multe răspunsuri corecte au fost înregistrate în Estonia (81,5%) și Finlanda (65,3%), iar cele mai puține în Cipru (11,8%) și Indonezia (14,5%), România clasându-se pe poziția 13 din 28 țări pentru care s-au colectat date.

5. Datele personale pe care le postez public în online pot fi folosite pentru a-mi trimite/arăta oferte comerciale sau financiare personalizate

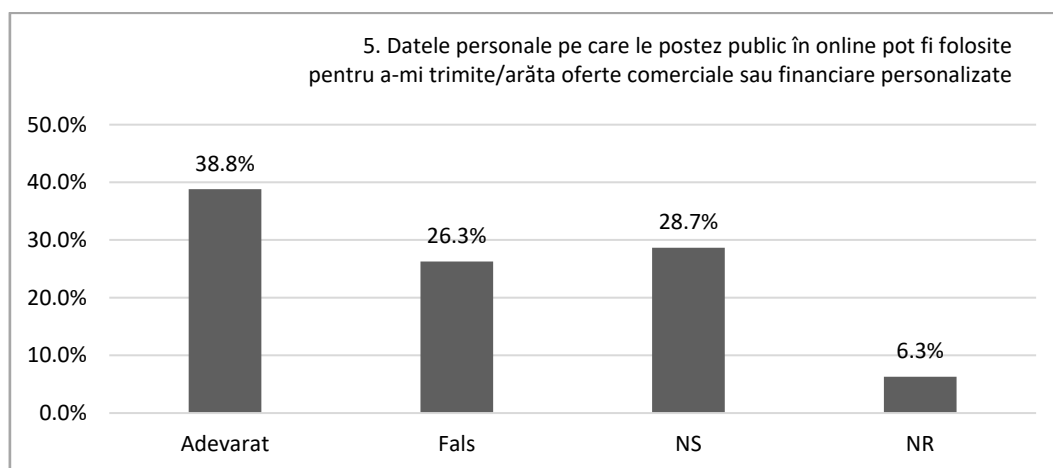


Figura 6.2. Acordul/dezacordul cu privire la afirmația
„Datele personale pe care le postez public în online pot fi folosite
pentru a-mi trimite/arăta oferte comerciale sau financiare personalizate”

Protecția datelor cu caracter personal în mediul on-line reprezintă o provocare majoră cu care se confruntă piețele financiare. Conform metodologiei OECD (2023), se consideră că persoanele care au răspuns că afirmația este adevărată au cunoștințe financiare digitale.

Și pentru această afirmație răspunsurile sunt distribuite destul de aleatoriu, **38,8%** dintre respondenți au răspuns corect, considerând că afirmația este adevărată, 26,3% au declarat că afirmația este falsă, iar 35,0% au declarat că nu știu sau că nu doresc să răspundă.

Comparativ cu datele centralizate prin studiul OECD (2023), procentul răspunsurilor corecte la nivelul tuturor statelor participante a fost de 56,0%, România situându-se sub acest nivel. Cele mai multe răspunsuri corecte au fost

înregistrate în Germania (89,3%) și Finlanda (80,6%), iar cele mai puține în Cipru (15,3%) și Albania (23,6%), România clasându-se pe poziția 24 din 28 țări pentru care s-au colectat date.

6. Criptomonedele sunt la fel de legitime precum bancnotele și monedele obișnuite

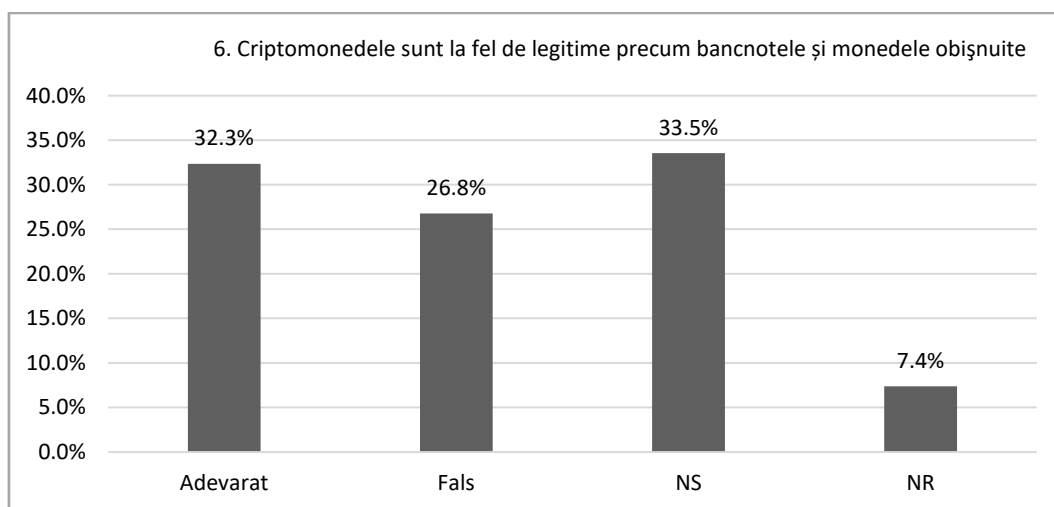


Figura 6.3. Acordul/dezacordul cu privire la afirmația „Criptomonedele sunt la fel de legitime precum bancnotele și monedele obișnuite”

Conform metodologiei OECD (2023), se consideră că persoanele care au răspuns că afirmația este falsă au cunoștințe financiare digitale.

Criptomonedele au devenit foarte cunoscute în ultimii ani, dar puține persoane au cunoștințe despre volatilitatea și riscurile asociate acestora. Răspunsurile centralizate confirmă acest lucru, 32,3% dintre respondenți declarând că afirmația este adevărată, ceea ce este incorect, respectiv criptomonedele sunt la fel de legitime precum bancnotele și monedele. Doar **26,8%** dintre respondenți au răspuns corect, declarând că această afirmație este falsă, iar 40,9% nu știu sau nu răspund.

Comparativ cu datele centralizate prin studiul OECD (2023), procentul răspunsurilor corecte la nivelul tuturor statelor participante a fost de 40,5%, România situându-se sub acest nivel. Cele mai multe răspunsuri corecte au fost înregistrate în Franța (72,4%) și Germania (65,5%), iar cele mai puține în Indonezia (14,8%) și Cipru (18,1%), România clasându-se pe poziția 24 din 28 țări pentru care s-au colectat date.

6.2. Comportament financiar digital

Acest comportament este evaluat pe baza numărului de răspunsuri corecte la următoarele patru întrebări:

QS2. Și cât de des ați spune că această afirmație se aplică în cazul dvs.? (Pentru fiecare afirmație, puteți să ne spuneți dacă vi se aplică întotdeauna, des, uneori, rar sau niciodată?)

6. Arăt parolele și codurile PIN ale contului meu bancar prietenilor mei apropiați.
7. Înainte de a cumpăra un produs financiar online, verific dacă furnizorul este autorizat în țara mea.
8. Postez informații despre finanțele mele în online (pe platforme de social media).
13. Schimb în mod regulat parolele de pe site-urile web pe care le folosesc pentru cumpărături online și finanțe personale.

Centralizarea răspunsurilor colectate este prezentată în tabelul următor:

Tabelul 6.2. Centralizarea răspunsurilor la întrebarea „QS2. Și cât de des ați spune că această afirmație se aplică în cazul dvs.?”

Afirmația	Întotdeauna	Des	Uneori	Rar	Niciodată	NS	NA	NR	Total
	1	2	3	4	5	97	98	99	
6. Arăt parolele și codurile PIN ale contului meu bancar prietenilor mei apropiați	8	24	35	90	698	14	103	33	1005
7. Înainte de a cumpăra un produs financiar online, verific dacă furnizorul este autorizat în țara mea	91	117	148	123	241	64	167	54	1005
8. Postez informații despre finanțele mele în online (pe platforme de social media)	3	10	25	93	690	15	129	40	1005
13. Schimb în mod regulat parolele de pe site-urile web pe care le folosesc pentru cumpărături online și finanțe personale	19	72	166	190	292	31	192	43	1005

Cea mai mare parte a persoanelor intervievate au evaluat frecvența de aplicare pentru cele 4 afirmații, acordând punctaje între 1 și 5 puncte. Au fost însă și persoane care au declarat că nu știu, nu este relevant sau nu răspund. Situația pentru fiecare afirmație este prezentată în continuare.

6. Arăt parolele și codurile PIN ale contului meu bancar prietenilor mei apropiați

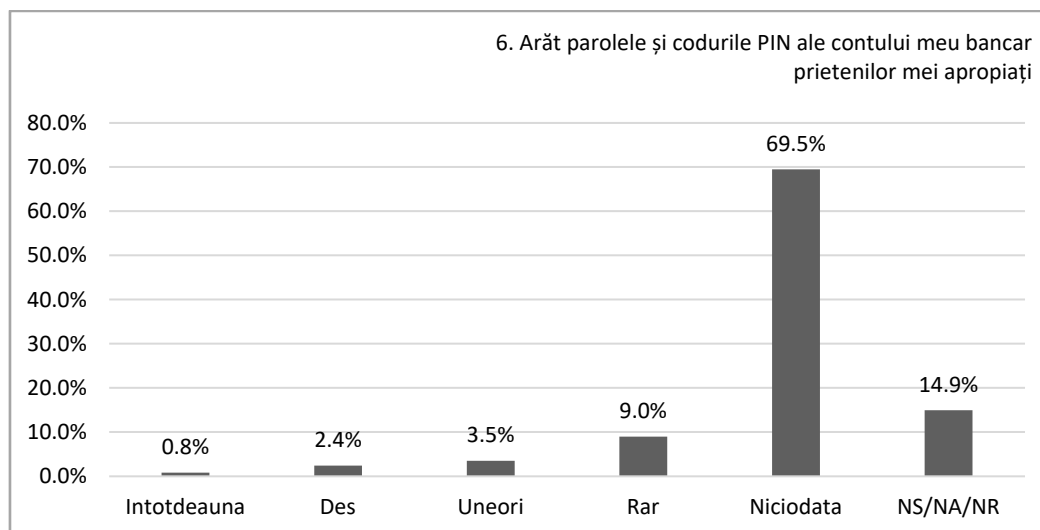


Figura 6.4. Frecvența afirmației „Arăt parolele și codurile PIN ale contului meu bancar prietenilor mei apropiați”

Această întrebare măsoară gradul de responsabilitate în gestiunea parolelor personale. Conform metodologiei OECD (2023), se consideră că persoanele care sunt în dezacord cu această afirmație, respectiv care au răspuns că fac acest lucru rar sau niciodată, au un comportament financiar digital adecvat.

Se constată o concentrare a răspunsurilor pentru varianta „Niciodată” (69,5%), urmată de „Rar” cu 9,0% dintre respondenți, ceea ce înseamnă că **78,4%** dintre respondenți au răspuns corect, având un comportament financiar digital adecvat. Cei care au răspuns că arată prietenilor parolele și codurile PIN au ponderi reduse, însă 14,9% au declarat că Nu știu/Nu se aplică/Nu răspund.

Comparativ cu datele centralizate prin studiul OECD (2023), procentul răspunsurilor corecte la nivelul tuturor statelor participante a fost de 85,9%, România situându-se sub acest nivel. Cele mai multe răspunsuri corecte au fost înregistrate în Estonia (97,3%), Grecia și Peru (95,6%), iar cele mai puține în Lituania (59,6%) și Arabia Saudită (61,6%), România clasându-se pe poziția 23 din 28 țări pentru care s-au colectat date.

7. Înainte de a cumpăra un produs financiar online, verific dacă furnizorul este autorizat în țara mea

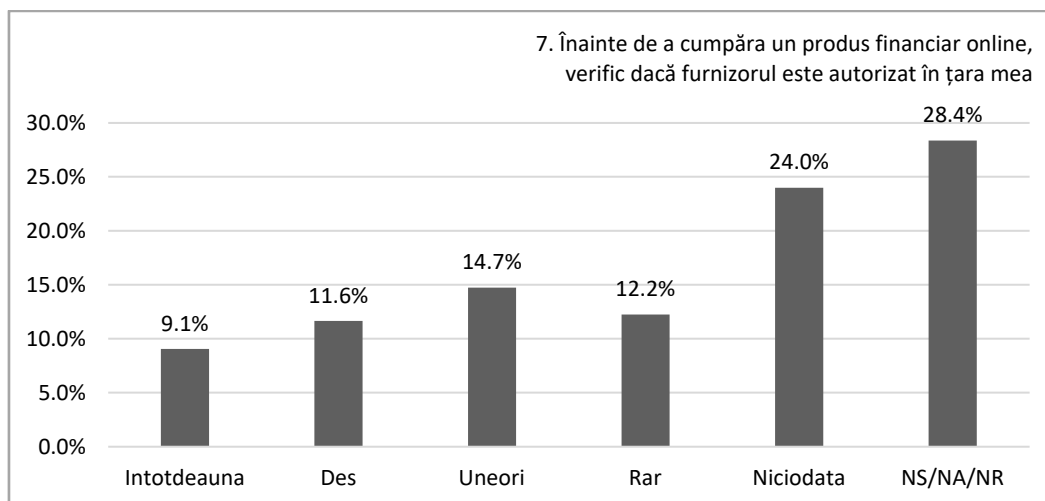


Figura 6.5. Frecvența afirmației „Înainte de a cumpăra un produs financiar online, verific dacă furnizorul este autorizat în țara mea”

Această întrebare măsoară vigilența manifestată cu ocazia achiziției de produse financiare on-line. Conform metodologiei OECD (2023), se consideră că persoanele care sunt de acord cu această afirmație, respectiv au răspuns că fac acest lucru des sau întotdeauna, au un comportament financiar digital adecvat.

Doar 9,1% dintre respondenți au declarat că verifică întotdeauna dacă furnizorul este autorizat în România, la care se mai adaugă încă 11,6% care verifică des acest lucru, rezultând un procent cumulativ de răspunsuri adecvate de **20,7%**, care reflectă ponderea persoanelor cu un comportament financiar digital inteligent. Din păcate, un sfert dintre respondenți (24,0%) nu fac niciodată astfel de verificări, 12,2% făcând acest lucru rar, ceea ce sporește riscul de a cădea în capcana unor fraude financiare. Există o proporție importantă a celor care Nu știu/Nu se aplică sau Nu răspund (28,4%).

Comparativ cu datele centralizate prin studiul OECD (2023), procentul răspunsurilor adecvate la nivelul tuturor statelor participante a fost de 37,0%, România situându-se sub acest nivel. Cele mai multe răspunsuri adecvate au fost înregistrate în Arabia Saudită (69,5%) și Brazilia (61,6%), iar cele mai puține în Coreea (16,3%) și Ungaria (18,7%), România clasându-se pe poziția 26 din 28 țări pentru care s-au colectat date.

8. Postez informații despre finanțele mele în online (pe platforme de social media)

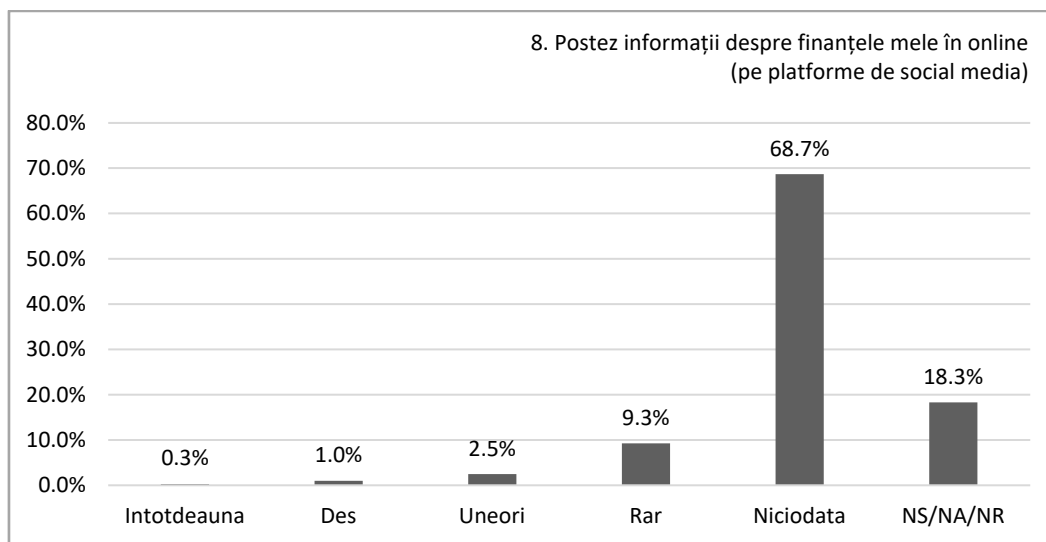


Figura 6.6. Frecvența afirmației
 „Postez informații despre finanțele mele în online (pe platforme de social media)”

Postarea pe platformele de social media a unor informații despre finanțele personale poate expune persoanele respective la un risc suplimentar de fraudă. Conform metodologiei OECD (2023), se consideră că persoanele care sunt în dezacord cu această afirmație, respectiv au răspuns că fac acest lucru rar sau niciodată, au un comportament financiar digital adecvat.

Cele mai multe persoane au declarat că nu postează on-line niciodată astfel de informații (68,7%), iar încă 9,3% au declarat că fac acest lucru rar, ceea ce înseamnă că **78%** dintre respondenți au un comportament financiar digital adecvat. Există totuși 0,3% dintre respondenți care au declarat că postează întotdeauna astfel de informații, 1,0% care fac des acest lucru, dar și 18,3% care Nu știu/Nu se aplică sau Nu răspund la întrebare.

Comparativ cu datele centralizate prin studiul OECD, 2023, procentul răspunsurilor adecvate la nivelul tuturor statelor participante a fost de 80,9%, România situându-se sub acest nivel. Cele mai multe răspunsuri adecvate au fost înregistrate în Estonia (97,4%) și Germania (94,0%), iar cele mai puține în Arabia Saudită (45,3%) și Lituania (51,6%), România clasându-se pe poziția 20 din 28 țări pentru care s-au colectat date.

13. Schimb în mod regulat parolele de pe site-urile pe care le folosesc pentru cumpărături online și finanțe personale

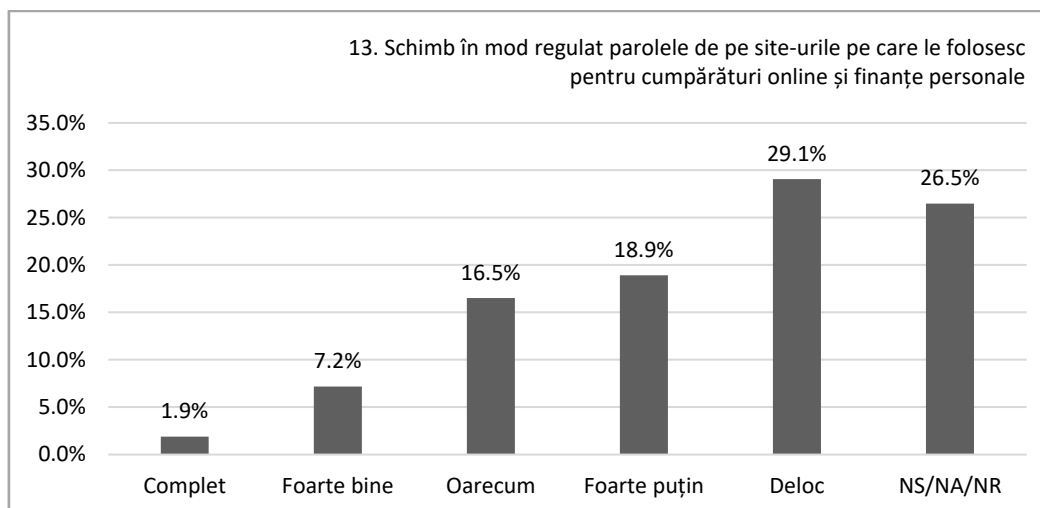


Figura 6.7. Acordul/dezacordul cu afirmația „Schimb în mod regulat parolele de pe site-urile pe care le folosesc pentru cumpărături online și finanțe personale”

Conform metodologiei OECD (2023), se consideră că persoanele care sunt de acord cu această afirmație, respectiv au răspuns că fac acest lucru des sau întotdeauna, au un comportament financiar digital adecvat.

Rezultatele obținute reflectă un interes scăzut pentru protejarea datelor aferente conturilor folosite pentru cumpărăturile on-line și finanțe personale. Doar 1,9% dintre respondenți au declarat că sunt complet de acord cu această afirmație și schimbă în mod regulat parolele, iar alți 7,2% declară că afirmația îi caracterizează foarte bine, rezultând un procent cumulativ de **9,1%** al persoanelor cu un comportament financiar digital corespunzător. Din păcate, 29,1% au declarat că nu îi caracterizează deloc această afirmație, alți 18,9% că îi caracterizează foarte puțin, iar alți 26,5% au declarat că Nu știu/Nu se aplică sau Nu răspund la această întrebare.

Comparativ cu datele centralizate prin studiul OECD (2023), procentul răspunsurilor adecvate la nivelul tuturor statelor participante a fost de 23,3%, România situându-se sub acest nivel. Cele mai multe răspunsuri adecvate au fost înregistrate în Grecia (67,5%) și Arabia Saudită (46,5%), iar cele mai puține în Croația (7,7%) și Albania (7,9%), România, cu 9,1%, clasându-se pe poziția 26 din 28 țări pentru care s-au colectat date.

6.3. Atitudini financiare digitale

Aceste atitudini sunt evaluate pe baza numărului de răspunsuri corecte la următoarele trei întrebări:

QS4. Cât de mult sunteți de acord sau dezacord cu fiecare dintre aceste afirmații. (Vă rugăm să utilizați o scală de la 1 la 5, unde 1 înseamnă complet de acord cu afirmația, iar 5 înseamnă că nu sunteți de acord).

1. Cred că este sigur să fac cumpărături online folosind rețele publice Wi-Fi (de exemplu, în cafenele, aeroporturi, centre comerciale).
2. Este important să acord atenție securității unui site înainte de a efectua o tranzacție online (de exemplu, site-uri https, cu certificat de siguranță etc.).
3. Cred că nu este important să citesc termenii și condițiile atunci când cumpăr ceva online.

Centralizarea răspunsurilor colectate este prezentată în tabelul următor:

Tabelul 6.3. Centralizarea răspunsurilor la întrebarea „QS4. Cât de mult sunteți de acord sau dezacord cu fiecare dintre aceste afirmații. (Vă rugăm să utilizați o scală de la 1 la 5, unde 1 înseamnă complet de acord cu afirmația, iar 5 înseamnă că nu sunteți de acord).”

Afirmația	Complet de acord				Nu sunt de acord	NS	NA	NR	Total
		1	2	3	4					
1. Cred că este sigur să fac cumpărături online folosind rețele publice Wi-Fi (de exemplu, în cafenele, aeroporturi, centre comerciale)	72	92	130	194	281	86	87	63	1005	
2. Este important să acord atenție securității unui site înainte de a efectua o tranzacție online (de exemplu, site-uri https, cu certificat de siguranță etc.)	299	234	101	57	79	76	98	61	1005	
3. Cred că nu este important să citesc termenii și condițiile atunci când cumpăr ceva online	95	105	138	173	286	63	91	54	1005	

Cei mai mulți dintre respondenți au evaluat acordul/dezacordul pentru cele 3 afirmații, acordând punctaje între 1 și 5 puncte. Au fost însă și persoane care au declarat că nu știu, nu este relevant sau nu răspund. Situația pentru fiecare afirmație este prezentată în continuare.

1. Cred că este sigur să fac cumpărături online folosind rețele publice Wi-Fi (de exemplu, în cafenele, aeroporturi, centre comerciale)

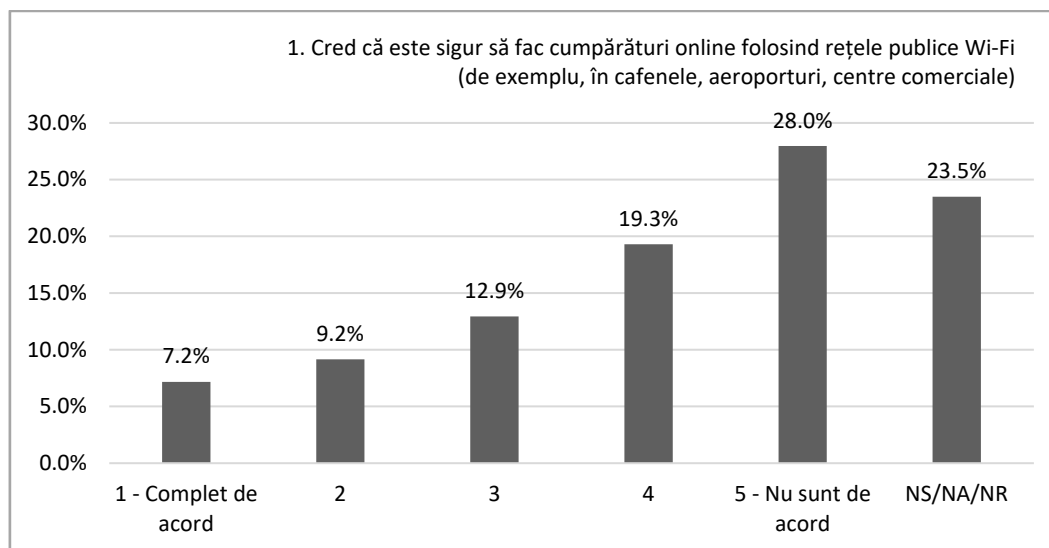


Figura 6.8. Acordul/dezacordul cu afirmația „Cred că este sigur să fac cumpărături online folosind rețele publice Wi-Fi (de exemplu, în cafenele, aeroporturi, centre comerciale)”

Conform metodologiei OECD (2023), se consideră că persoanele care sunt în dezacord cu această afirmație, respectiv au acordat 4 sau 5 puncte, au o atitudine financiară digitală corespunzătoare.

Distribuția răspunsurilor reflectă un grad ridicat de reticență cu privire la rețelele publice Wi-Fi. Astfel, 28,0% dintre respondenți au declarat că nu sunt de acord cu această afirmație, acordând 5 puncte, iar alți 19,3% au acordat 4 puncte (relativ dezacord cu afirmația), ceea ce înseamnă că **47,3%** dintre respondenți au o atitudine financiară digitală corespunzătoare. Există însă destul de multe persoane care consideră că rețelele publice Wi-Fi sunt sigure: 7,2% acordând 1 punct (fiind complet de acord) și 9,2% acordând 2 puncte (relativ acord cu afirmația), dar și multe persoane care nu au răspuns (23,5%).

Comparativ cu datele centralizate prin studiul OECD (2023), procentul răspunsurilor adecvate la nivelul tuturor statelor participante a fost de 49,0%, România situându-se puțin sub acest nivel. Cele mai multe răspunsuri adecvate au fost înregistrate în Costa Rica (79,6%) și Mexic (68,9%), iar cele mai puține în Albania (23,8%) și Indonezia (27,5%), România, cu 47,3%, clasându-se pe poziția 16 din 29 țări pentru care s-au colectat date.

2. Este important să acord atenție securității unui site înainte de a efectua o tranzacție online (de exemplu, site-uri https, cu certificat de siguranță etc.)

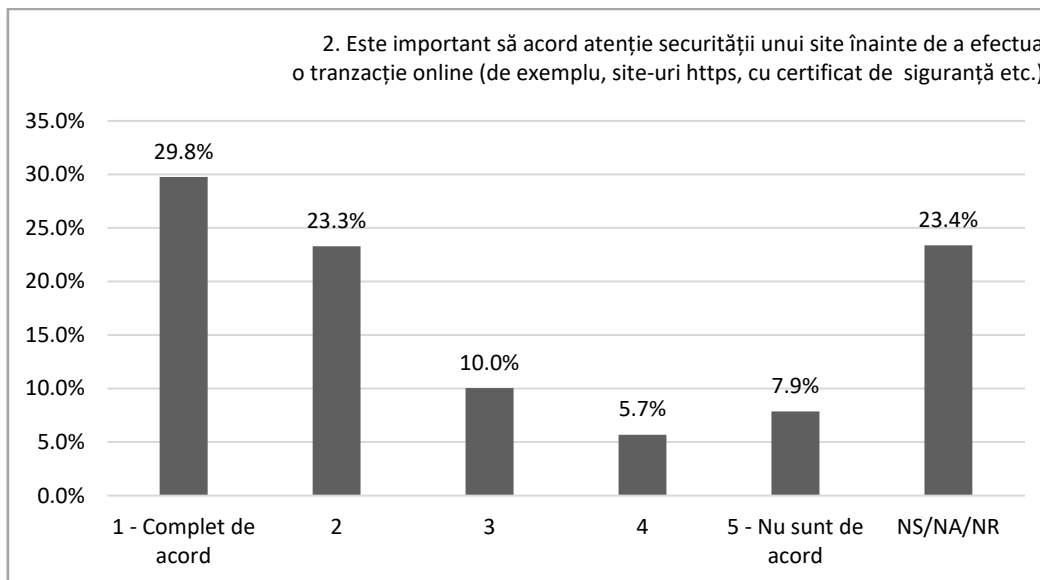


Figura 6.9. Acordul/dezacordul cu afirmația „Este important să acord atenție securității unui site înainte de a efectua o tranzacție online (de exemplu, site-uri https, cu certificat de siguranță etc.)”

Conform metodologiei OECD (2023), se consideră că persoanele care sunt de acord cu această afirmație, respectiv au acordat 1 sau 2 puncte, au o atitudine financiară digitală corespunzătoare.

Cele mai multe persoane consideră că este important să acorde atenție securității unui site, acordând 1 punct (29,8%) sau 2 puncte (23,3%), ceea ce înseamnă că **53,1%** dintre respondenți au o atitudine financiară digitală adecvată. Totuși, foarte multe persoane (7,9% dintre respondenți) au declarat că nu sunt de acord cu această afirmație, neacordând atenție securității unui site înainte de a efectua o tranzacție online.

Comparativ cu datele centralizate prin studiul OECD (2023), procentul răspunsurilor adecvate la nivelul tuturor statelor participante a fost de 66,6%, România situându-se sub acest nivel. Cele mai multe răspunsuri adecvate au fost înregistrate în Costa Rica (83,1%) și Germania (82,9%), iar cele mai puține în Coreea (41,7%) și Indonezia (47,8%), România, cu 53,1%, clasându-se pe poziția 24 din 28 țări pentru care s-au colectat date.

3. *Cred că nu este important să citesc termenii și condițiile atunci când cumpăr ceva online*

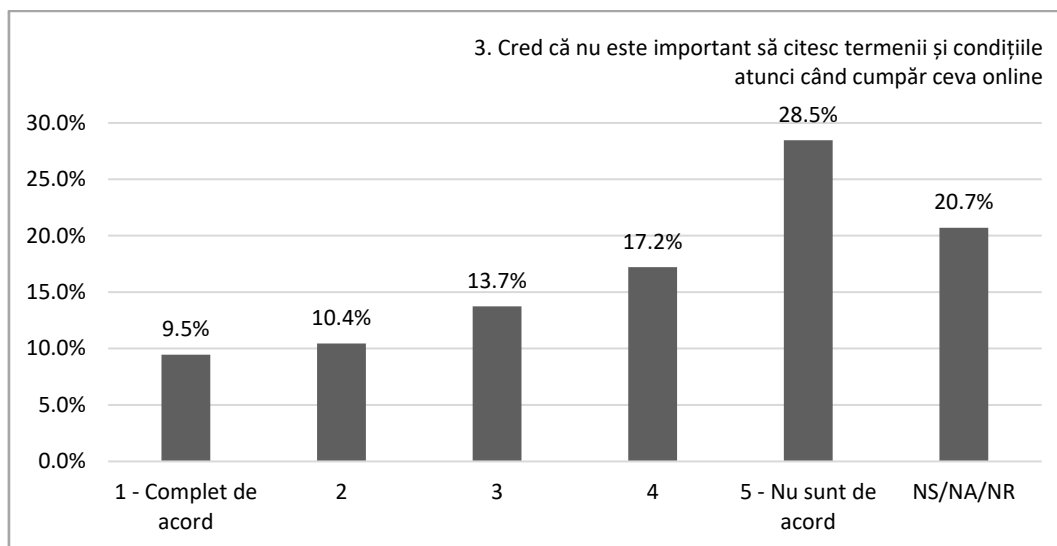


Figura 6.10. Acordul/dezacordul cu afirmația „Cred că nu este important să citesc termenii și condițiile atunci când cumpăr ceva online”

Conform metodologiei OECD (2023), se consideră că persoanele care sunt în dezacord cu această afirmație, respectiv au acordat 4 sau 5 puncte, au o atitudine financiară digitală corespunzătoare.

Se observă o distribuție a răspunsurilor cu predilecție în zona superioară a intervalului de notare, ceea ce înseamnă că majoritatea respondenților nu sunt de acord cu această afirmație, acordând importanță termenilor și condițiilor atunci când cumpără on-line. Astfel, 28,5% dintre respondenți au acordat 5 puncte, iar 17,2% au acordat 4 puncte, ceea ce înseamnă că circa **45,7%** dintre respondenți nu sunt de acord cu această afirmație, având o atitudine financiară digitală adecvată. În cealaltă extremă a intervalului de punctaj se regăsesc 9,5% dintre respondenți, care au acordat 1 punct, și 10,4% care au acordat 2 puncte, deci aproximativ 20% dintre respondenți sunt de acord cu afirmația, neacordând importanță termenilor și condițiilor atunci când cumpără ceva on-line.

Comparativ cu datele centralizate prin studiul OECD (2023), procentul răspunsurilor adecvate la nivelul tuturor statelor participante a fost de 53,0%, România situându-se sub acest nivel. Cele mai multe răspunsuri adecvate au fost înregistrate în Estonia (69,1%) și Peru (65,5%), iar cele mai puține în Olanda

(35,0%) și Coreea (36,1%), România, cu 45,7%, clasându-se pe poziția 23 din 28 țări pentru care s-au colectat date.

Prin agregarea rezultatelor obținute la evaluarea celor 10 întrebări ce reflectă cunoștințele, comportamentele și atitudinile financiare digitale ale populației, în studiul OECD a fost calculat **scorul mediu de alfabetizare financiară digitală**. Scorul inițial poate lua orice valoare între 0 și 10; scorul final a fost redimensionat pentru a varia între 0 și 100 (OECD, 2023).

Pentru România scorul mediu de alfabetizare financiară digitală a înregistrat o valoare de **44 puncte**, pe o scală de la 0 la 100 puncte. Scorul mediu de alfabetizare financiară digitală la nivelul tuturor statelor incluse în studiu a fost de 53 puncte, cu cele mai mari valori înregistrate în Germania și Estonia (64 puncte), iar cele mai mici valori în Albania (39 puncte) și Indonezia (40 puncte), România clasându-se pe poziția 25 din 28 state pentru care s-au cules date.

În funcție de diferitele variabile socio-demografice, situația se prezintă astfel:

- În funcție de gen, nu sunt diferențe de alfabetizare financiară digitală între bărbați și femei, scorul mediu înregistrând valoarea de 44 puncte pentru ambele categorii.
- În funcție de vârstă, se constată valori mai ridicate ale scorului de alfabetizare financiară digitală pentru tineri și persoanele de vârstă medie și mai scăzute pentru vârstnici (49 puncte pentru categoria 18-29 ani; 48 puncte pentru categoria 30-59 ani și 33 puncte pentru cei peste 60 ani).
- În funcție de nivelul studiilor, nivelul de alfabetizare financiară digitală este mai scăzut la persoanele fără studii comparativ cu cele cu studii superioare: 40 puncte pentru persoanele fără studii sau cu studii primare; 50 puncte pentru persoanele cu studii liceale și 57 puncte pentru persoanele cu studii superioare.
- În funcție de ocupație, niveluri mai ridicate ale alfabetizării financiare digitale s-au identificat pentru angajați (49 puncte) și antreprenori (52 puncte) și mai scăzute pentru șomeri (23 puncte) și pensionari (34 puncte).
- În funcție de reședință, persoanele din mediul rural au un nivel mai redus al alfabetizării financiare digitale (41 puncte) comparativ cu cele din mediul urban (45 puncte).
- În funcție de venituri, alfabetizarea financiară digitală este mai ridicată pentru persoanele cu venituri mari, comparativ cu persoanele cu venituri scăzute: 55 puncte pentru persoanele cu venituri mari; 50 puncte pentru persoanele cu venituri medii și 38 puncte pentru persoanele cu venituri scăzute.

6.4. Digitalizarea operațiunilor financiare

Digitalizarea reprezintă un fenomen global, accelerat în perioada pandemiei COVID-19, care a influențat toate domeniile vieții sociale, inclusiv modul de desfășurare a operațiunilor financiare. Pentru a măsura gradul de digitalizare a operațiunilor financiare în rândul populației, chestionarul a inclus două întrebări:

a. QP8. O să vă citesc mai jos o listă de acțiuni și vă rog să îmi spuneți dacă le-ați desfășurat sau nu.

Au fost propuse 4 variante de răspuns, considerate operațiuni financiare uzuale, derulate de o persoană:

1. Ați deschis online un cont curent/de plată sau un cont de economii/depozit integral online.
2. Ați solicitat online un transfer bancar, un card de debit sau de credit.
3. Ați contractat online o poliță de asigurare.
4. Ați solicitat online închiderea unui credit.

Pentru fiecare operațiune financiară au fost propuse variantele de răspuns „Da”, „Nu”, „Nu știu”, „Nu se aplică” și „Nu răspund”.

În urma centralizării datelor a rezultat că 59,8% dintre respondenți nu au apelat on-line la nici una dintre aceste operațiuni financiare, 17,1% au apelat on-line doar la o singură categorie de operațiuni financiare, 11,3% au apelat on-line la două categorii de operațiuni financiare, 5,9% au apelat on-line la trei categorii de operațiuni financiare și doar 5,9% au apelat on-line la toate patru categorii de operațiuni financiare propuse. Grafic, distribuția respondenților în funcție de numărul operațiunilor financiare derulate on-line este prezentată în figura următoare:

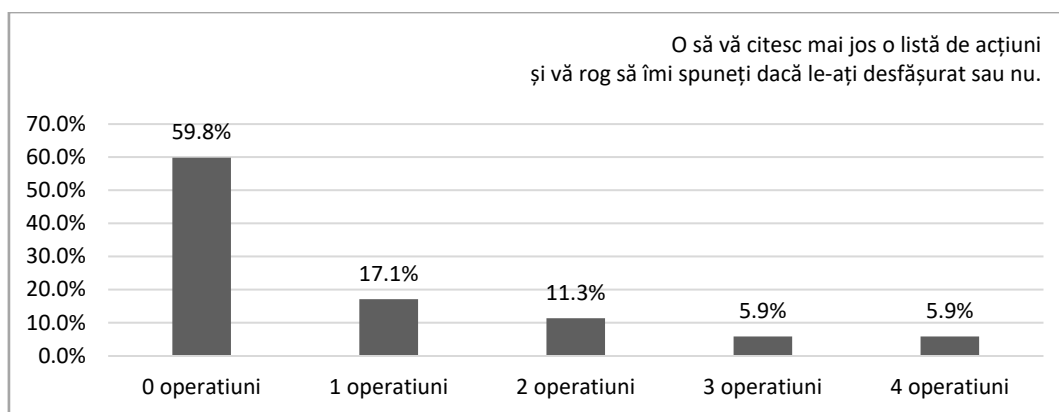


Figura 6.11. Distribuția respondenților în funcție de numărul operațiunilor financiare derulate on-line

Distribuția respondenților în funcție de numărul operațiunilor financiare derulate on-line a permis determinarea numărului mediu de operațiuni financiare, rezultând o valoare de **0,81 operațiuni financiare** derulate on-line, în medie, de către o persoană. Raportat la numărul total de operațiuni financiare incluse în analiză, rezultă un grad mediu de derulare on-line a operațiunilor financiare de **20,2%**.

Pe categorii de operațiuni financiare, centralizarea răspunsurilor la întrebarea enunțată anterior se prezintă astfel:

Tabelul 6.4. Centralizarea răspunsurilor la întrebarea „QP8. O să vă citesc mai jos o listă de acțiuni și vă rog să îmi spuneți dacă le-ați desfășurat sau nu”

Categorii de operațiuni financiare	Da	Nu	Nu știu		NR	Total	% Da
1. Ați deschis online un cont curent sau un cont de economii/depozit	176	744	15	51	19	1005	17.5%
2. Ați solicitat online un transfer bancar, un card de debit sau de credit	324	599	16	50	16	1005	32.2%
3. Ați contractat online o poliță de asigurare	191	730	14	51	19	1005	19.0%
4. Ați solicitat online închiderea unui credit	118	797	14	60	16	1005	11.7%

Reprezentarea grafică a ponderii respondenților care au declarat că au desfășurat on-line respectivele operațiuni financiare este realizată în figura următoare.

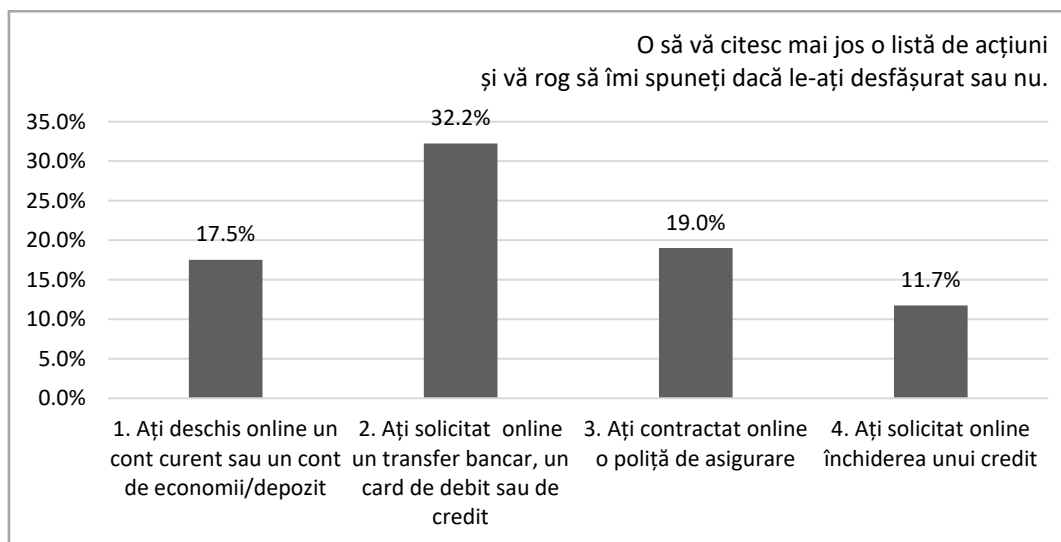


Figura 6.12. Ponderea persoanelor care au declarat că au desfășurat on-line respectivele operațiuni financiare

Se constată că cea mai mare frecvență de accesare on-line a avut-o solicitarea unui transfer bancar, a unui card de debit sau de credit, dar totuși destul de scăzută, de doar 32,2% dintre respondenți. Urmează accesarea on-line a unei polițe de asigurare cu 19,0%, ceea ce înseamnă că aproximativ unul din 5 români a apelat la contractarea on-line a unei asigurări. Ponderi reduse au înregistrat deschiderea on-line a unui cont curent sau de economii (17,5%), respectiv solicitarea on-line a închiderii unui credit (11,7%).

Comparativ cu celelalte state incluse în cercetare, situația din România se prezintă astfel:

1. *Deschiderea on-line a unui cont curent sau a unui cont de economii/depozit*, la nivelul tuturor statelor incluse în cercetare, a fost accesată de 26,6% din populație, România, cu **17,5%**, situându-se sub medie. Cele mai ridicate procente s-au înregistrat în Coreea (81,9%) și Suedia (62,5%), iar cele mai scăzute în Paraguay (4,3%) și Ungaria (4,9%), România situându-se pe poziția 18 din 26 de state pentru care s-au colectat date.
2. *Solicitarea online a unui transfer bancar, card de debit sau de credit* a fost realizată de 26,3% din populație la nivelul tuturor statelor participante, România, cu **32,2%**, situându-se peste acest nivel. Cele mai ridicate procente s-au înregistrat în Estonia (67,4%) și Suedia (47,0%), iar cele mai scăzute în Peru (0,0%) și Ungaria (3,5%), România situându-se pe poziția 9 din 24 de state pentru care s-au colectat date.
3. *Contractarea online a unei polițe de asigurare* a fost realizată de 19,3% din populație la nivelul tuturor statelor participante, România, cu **19,0%**, situându-se în apropierea acestei valori. Cele mai ridicate procente s-au înregistrat în Estonia (65,3%) și Finlanda (55,2%), iar cele mai scăzute în Paraguay (1,4%) și Mexic (2,5%), România situându-se pe poziția 10 din 26 de state pentru care s-au colectat date.
4. *Solicitarea online a închiderii unui credit* a fost realizată de 11,8% din populație la nivelul tuturor statelor participante, România, cu **11,7%**, situându-se în apropierea acestei valori. Cele mai ridicate procente s-au înregistrat în Finlanda (40,5%) și Arabia Saudită (35,2%), iar cele mai scăzute în Grecia (0,9%) și Ungaria (1,3%), România situându-se pe poziția 10 din 26 de state pentru care s-au colectat date.

b. QP9. În ultimele 12 luni, cât de des ați făcut următoarele?

Această întrebare evaluează frecvența de accesare on-line a diferitelor tipuri de operațiuni financiare. Au fost propuse 5 categorii de operațiuni financiare:

1. Am verificat online soldul și tranzacțiile contului meu bancar;
2. Am achiziționat bunuri și servicii online;
3. Am transferat bani altor persoane online;
4. Am achiziționat produse și servicii financiare (economii, investiții, credit, asigurări) online;
5. Am folosit o platformă online pentru tranzacționarea acțiunilor.

Pentru fiecare categorie de operațiuni financiare au fost propuse 4 variante de răspuns: „Niciodată”, „Uneori”, „Adesea” și „Foarte des”, la care s-au adăugat variantele „Nu știu”, „Nu se aplică” și „Nu răspund”.

Centralizarea răspunsurilor colectate pentru fiecare categorie de operațiuni financiare este prezentată în tabelul următor.

Tabelul 6.5. Centralizarea răspunsurilor la întrebarea „QP9. În ultimele 12 luni, cât de des ați făcut următoarele?”

Frecvența de accesare on-line	Niciodată	Uneori	Adesea	Foarte des	Nr. răsp	NS	NA	NR	Total
	(1)	(2)	(3)	(4)	-	(97)	(98)	(99)	-
Operațiuni financiare	278	159	184	266	887	12	86	20	1005
1. Am verificat online soldul și tranzacțiile contului meu bancar	278	159	184	266	887	12	86	20	1005
2. Am achiziționat bunuri și servicii online	327	295	180	120	922	9	56	18	1005
3. Am transferat bani altor persoane online	428	221	135	117	901	12	76	16	1005
4. Am achiziționat produse și servicii financiare (economii, investiții, credit, asigurări) online	636	147	61	33	877	13	96	19	1005
5. Am folosit o platformă online pentru tranzacționarea acțiunilor	763	30	22	23	838	13	129	25	1005

Se constată existența unui număr semnificativ de persoane care au declarat că nu se aplică această întrebare, cuprins între 56 persoane pentru operațiunea „Am achiziționat bunuri și servicii online” și 129 persoane pentru „Am folosit o platformă online pentru tranzacționarea acțiunilor”. Indirect, putem afirma că aceste persoane nu au apelat niciodată on-line la operațiunile financiare enumerate. Alte câteva persoane au declarat că nu știu sau nu răspund la întrebare, astfel că numărul

de răspunsuri colectate pentru fiecare categorie de operațiuni financiare este cuprins între 838 și 922 răspunsuri la fiecare categorie de operațiune financiară.

În figurile următoare este reprezentată grafic distribuția respondenților în funcție de frecvența de accesare a fiecărei operațiuni financiare luate în analiză.

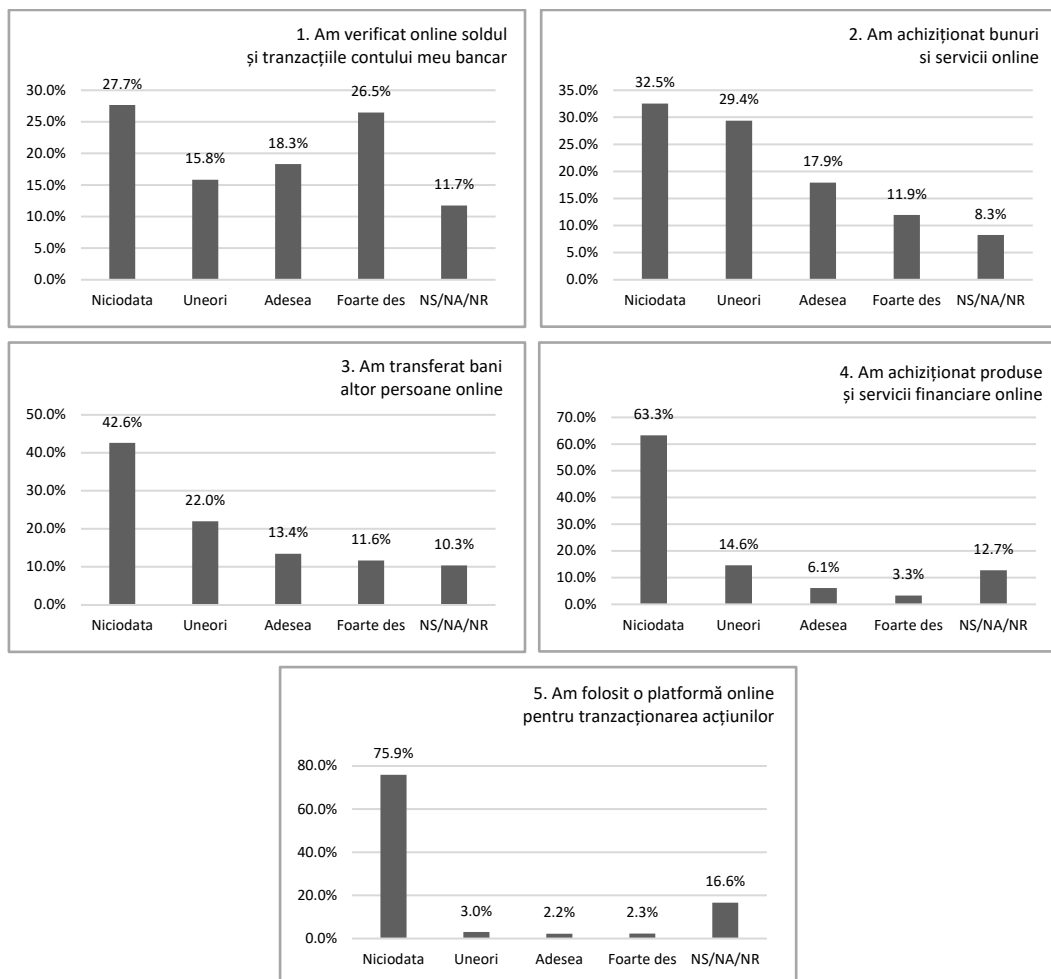


Figura 6.13. Frecvența de accesare on-line pe categorii de operațiuni financiare.

1. Dintre operațiunile financiare enumerate, *verificarea on-line a soldului și tranzacțiilor contului bancar* are cea mai mare frecvență de accesare, 26,5% dintre respondenți declarând că apelează foarte des la această activitate, 18,3% fac adesea acest lucru și 15,8% apelează uneori la această modalitate, în total **60,6%** dintre respondenți apelând la acest tip de operațiune financiară. Există însă o pondere

semnificativă (27,7%) care au declarat că nu au apelat niciodată la această modalitate de accesare a contului bancar, respectiv 11,7% care nu știu, nu răspund sau nu se aplică.

Potrivit studiului realizat de OECD (2023), procentul mediu al persoanelor care apelează la verificarea on-line a soldului și tranzacțiilor contului bancar în țările participante a fost de 66,7%, România situându-se sub acest nivel. Cele mai mari procente s-au înregistrat în Arabia Saudită (98,1%) și Estonia (97,6%), iar cele mai mici în Paraguay (9,9%) și Malta (28,2%), România, cu 60,6%, situându-se pe poziția 16 din 26 țări pentru care s-au colectat date.

2. *Achiziționarea de bunuri și servicii on-line* este realizată foarte des de 11,9% dintre respondenți, adesea de 17,9%, respectiv uneori 29,4% dintre respondenți, în total **59,2%** dintre respondenți apelând la acest tip de operațiune financiară. În același timp, 32,5% dintre respondenți au declarat că nu au apelat niciodată la această formă de achiziție, iar 8,3% au declarat că nu știu/nu răspund sau nu se aplică.

Potrivit studiului realizat de OECD (2023), procentul mediu al persoanelor care achiziționează on-line bunuri și servicii, în țările participante, a fost de 58,9%, România situându-se puțin peste acest nivel. Cele mai mari procente s-au înregistrat în Estonia (95,8%) și Finlanda (94,7%), iar cele mai mici în Paraguay (5,6%) și Peru (9,3%), România, cu 59,2%, situându-se pe poziția 14 din 27 țări pentru care s-au colectat date.

3. Foarte multe persoane (42,6%) au declarat că *nu au transferat niciodată bani* către alte persoane în format on-line. Doar 11,6% dintre respondenți fac foarte des acest lucru, 13,4% adesea și 22,0% uneori, în total **47,1%** dintre respondenți apelând la acest tip de operațiune financiară.

Potrivit studiului realizat de OECD (2023), procentul persoanelor care au declarat că au transferat bani on-line altor persoane, în țările participante, a fost de 54,6%, România situându-se sub acest nivel. Cele mai mari procente s-au înregistrat în Luxembourg (91,4%) și Arabia Saudită (88,7%), iar cele mai mici în Albania (12,6%) și Paraguay (21,2%), România, cu 47,1%, situându-se pe poziția 15 din 27 țări pentru care s-au colectat date.

4. *Achiziționarea on-line de produse și servicii financiare* este puțin folosită, 63,3% dintre respondenți declarând că nu au făcut niciodată acest lucru. Procentul persoanelor care au apelat la acest tip de operațiune financiară este de **24%** (14,6% apelează uneori la această modalitate, 6,1% adesea și doar 3,3% foarte des).

Potrivit studiului realizat de OECD (2023), procentul persoanelor care au declarat că achiziționează on-line produse și servicii financiare, în țările

participante, a fost de 39,0%, România situându-se sub acest nivel. Cele mai mari procente s-au înregistrat în Olanda (77,8%) și Luxembourg (76,4%), iar cele mai mici în Paraguay (3,6%) și Mexic (10,1%), România, cu 24,0%, situându-se pe poziția 18 din 25 țări pentru care s-au colectat date.

5. *Utilizarea unei platforme on-line pentru tranzacționarea acțiunilor* nu a fost niciodată accesată de 75,9% dintre respondenți, iar 16,6% au declarat că nu știu, nu răspund sau nu se aplică. Doar **7,5%** dintre respondenți au declarat că au utilizat o platformă on-line pentru tranzacționarea acțiunilor (2,3% au declarat că o folosesc foarte des, 2,2% adesea și 3,0% uneori).

Se constată o frecvență redusă a apelării on-line la diferitele categorii de operațiuni financiare, ceea ce înseamnă că mai sunt foarte multe de făcut pentru digitalizarea operațiunilor financiare.

Pentru a putea face comparații în timp și spațiu a fost calculat **gradul mediu de accesare on-line** pentru fiecare tip de operațiune financiară analizată, atribuind 1 punct pentru răspunsul „Niciodată”, 2 puncte pentru „Uneori”, 3 puncte pentru „Adesea” și 4 puncte pentru „Foarte des”, rezultatele obținute fiind prezentate în tabelul următor:

Tabelul 6.6. Gradul mediu de accesare on-line

Operațiuni financiare	Grad mediu de accesare on-line
1. Am verificat online soldul și tranzacțiile contului meu bancar	2,49
2. Am achiziționat bunuri și servicii online	2,10
3. Am transferat bani altor persoane online	1,93
4. Am achiziționat produse și servicii financiare (economii, investiții, credit, asigurări) online	1,42
5. Am folosit o platformă online pentru tranzacționarea acțiunilor	1,17

Gradul mediu de accesare on-line a diferitelor categorii de operațiuni financiare poate lua valori între 1 și 4, apropierea de 1 semnificând un nivel foarte scăzut al accesării on-line a respectivelor operațiuni financiare, iar apropierea de 4 un nivel foarte ridicat al accesării on-line. Valoarea mediană a indicatorului este de 2,5 puncte.

Se observă că pentru nici una dintre operațiunile financiare analizate nu este depășită valoarea mediană, cea mai mare valoare fiind de 2,49 puncte pentru verificarea on-line a soldului și tranzacțiilor contului bancar. În cealaltă extremă se află utilizarea on-line a unei platforme pentru tranzacționarea acțiunilor, cu un grad mediu de accesare de doar 1,17 puncte, foarte aproape de limita minimă a intervalului de notare.

O imagine de ansamblu asupra accesării produselor financiare în format on-line se poate obține prin centralizarea rezultatelor pentru toate cele 5 categorii de operațiuni financiare analizate. Astfel, utilizând scala anterioară, cu punctaje de la 1 la 4 pentru frecvența de apelare on-line la diferitele categorii de operațiuni financiare, au fost calculate punctajele cumulate pentru fiecare respondent. Au fost obținute punctaje cumulate cuprinse între 5-20 puncte, unde respondenții cu 5 puncte nu au apelat niciodată on-line nici una din cele cinci categorii de operațiuni financiare, iar respondenții cu 20 puncte au declarat că au apelat on-line foarte des la toate cele cinci categorii de operațiuni financiare. Pe baza acestor punctaje a fost realizată o grupare a datelor, considerând următoarele intervale:

Interval	Frecvența de apelare on-line
5 – 8 puncte	Foarte rar
9 – 12 puncte	Rar
13 – 16 puncte	Adesea
17 – 20 puncte	Foarte des

Rezultatele obținute sunt reprezentate grafic în figura următoare:

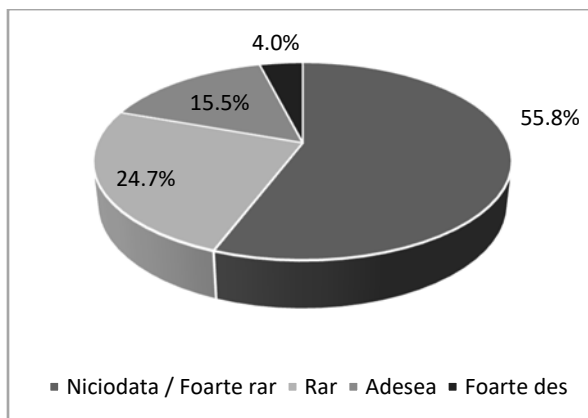


Figura 6.14. Frecvența de accesare on-line a tuturor categoriilor de operațiuni financiare.

Mai mult de jumătate dintre respondenți au acumulat punctaje mai mici de 8 puncte (55,8%) ceea ce înseamnă că nu au accesat niciodată sau foarte rar on-line, cele 5 categorii de operațiuni financiare analizate. Alți 24,7% dintre respondenți au accesat rar operațiunile financiare enumerate, iar numai 4% dintre respondenți au avut punctaje cumulate mai mari de 17 puncte, semnificând faptul că au accesat foarte des respectivele operațiuni financiare.

Bunăstarea financiară

Conceptul de bunăstare financiară individuală și conceptul aferent de reziliență financiară au câștigat notorietate în ultimii ani. Criza financiară globală din anul 2008 a evidențiat necesitatea de a ne concentra asupra bunăstării financiare și de a ne asigura că interacțiunile oamenilor cu sistemul financiar sunt semnificative și benefice pentru nevoile oamenilor. Ulterior, impactul pandemiei COVID-19 și presiunile legate de costul vieții au evidențiat importanța protejării și sprijinirii persoanelor și gospodăriilor pentru a putea face față unor șocuri financiare neașteptate. Educația financiară își propune să-i facă pe indivizi mai pregătiți pentru a-și gestiona banii și finanțele, pentru a-și atinge obiectivele financiare și pentru a evita stresul legat de problemele financiare, îmbunătățind astfel bunăstarea financiară a indivizilor (OECD, 2023).

Scorul de bunăstare financiară calculat de OECD se bazează pe douăsprezece variabile care acoperă cele două componente ale bunăstării financiare:

- *Reziliența financiară sau bunăstarea financiară obiectivă*, legată de disponibilitatea resurselor financiare pentru a face față șocurilor financiare negative, evaluată prin patru întrebări.
- *Bunăstarea financiară subiectivă*, cum ar fi satisfacția față de situația financiară și sentimentele de stres legate de chestiunile financiare, evaluată prin opt întrebări.

7.1. Reziliența financiară (bunăstare financiară obiectivă)

Creșterea gradului de reziliență financiară reprezintă scopul principal al educației financiare. Putem spune că o persoană este rezilientă financiar dacă are capacitatea de a face față unei situații de criză financiară și a se adapta noilor condiții. Principalul mijloc de a se ajunge la reziliență financiară este crearea unui comportament de economisire–investire în rândul populației, prin care fiecare să aibă în vedere constituirea unui „fond de urgență” care să îi permită depășirea, cu consecințe minime, a perioadelor de criză.

Pentru a evalua reziliența financiară în rândul populației, metodologia OECD propune patru întrebări:

1. QF4. Dacă, personal v-ați confrunta astăzi cu o cheltuială majoră – egală cu propriul dumneavoastră venit lunar – ați putea să o plătiți fără să împrumutați banii sau să cereți ajutor familiei/prietenilor?

O persoană rezilientă financiar poate acoperi singură o astfel de cheltuială. Centralizarea răspunsurilor obținute prin aplicarea chestionarului este reprezentată grafic în figura următoare:

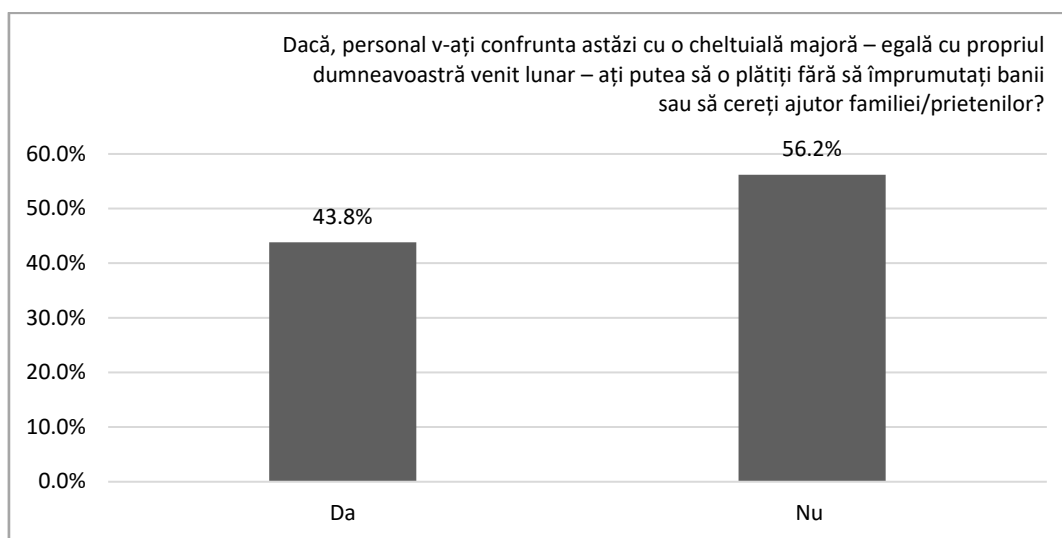


Figura 7.1. Gradul de acoperire a cheltuielilor neprevăzute

Doar **43,8%** dintre persoanele chestionate au declarat că au o rezervă de resurse financiare care să le acopere o cheltuială majoră (egală cu venitul lunar), în timp ce **56,2%** au declarat că nu ar putea acoperi o astfel de cheltuială, fiind nevoiți să se împrumute sau să ceară ajutorul familiei/prietenilor. Se constată un grad de reziliență financiară scăzut, mai puțin de jumătate dintre respondenți declarând că nu ar avea dificultăți financiare.

Comparativ cu datele centralizate prin studiul OECD (2023), procentul persoanelor care au declarat că ar putea să facă față unei cheltuieli majore fără să se împrumute, la nivelul tuturor statelor participante, a fost de 54,4%, România situându-se sub acest nivel. Cele mai multe mari procente au fost înregistrate în Hong Kong (91,2%) și Germania (85,3%), iar cele mai mici în Yemen (13,2%) și

Cipru (21,5%), România, cu 43,8%, clasându-se pe poziția 24 din 36 țări pentru care s-au colectat date.

2. QF11. Uneori oamenii constată că veniturile lor nu le acoperă în totalitate cheltuielile necesare. În ultimele 12 luni, vi s-a întâmplat asta, personal?

Răspunsurile propuse pentru această întrebare au fost: „Da”, „Nu”, „Nu știu”, „Nu se aplică (nu am venituri personale)” și „Nu răspund”. Păstrând în analiză doar răspunsurile de „Da” și „Nu”, centralizarea acestora este reprezentată grafic în figura următoare:

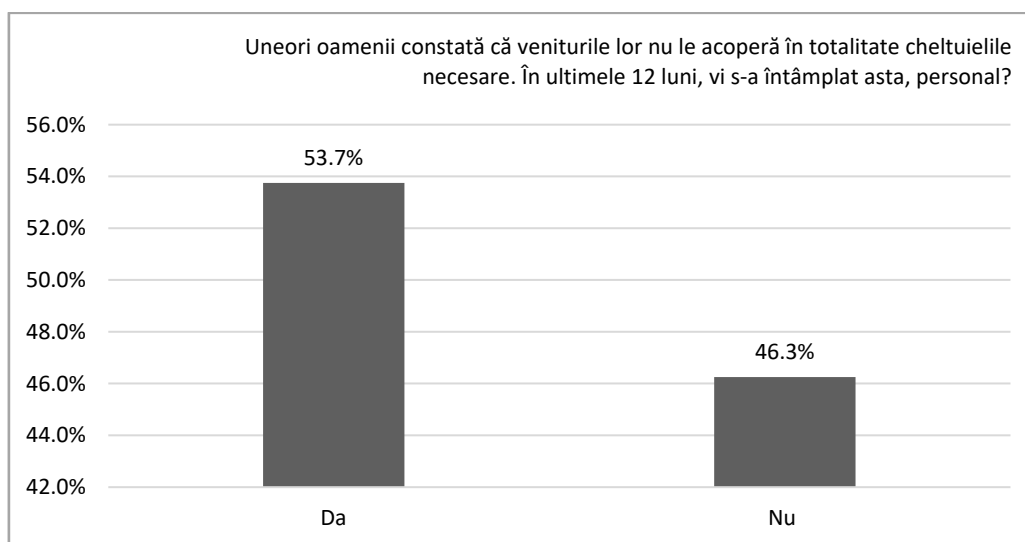


Figura 7.2. Gradul de dificultate financiară

Mai mult de jumătate dintre respondenți (53,7%) au declarat că în ultimele 12 luni au avut dificultăți în acoperirea cheltuielilor necesare, în timp ce doar **46,3%** au declarat că nu au avut astfel de probleme. Persoanele care au răspuns Nu știu/Nu răspund sau Nu realizează venituri nu au fost luate în calcul.

Comparativ cu datele centralizate prin studiul OECD (2023), procentul persoanelor care au declarat că în ultimele 12 luni nu li s-a întâmplat ca veniturile lor să nu le acopere în totalitate cheltuielile, la nivelul tuturor statelor participante a fost de 55,9%, România situându-se sub acest nivel. Cele mai mari procente au fost înregistrate în Arabia Saudită (89,2%) și Germania (85,9%), iar cele mai mici în Peru (14,3%) și Yemen (16,5%), România, cu 46,3%, clasându-se pe poziția 25 din 38 țări pentru care s-au colectat date.

3. QF13. Dacă astăzi v-ați pierdut principala sursă de venit, cât timp ați putea să continuați să vă acoperiți cheltuielile pentru a putea trăi, fără să împrumuți bani?

Foarte importantă pentru asigurarea rezilienței financiare este perioada de timp pentru care o persoană dispune de o rezervă financiară pentru acoperirea cheltuielilor curente. Întrebarea a fost prevăzută cu 6 variante de răspuns:

1. Mai puțin de o săptămână.
2. Între o săptămână și o lună.
3. Între o lună și trei luni.
4. Între trei luni și șase luni.
5. Șase luni sau mai mult.

9. NS/NR.

În figura următoare este reprezentată grafic centralizarea rezultatelor obținute, fără a fi luate în considerare persoanele care au declarat că Nu știu/Nu răspund:

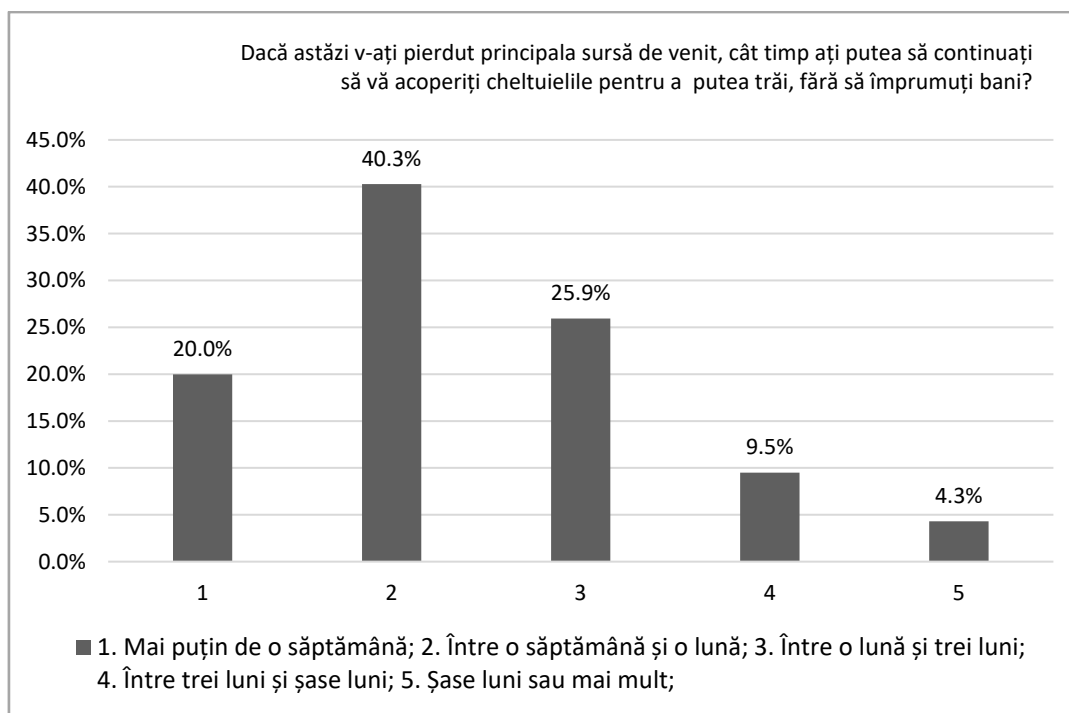


Figura 7.3. Perioada de acoperire a cheltuielilor curente

Conform metodologiei OECD (2023), se consideră că o persoană este rezilientă din punct de vedere financiar dacă reușește să își acopere cheltuielile fără să se împrumute, pentru o perioadă de minim 3 luni, deci au indicat răspunsurile 4 sau 5 la această întrebare.

Cei mai mulți dintre respondenți au declarat că își pot acoperi cheltuielile curente, fără să realizeze alte venituri, pentru o perioadă cuprinsă între o săptămână și o lună (40,3%), ceea ce înseamnă o vulnerabilitate crescută pentru aceștia, la care se adaugă încă 20,0% care își pot acoperi cheltuielile curente pentru maxim o săptămână, ceea ce înseamnă că mai mult de jumătate dintre cei intervievați sunt foarte vulnerabili în ipoteza pierderii locului de muncă. Într-o situație cu riscuri scăzute, având rezerve pentru acoperirea unei perioade mai mari de 3 luni, se află doar **13,8%** dintre respondenți.

Comparativ cu datele centralizate prin studiul OECD (2023), procentul persoanelor care au declarat că ar putea să își acopere cheltuielile pentru o perioadă mai mare de 3 luni fără să se împrumute, la nivelul tuturor statelor participante, a fost de 43,1%, România situându-se mult sub acest nivel. Cele mai mari procente au fost înregistrate în Hong Kong (81,7%) și Germania (75,4%), iar cele mai mici în Yemen (5,6%) și România (13,8%).

4. QS2. Și cât de des ați spune că această afirmație se aplică în cazul dvs.? (Pentru fiecare afirmație, puteți să ne spuneți dacă vi se aplică întotdeauna, des, uneori, rar sau niciodată?)

4. Îmi rămân bani la sfârșitul lunii.

În figura următoare este reprezentată grafic distribuția răspunsurilor centralizate.

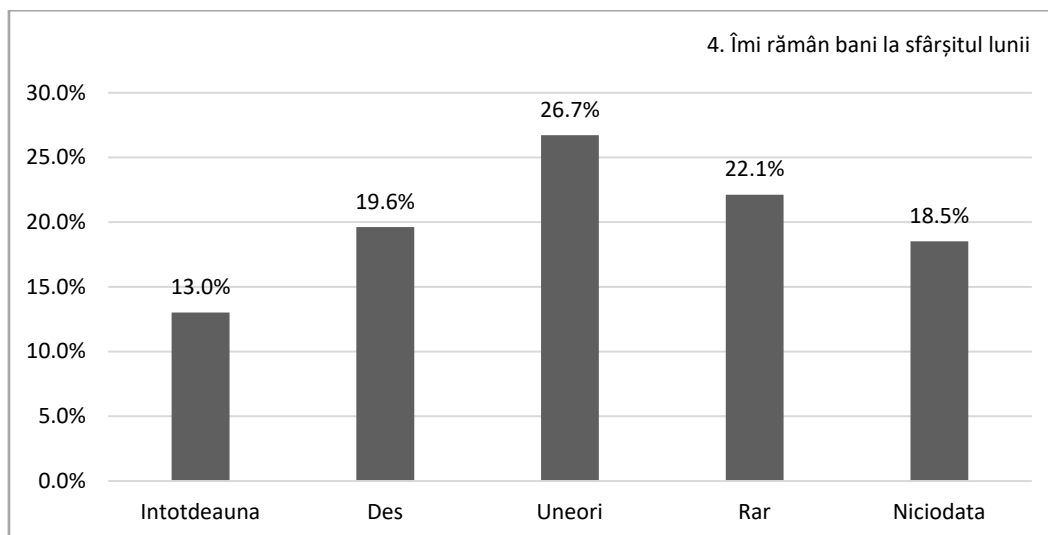


Figura 7.4. Frecvența afirmației „Îmi rămân bani la sfârșitul lunii”

În acest fel este evaluată eficiența gestiunii bugetului personal. Conform metodologiei OECD (2023), se consideră că o persoană este rezilientă din punct de vedere financiar dacă îi rămân bani la sfârșitul lunii, răspunzând „întotdeauna” sau „des” la această întrebare.

Se observă că doar 13,0% dintre respondenți au declarat că întotdeauna le rămân bani la sfârșitul lunii, și încă 19,6% declară că acest lucru se întâmplă des. Procentul cumulativ al persoanelor care declară că le rămân bani la sfârșitul lunii este de **32,6%**. Pentru celelalte 3 categorii (uneori, rar și niciodată) de cele mai multe ori banii nu ajung pentru acoperirea cheltuielilor lunare.

Comparativ cu datele centralizate prin studiul OECD (2023), procentul persoanelor care au declarat că în general la sfârșitul lunii le rămân bani, la nivelul tuturor statelor participante a fost de 38,3%, România situându-se sub acest nivel. Cele mai mari procente au fost înregistrate în Germania (68,8%) și Suedia (61,1%), iar cele mai mici în Yemen (8,0%) și Uruguay (11,4%), România, cu 32,6%, clasându-se pe poziția 23 din 36 țări pentru care s-au colectat date.

Prin agregarea rezultatelor obținute la evaluarea celor 4 întrebări ce reflectă reziliența financiară la nivelul populației, în studiul OECD a fost calculat **scorul mediu de reziliență financiară**, ce poate varia între 0 și 100 (OECD, 2023).

Pentru România scorul mediu de reziliență financiară a înregistrat o valoare de **31 puncte**, pe o scală de la 0 la 100 puncte. Scorul mediu de reziliență financiară

la nivelul tuturor statelor incluse în studiu a fost de 46 puncte, cu cele mai mari valori înregistrate în Germania (78 puncte) și Hong Kong (77 puncte), iar cele mai mici valori în Yemen (11 puncte) și Paraguay (20 puncte), România clasându-se pe poziția 33 din 37 state pentru care s-au cules date.

7.2. Bunăstarea financiară subiectivă

Alături de componenta obiectivă și măsurabilă, bunăstarea financiară are și o componentă subiectivă, de percepție, dar care este la fel de importantă pentru formarea unei imagini corecte asupra realității. Această componentă este evaluată prin opt întrebări prin care respondenții declară dacă sunt mulțumiți de situația lor financiară actuală, dacă simt că au prea multe datorii și dacă își fac griji cu privire la plata cheltuielilor de trai. Alte întrebări se referă la îngrijorarea că banii lor nu vor dura, dacă simt că situația lor financiară le controlează viața și în ce măsură finanțele le limitează capacitatea de a face lucruri care sunt importante pentru ei.

a. QS1. Cu care dintre următoarele afirmații sunteți de acord? (Vă rugăm să utilizați o scală de la 1 la 5, unde 1 înseamnă complet de acord cu afirmația, iar 5 înseamnă că nu sunteți de acord)

2. Sunt mulțumit de situația mea financiară actuală.
4. Situația mea financiară îmi limitează capacitatea de a face lucrurile care sunt importante pentru mine.
7. Am prea multe datorii acum.

Centralizarea răspunsurilor colectate este prezentată în tabelul următor:

Tabelul 7.1. Centralizarea răspunsurilor la întrebarea „QS1. Cu care dintre următoarele afirmații sunteți de acord?”

Afirmația	Complet de acord				Nu sunt de acord	NS	NA	NR	Total
	1	2	3	4	5	97	98	99		
2. Sunt mulțumit de situația mea financiară actuală	91	206	276	242	177	4	3	6	1005	
4. Situația mea financiară îmi limitează capacitatea de a face lucrurile care sunt importante pentru mine	155	281	266	176	96	8	7	16	1005	
7. Am prea multe datorii acum	38	125	246	288	252	16	6	34	1005	

Cea mai mare parte a persoanelor intervievate au evaluat acordul/dezacordul referitor la cele 3 afirmații, acordând între 1 și 5 puncte. Au fost însă și persoane care au declarat că nu știu, nu este relevant sau nu răspund, care au fost excluse din analiza următoare. Situația pentru fiecare afirmație este prezentată în continuare.

2. Sunt mulțumit de situația mea financiară actuală

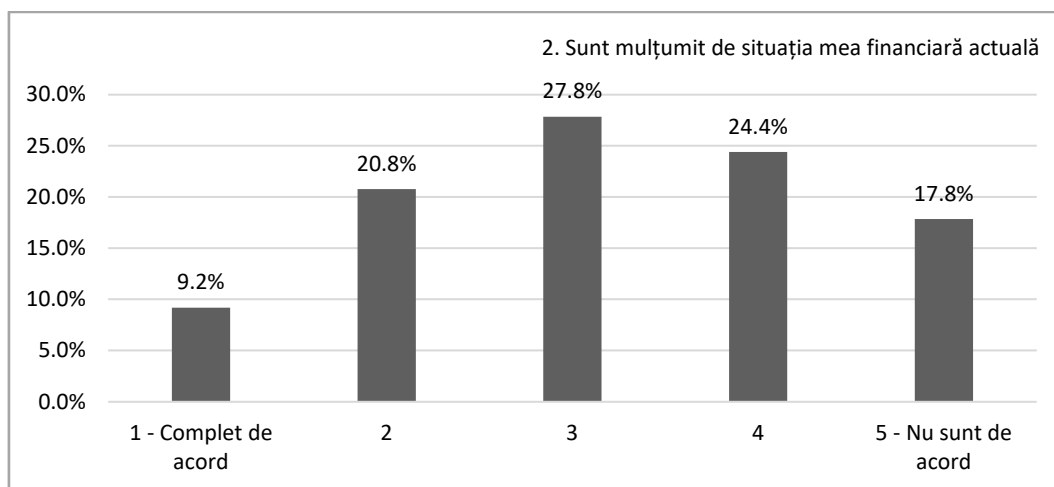


Figura 7.5. Acordul/dezacordul referitor la afirmația „Sunt mulțumit de situația mea financiară actuală”

Conform metodologiei OECD (2023) situația de bunăstare financiară se prezumă la respondenții care sunt de acord cu această afirmație, respectiv au acordat 1 sau 2 puncte.

Se remarcă o concentrare a răspunsurilor în zona centrală a intervalului de notare, cu o ușoară înclinație către dreapta. În acest caz se observă o pondere mai mare a persoanelor care nu sunt de acord cu afirmația (42,2% au acordat punctaje de 4 și 5), comparativ cu ponderea persoanelor de acord cu afirmația (30,0% au acordat 1 și 2 puncte), care reflectă un nivel mulțumitor al bunăstării financiare.

Comparativ cu datele centralizate prin studiul OECD (2023), procentul persoanelor mulțumite de situația financiară personală, la nivelul tuturor statelor participante, a fost de 41,4%, România situându-se sub acest nivel. Cele mai mari procente au fost înregistrate în Arabia Saudită (79,3%) și Germania (68,5%), iar cele mai mici în Coreea (18,8%) și Ungaria (19,9%), România, cu 30,0%, clasându-se pe poziția 31 din 37 țări pentru care s-au colectat date.

4. *Situația mea financiară îmi limitează capacitatea de a face lucrurile care sunt importante pentru mine*

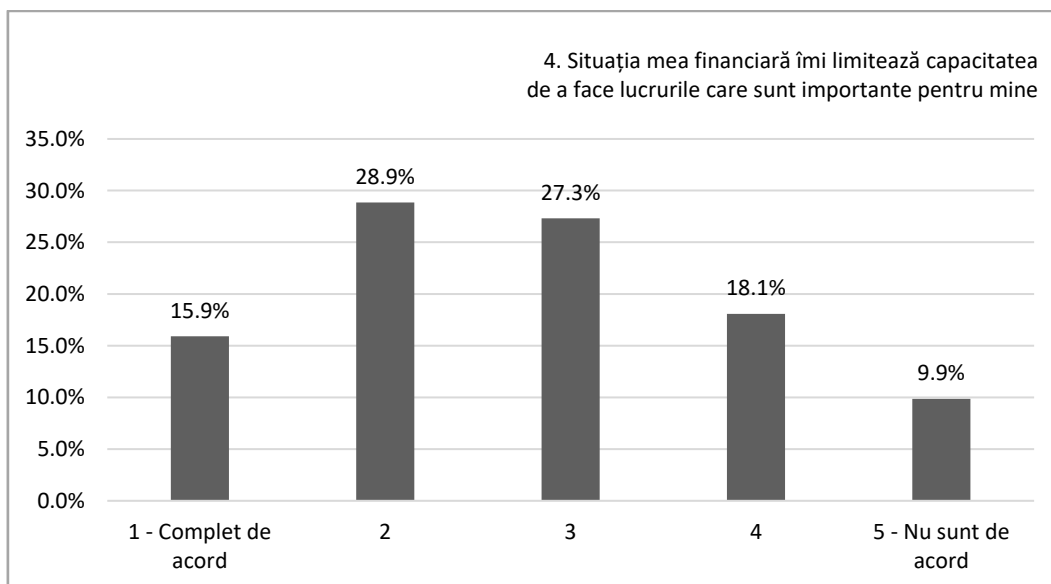


Figura 7.6. Acordul/dezacordul referitor la afirmația „Situația mea financiară îmi limitează capacitatea de a face lucrurile care sunt importante pentru mine”

Conform metodologiei OECD (2023), situația de bunăstare financiară se prezumă la respondenții care sunt în dezacord cu această afirmație, respectiv au acordat 4 sau 5 puncte.

Cei mai mulți dintre respondenți sunt de acord cu această afirmație acordând 1 punct (15,9%) sau 2 puncte (28,9%). Ponderea respondenților care s-au declarat în dezacord cu această afirmație, acordând 4 sau 5 puncte este de **28%**, deci nu au dificultăți financiare care să le limiteze capacitatea de acțiune, aflându-se în situația de bunăstare financiară.

Comparativ cu datele centralizate prin studiul OECD (2023), procentul persoanelor aflate în dezacord cu această afirmație, la nivelul tuturor statelor participante, a fost de 30,8%, România situându-se sub acest nivel. Cele mai mari procente au fost înregistrate în Germania (69,3%) și Suedia (49,4%), iar cele mai mici în Arabia Saudită (1,6%) și Malaezia (3,0%), România, cu 28%, clasându-se pe poziția 19 din 36 țări pentru care s-au colectat date.

7. Am prea multe datorii acum

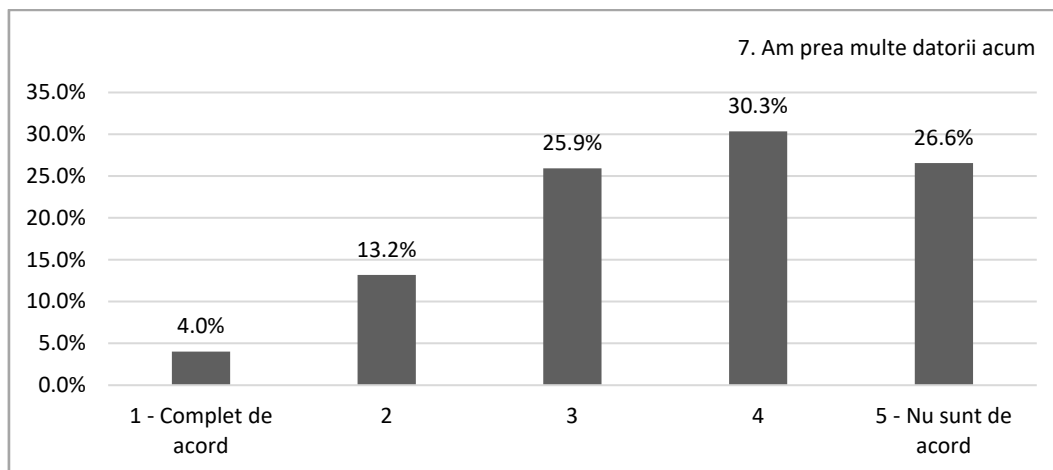


Figura 7.7. Acordul/dezacordul referitor la afirmația „Am prea multe datorii acum”

Conform metodologiei OECD (2023) situația de bunăstare financiară se prezumă la respondenții care sunt în dezacord cu această afirmație, respectiv au acordat 4 sau 5 puncte.

Pentru această afirmație răspunsurile se concentrează în zona dezacordului, cei mai mulți dintre respondenți acordând 4 sau 5 puncte (30,3%, respectiv 26,6%), cu un procent cumulativ de **56,9%**. În cealaltă parte a intervalului de notare, cu punctaje de 1 sau 2 puncte, se regăsesc 4,0%, respectiv 13,2%. O astfel de distribuție a răspunsurilor reflectă un nivel relativ redus de îndatorare a populației, ceea ce reprezintă un indicator pentru situația de bunăstare financiară.

Comparativ cu datele centralizate prin studiul OECD (2023), procentul persoanelor aflate în dezacord cu această afirmație, la nivelul tuturor statelor participante, a fost de 64,7%, România situându-se sub acest nivel. Cele mai mari procente au fost înregistrate în Hong Kong (89,2%) și Germania (87,8%), iar cele mai mici în Arabia Saudită (1,9%) și Yemen (15,4%), România, cu 56,9%, clasându-se pe poziția 28 din 37 țări pentru care s-au colectat date.

b. QS2. Și cât de des ați spune că această afirmație se aplică în cazul dvs.? (Pentru fiecare afirmație, puteți să ne spuneți dacă vi se aplică întotdeauna, des, uneori, rar sau niciodată)?

1. Îmi fac griji că nu voi putea plăti cheltuielile obișnuite.
2. Baniii îmi controlează viața.

Centralizarea răspunsurilor colectate este prezentată în tabelul următor:

Tabelul 7.2. Centralizarea răspunsurilor la întrebarea „QS2. Și cât de des ați spune că această afirmație se aplică în cazul dvs.?”

Afirmația	Întotdeauna	Des	Uneori	Rar	Niciodată	NS	NA	NR	Total
	1	2	3	4	5	97	98	99	
1. Îmi fac griji că nu voi putea plăti cheltuielile obișnuite	132	209	316	238	101	1	7	1	1005
2. Banii îmi controlează viața	59	168	322	252	187	7	7	3	1005

Situația pentru fiecare afirmație este prezentată în continuare.

1. *Îmi fac griji că nu voi putea plăti cheltuielile obișnuite*

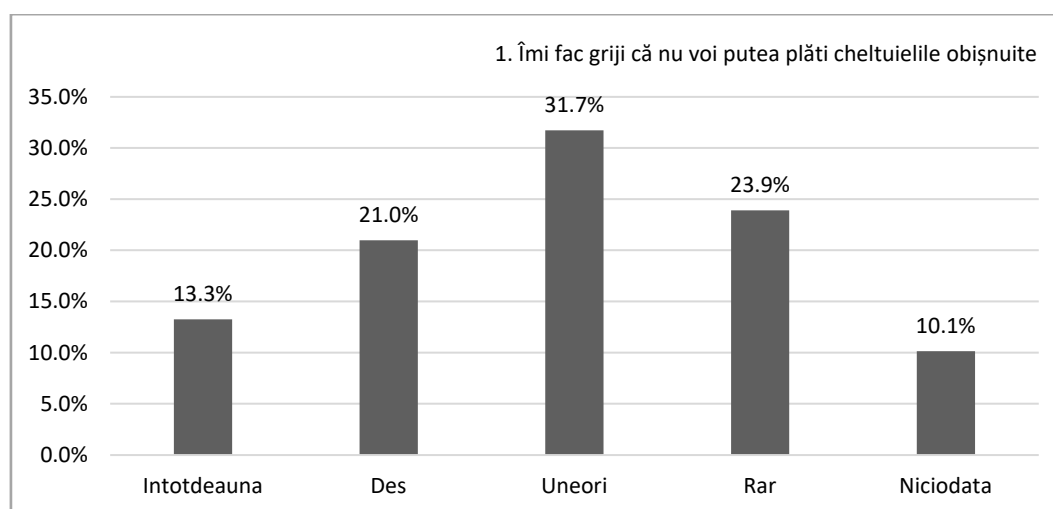


Figura 7.8. Frecvența afirmației „Îmi fac griji că nu voi putea plăti cheltuielile obișnuite”

Prin această întrebare este evaluată capacitatea fiecărei persoane de a face față cheltuielilor curente. Conform metodologiei OECD (2023), situația de bunăstare financiară se prezumă pentru persoanele care se află în dezacord cu această afirmație, respectiv au răspuns „rar” sau „niciodată”.

Răspunsurile colectate au o repartizare apropiată de repartiția normală (a lui Gauss), cele mai multe răspunsuri concentrându-se în zona centrală a intervalului

de evaluare, cu 13,3% dintre respondenți care au declarat că își fac astfel de griji întotdeauna, respectiv 10,1% care spun că niciodată nu își fac astfel de griji.

Se consideră aflate în situația de bunăstare financiară persoanele care sunt în dezacord cu această afirmație, respectiv își fac „rar” astfel de griji sau nu își fac griji niciodată, ceea ce reprezintă **34,0%** dintre respondenți.

Comparativ cu datele centralizate prin studiul OECD (2023), procentul persoanelor aflate în dezacord cu această afirmație, la nivelul tuturor statelor participante, a fost de 29,0%, România situându-se peste acest nivel. Cele mai mari procente au fost înregistrate în Germania (67,6%) și Suedia (64,6%), iar cele mai mici în Spania (1,6%) și Uruguay (6,0%), România, cu 34,0%, clasându-se pe poziția 16 din 37 țări pentru care s-au colectat date.

Pentru a evalua sintetic frecvența acestei afirmații, dar și efectuarea de comparații cu celelalte afirmații incluse în chestionar, se calculează punctajul mediu, ca medie aritmetică a punctajelor individuale, excluzându-se răspunsurile de tip „Nu știu”, „Nu este relevant” și „Nu răspund”. Acesta poate lua valori între 1 și 5 puncte, în care apropierea de 1 punct semnifică o frecvență foarte ridicată, iar apropierea de 5 puncte semnifică o frecvență foarte scăzută.

Punctajul mediu pentru această afirmație este de 2,97 puncte, situată în apropierea centrului intervalului de notare (3 puncte).

2. Bani îmi controlează viața

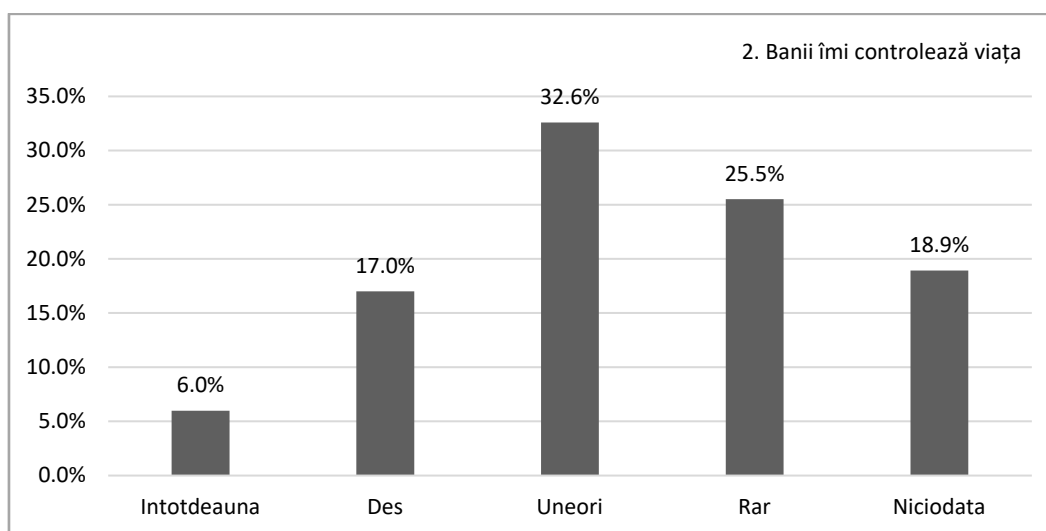


Figura 7.9. Frecvența afirmației „Bani îmi controlează viața”

În acest fel este evaluată dependența fiecărei persoane de resursele financiare de care dispune.

Conform metodologiei OECD (2023), situația de bunăstare financiară se prezumă pentru persoanele care se află în dezacord cu această afirmație, respectiv au răspuns „rar” sau „niciodată”.

Răspunsurile se concentrează în zona superioară a intervalului de notare, reflectând o dependență redusă de resursele financiare. Ponderea persoanelor care au declarat că niciodată nu s-a întâmplat ca banii să le controleze viața este de 18,9%, iar a celor cărora rar li se întâmplă acest lucru este de 25,5%, ceea ce înseamnă că procentul cumulat al persoanelor aflate în dezacord cu această afirmație, deci într-o situație de bunăstare financiară este de **44,4%**. Ponderea persoanelor care au declarat că întotdeauna banii le-au controlat viața este de 6,0%. Punctajul mediu este de 3,34 puncte, mai mare decât centrul intervalului de notare (3 puncte), semnificând o dependență scăzută a respondenților față de resursele financiare disponibile.

Comparativ cu datele centralizate prin studiul OECD (2023), procentul persoanelor aflate în dezacord cu această afirmație, la nivelul tuturor statelor participante, a fost de 35,1%, România situându-se peste acest nivel. Cele mai mari procente au fost înregistrate în Mexic (62,1%) și Panama (60,7%), iar cele mai mici în Grecia (10,0%) și Indonezia (14,2%), România, cu 44,4%, clasându-se pe poziția 11 din 36 țări pentru care s-au colectat date.

c. QS3. Cât de bine vă descriu următoarele afirmații? (Pentru fiecare afirmație, puteți să ne spuneți cum vă descrie situația: complet, foarte bine, oarecum, foarte puțin sau deloc).

2. Din cauza situației mele financiare, simt că nu voi avea niciodată lucrurile pe care le vreau în viață.

4. Sunt îngrijorat că nu îmi ajung banii.

5. Mă descurc cu greu financiar.

Centralizarea răspunsurilor colectate este prezentată în tabelul următor.

Tabelul 7.3. Centralizarea răspunsurilor la întrebarea „QS3. Cât de bine vă descriu următoarele afirmații? (Pentru fiecare afirmație, puteți să ne spuneți cum vă descrie situația: complet, foarte bine, oarecum, foarte puțin sau deloc).”

Afirmația	Complet	Foarte bine	Oarecum	Foarte puțin	Deloc	NS	NA	NR	Total
	1	2	3	4	5	97	98	99	
2. Din cauza situației mele financiare, simt că nu voi avea niciodată lucrurile pe care le vreau în viață	68	154	379	244	134	10	11	5	1005
4. Sunt îngrijorat că nu îmi ajung banii	121	173	361	224	109	3	10	4	1005
5. Mă descurc cu greu financiar	107	171	338	221	134	3	9	22	1005

Cei mai mulți dintre respondenți au evaluat acordul/dezacordul pentru cele 3 afirmații, acordând punctaje între 1 și 5 puncte. Au fost însă și persoane care au declarat că nu știu, nu este relevant sau nu răspund, care au fost excluse din analiza următoare.

Situația pentru fiecare afirmație este prezentată în continuare.

2. Din cauza situației mele financiare, simt că nu voi avea niciodată lucrurile pe care le vreau în viață

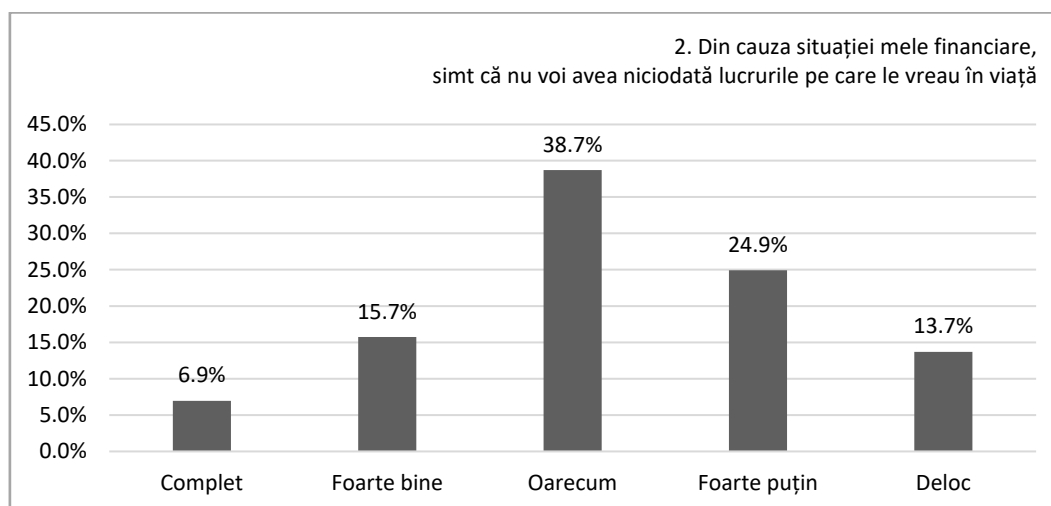


Figura 7.10. Acordul/dezacordul cu afirmația „Din cauza situației mele financiare, simt că nu voi avea niciodată lucrurile pe care le vreau în viață”

Conform metodologiei OECD (2023) situația de bunăstare financiară se prezumă pentru persoanele care se află în dezacord cu această afirmație, respectiv au răspuns „foarte puțin” sau „deloc”.

Cele mai multe răspunsuri se concentrează în zona centrală a intervalului de notare, cu o ușoară tendință către zona de dezacord, 13,7% dintre respondenți declarând că această afirmație nu-i caracterizează deloc, iar 24,9% se declară foarte puțin de acord, ceea ce înseamnă că procentul cumulat al persoanelor aflate în dezacord cu această afirmație, deci într-o situație de bunăstare financiară, este de **38,6%**. Punctajul mediu este de 3,23 puncte, mai mare decât mijlocul intervalului de notare, confirmând tendința de orientare a respondenților mai degrabă către dezacordul vis-a-vis de această afirmație.

Comparativ cu datele centralizate prin studiul OECD (2023), procentul persoanelor aflate în dezacord cu această afirmație, la nivelul tuturor statelor participante, a fost de 40,9%, România situându-se sub acest nivel. Cele mai mari procente au fost înregistrate în Germania (76,1%) și Olanda (61,7%), iar cele mai mici în Suedia (15,1%) și Yemen (18,6%), România, cu 38,6%, clasându-se pe poziția 19 din 35 țări pentru care s-au colectat date.

4. Sunt îngrijorat că nu îmi ajung banii

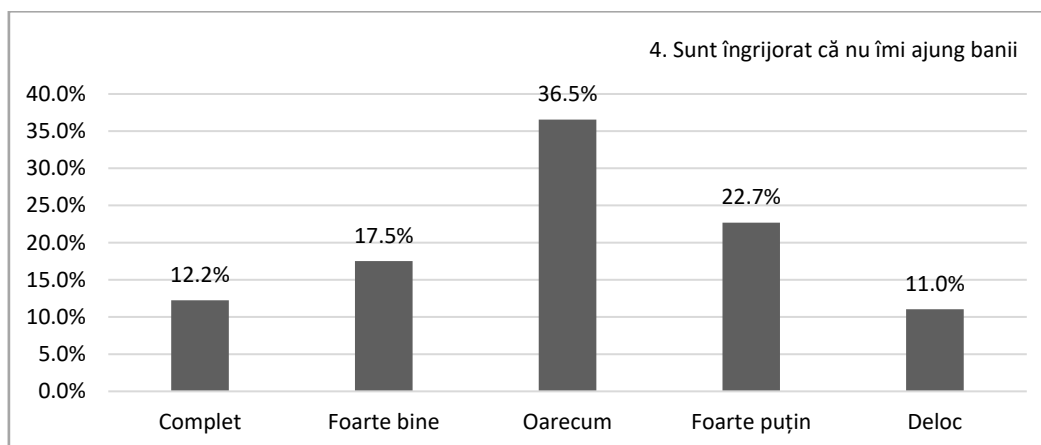


Figura 7.11. Acordul/dezacordul cu afirmația „Sunt îngrijorat că nu îmi ajung banii”

Conform metodologiei OECD (2023), situația de bunăstare financiară se prezumă pentru persoanele care se află în dezacord cu această afirmație, respectiv au răspuns „foarte puțin” sau „deloc”.

Răspunsurile au o distribuție apropiată de distribuția normală, cei mai mulți (36,5%) fiind oarecum îngrijorați că nu le ajung banii. 29,7% dintre respondenți au declarat un grad ridicat și foarte ridicat de îngrijorare (punctaje de 1 sau 2 puncte), în timp ce pentru 33,7% dintre respondenți îngrijorarea este scăzută sau foarte scăzută (punctaje de 4 sau 5 puncte), reflectând procentul persoanelor aflate în situația de bunăstare financiară. Punctajul mediu este de 3,03 puncte, apropiat de mijlocul intervalului de notare, semnificând un grad moderat de îngrijorare în legătură cu disponibilitatea resurselor bănești.

Comparativ cu datele centralizate prin studiul OECD (2023), procentul persoanelor aflate în dezacord cu această afirmație, la nivelul tuturor statelor participante, a fost de 32,0%, România situându-se peste acest nivel. Cele mai mari procente au fost înregistrate în Suedia (68,9%) și Germania (67,0%), iar cele mai mici în Indonezia (10,8%) și Paraguay (12,9%), România, cu 33,7%, clasându-se pe poziția 16 din 36 țări pentru care s-au colectat date.

5. Mă descurc cu greu financiar

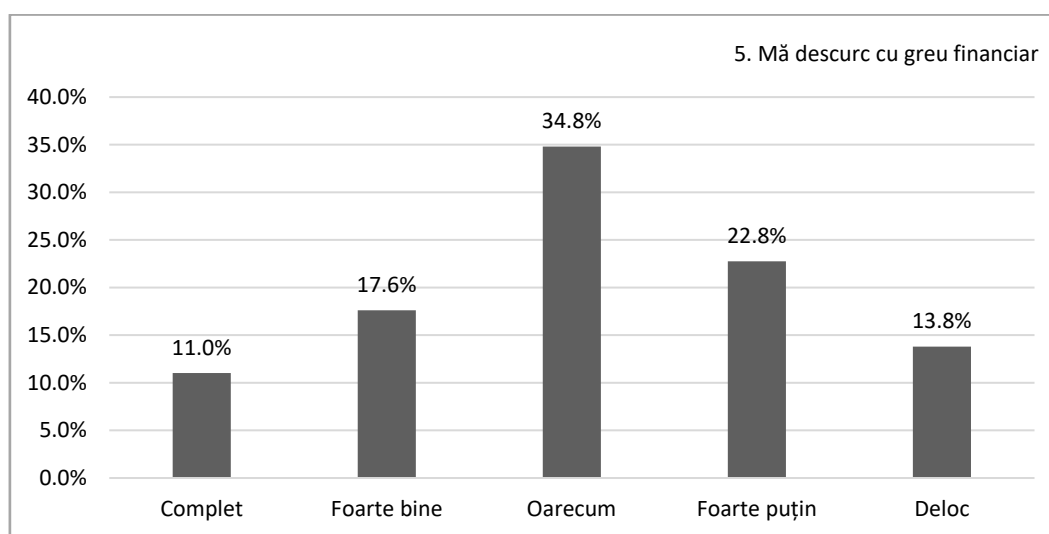


Figura 7.12. Acordul/dezacordul cu afirmația „Mă descurc cu greu financiar”

Această afirmație este similară cu precedenta (*Sunt îngrijorat că nu îmi ajung banii*), distribuția răspunsurilor fiind asemănătoare. Situația de bunăstare financiară se prezumă pentru persoanele care se află în dezacord cu această afirmație, respectiv au răspuns „foarte puțin” sau „deloc”.

Se observă o ușoară creștere a ponderii persoanelor care declară că afirmația îi caracterizează foarte puțin sau deloc (**36,6%**), aflați în situație de bunăstare financiară, comparativ cu cei care declară că afirmația îi caracterizează foarte bine, chiar complet (28,6%). În aceste circumstanțe s-a înregistrat o ușoară creștere a punctajului mediu până la 3,11 puncte, semnificând un grad moderat de îngrijorare în legătură cu modul în care se descurcă din punct de vedere financiar.

Comparativ cu datele centralizate prin studiul OECD (2023), procentul persoanelor aflate în dezacord cu această afirmație, la nivelul tuturor statelor participante, a fost de 33,9%, România situându-se peste acest nivel. Cele mai mari procente au fost înregistrate în Suedia (75,1%) și Polonia (55,1%), iar cele mai mici în Arabia Saudită (6,5%) și Luxemburg (8,6%), România, cu 36,6%, clasându-se pe poziția 14 din 35 țări pentru care s-au colectat date.

Prin agregarea rezultatelor obținute la evaluarea celor 8 întrebări ce reflectă componenta subiectivă a bunăstării financiare la nivelul populației, în studiul OECD a fost calculat **scorul mediu ce reflectă componenta subiectivă a bunăstării financiare**, ce poate varia între 0 și 100 puncte (OECD, 2023).

Pentru România, scorul mediu la componenta subiectivă a bunăstării financiare a înregistrat o valoare de **37 puncte**, pe o scală de la 0 la 100 puncte. La nivelul tuturor statelor incluse în studiu, acesta a fost de 38 puncte, cu cele mai mari valori înregistrate în Germania (67 puncte) și Olanda (54 puncte), iar cele mai mici valori în Yemen (20 puncte) și Arabia Saudită (26 puncte), România clasându-se pe poziția 19 din 37 state pentru care s-au cules date.

Scorul mediu de bunăstare financiară ce reflectă atât componenta obiectivă (reziliența financiară), cât și componenta subiectivă, a înregistrat pentru România valoarea de **34 puncte**, pe o scală de la 0 la 100. La nivelul tuturor statelor incluse în studiu acesta a fost de 42 puncte, cu cele mai mari valori înregistrate în Germania (73 puncte) și Hong Kong (61 puncte), iar cele mai mici valori în Yemen (15 puncte) și Paraguay (24 puncte), România clasându-se pe poziția 30 din 37 state pentru care s-au cules date.

În funcție de diferitele variabile socio-demografice, situația se prezintă astfel:

- În funcție de gen, nu sunt diferențe semnificative de bunăstare financiară între bărbați și femei, scorul mediu înregistrând valoarea de 33 puncte pentru bărbați și 34 puncte pentru femei;
- În funcție de vârstă, se constată valori mai ridicate ale scorului mediu de bunăstare financiară pentru tineri (43 puncte), urmate de persoanele de vârstă medie (35 puncte), cele mai scăzute fiind înregistrate pentru vârstnici (28 puncte);

- În funcție de studii, nivelul de bunăstare financiară este mai scăzut la persoanele fără studii comparativ cu cele cu studii superioare: 29 puncte pentru persoanele fără studii sau cu studii primare; 42 puncte pentru persoanele cu studii liceale și 51 puncte pentru persoanele cu studii superioare;
- În funcție de ocupație, niveluri mai ridicate ale bunăstării financiare s-au identificat pentru antreprenori (52 puncte) și angajați (37 puncte), și mai scăzute pentru șomeri (23 puncte) și pensionari (26 puncte);
- În funcție de reședință, persoanele din mediul rural au un nivel ceva mai redus al bunăstării financiare (33 puncte), comparativ cu cele din mediul urban (34 și 35 puncte);
- În funcție de venituri, bunăstarea financiară este mai ridicată pentru persoanele cu venituri mari, comparativ cu persoanele cu venituri scăzute: 57 puncte pentru persoanele cu venituri mari; 42 puncte pentru persoanele cu venituri medii și 25 puncte pentru persoanele cu venituri scăzute.

8.1. Gestiunea resurselor financiare

Fiecare persoană are propriile repere atunci când vine vorba despre gestiunea resurselor financiare. Există persoane orientate către realizarea de economii, dar și persoane care se îndatorează pentru a-și finanța consumul, cum de altfel există persoane care manifestă prudență în gestiunea resurselor financiare, dar și persoane predispușe la asumarea de riscuri.

Pentru evaluarea modului cum sunt gestionate resursele financiare, în chestionar a fost introdusă întrebarea:

QS1. Cu care dintre următoarele afirmații sunteți de acord? (Vă rugăm să utilizați o scală de la 1 la 5, unde 1 înseamnă complet de acord cu afirmația, 5 înseamnă că nu sunteți de acord)

6. Cred că banii dintr-o bancă vor fi în siguranță chiar dacă banca dă faliment.
8. Consider că băncile ar trebui să verifice politica de etică a companiilor înainte de a le oferi servicii bancare.

Centralizarea răspunsurilor colectate este prezentată în tabelul următor:

Tabelul 8.1. Centralizarea răspunsurilor la întrebarea „QS1. Cu care dintre următoarele afirmații sunteți de acord?”

Afirmația	Complet de acord				Nu sunt de acord	NS	NA	NR	Total
	1	2	3	4	5	97	98	99		
6. Cred că banii dintr-o bancă vor fi în siguranță chiar dacă banca dă faliment	42	119	208	236	295	90	6	9	1005	
8. Consider că băncile ar trebui să verifice politica de etică a companiilor înainte de a le oferi servicii bancare	224	225	169	56	102	163	14	52	1005	

Cea mai mare parte a persoanelor intervievate au evaluat acordul/dezacordul referitor la cele 2 afirmații, acordând punctaje între 1 și 5 puncte. Au fost însă și persoane care au declarat că nu știu, nu este relevant sau nu răspund, care au fost excluse din analiza următoare.

Situația pentru fiecare afirmație este prezentată în continuare.

6. *Cred că banii dintr-o bancă vor fi în siguranță chiar dacă banca dă faliment*

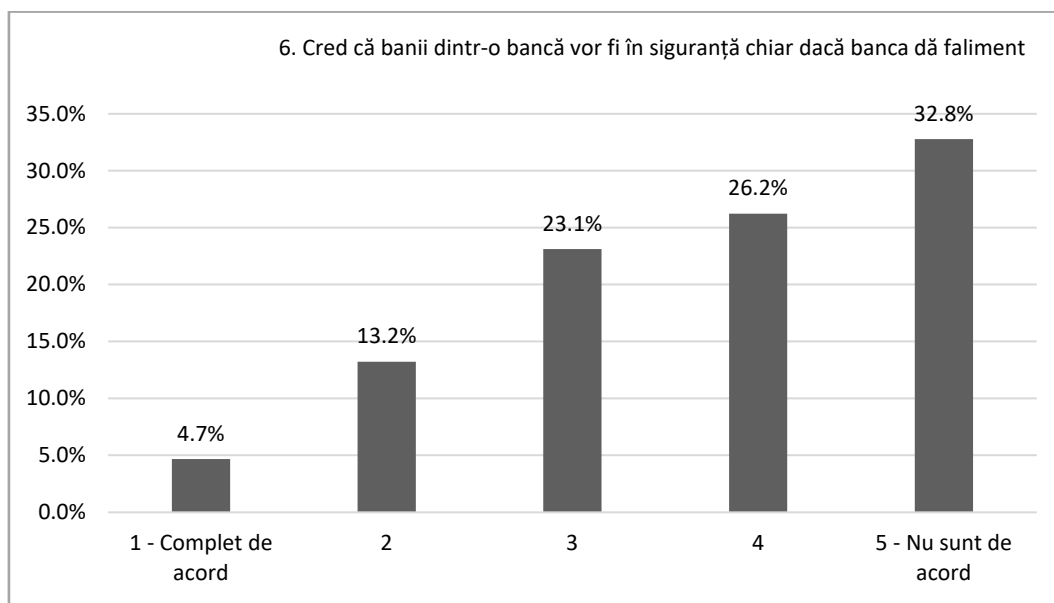


Figura 8.1. *Acordul/dezacordul referitor la afirmația „Cred că banii dintr-o bancă vor fi în siguranță chiar dacă banca dă faliment”*

Răspunsurile se concentrează în zona dezacordului, 32,8% dintre respondenți nefiind de acord cu această afirmație, în timp ce complet de acord se declară doar 4,7%. Punctajul mediu este de 3,69 puncte, confirmând tendința respondenților de a nu fi de acord cu afirmația analizată.

8. Consider că băncile ar trebui să verifice politica de etică a companiilor înainte de a le oferi servicii bancare

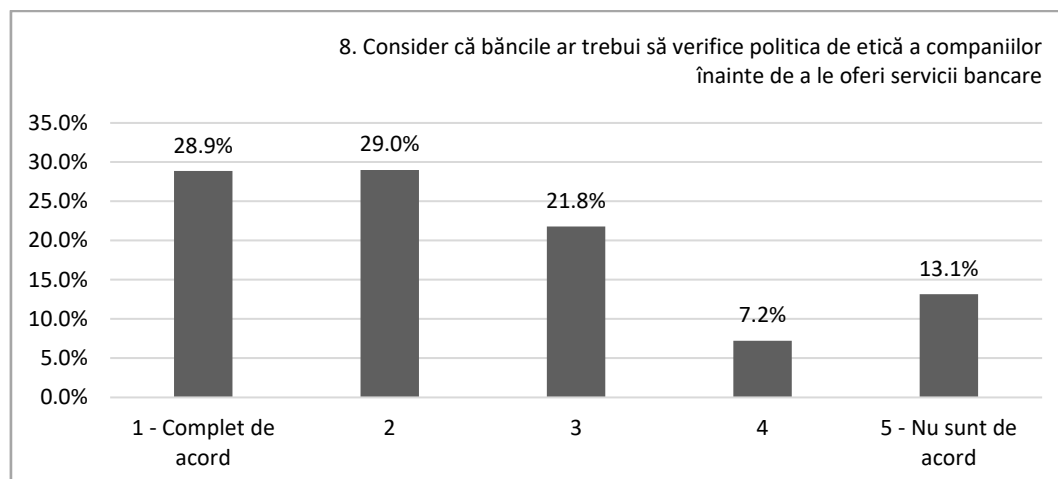


Figura 8.2. Acordul/dezacordul referitor la afirmația „Consider că băncile ar trebui să verifice politica de etică a companiilor înainte de a le oferi servicii bancare”

Pentru această afirmație majoritatea respondenților sunt de acord, acordând punctaje de 1 sau 2 puncte (28,9%, respectiv 29,0%). Ponderea respondenților care nu sunt de acord cu această afirmație este redusă, de 7,2% pentru cei care au acordat 4 puncte, respectiv 13,1% pentru cei care au acordat 5 puncte. Punctajul mediu este de 2,47 puncte, cel mai redus dintre toate afirmațiile incluse în analiză, reflectând tendința respondenților de a fi de acord cu această afirmație.

8.2. Atenția pentru gestiunea riscurilor

Creșterea ofertei de produse și servicii financiare este însoțită de apariția unor riscuri financiare suplimentare, pentru gestionarea cărora sunt necesare informații, cunoștințe și atenție. Pentru evaluarea atenției acordate de fiecare respondent gestiunii diferitelor forme ale riscului, în chestionar a fost inclusă următoarea întrebare.

QS3. Cât de bine vă descriu următoarele afirmații? (Pentru fiecare afirmație, puteți să ne spuneți cum vă descrie situația: complet, foarte bine, oarecum, foarte puțin sau deloc).

1. Tind să ignor detaliile contractuale, cu excepția cazului în care ceva nu merge bine.
3. Am încredere că furnizorii de servicii financiare mă vor trata corect.

Centralizarea răspunsurilor colectate este prezentată în tabelul următor:

Tabelul 8.2. Centralizarea răspunsurilor la întrebarea „QS3. Cât de bine vă descriu următoarele afirmații? (Pentru fiecare afirmație, puteți să ne spuneți cum vă descrie situația: complet, foarte bine, oarecum, foarte puțin sau deloc).”

Afirmația	Complet	Foarte bine	Oarecum	Foarte puțin	Deloc	NS	NA	NR	Total
	1	2	3	4	5	97	98	99	
1. Tind să ignor detaliile contractuale, cu excepția cazului în care ceva nu merge bine	24	93	270	250	258	26	68	16	1005
3. Am încredere că furnizorii de servicii financiare mă vor trata corect	32	134	330	235	174	42	54	4	1005

Cei mai mulți dintre respondenți au evaluat acordul/dezacordul pentru cele 7 afirmații, acordând punctaje între 1 și 5 puncte. Au fost însă și persoane care au declarat că nu știu, nu este relevant sau nu răspund, care au fost excluse din analiza următoare.

Situația pentru fiecare afirmație este prezentată în continuare.

1. Tind să ignor detaliile contractuale, cu excepția cazului în care ceva nu merge bine

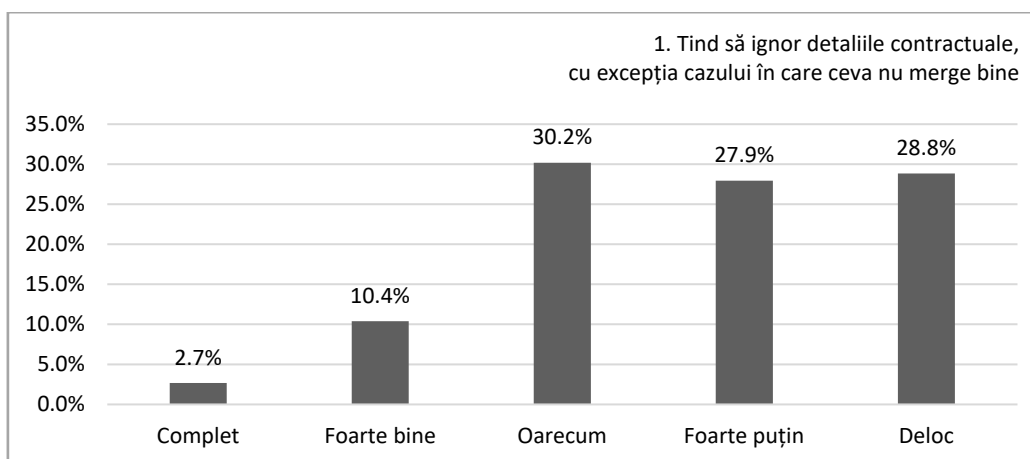


Figura 8.3. Acordul/dezacordul cu afirmația „Tind să ignor detaliile contractuale, cu excepția cazului în care ceva nu merge bine”

Răspunsurile se concentrează în partea a doua a intervalului de notare, 28,8% dintre respondenți declarând că nu îi caracterizează deloc această afirmație și 27,9% îi caracterizează foarte puțin. În schimb, doar 2,7% se declară complet de acord cu afirmația și 10,4% foarte puțin. În aceste condiții, punctajul mediu este de 3,70 puncte, semnificativ mai mare decât mijlocul intervalului de notare, ceea ce înseamnă că respondenții sunt mai degrabă în dezacord cu această afirmație, respectiv că acordă atenție detaliilor contractuale, deci își iau măsuri pentru diminuarea riscurilor.

3. Am încredere că furnizorii de servicii financiare mă vor trata corect

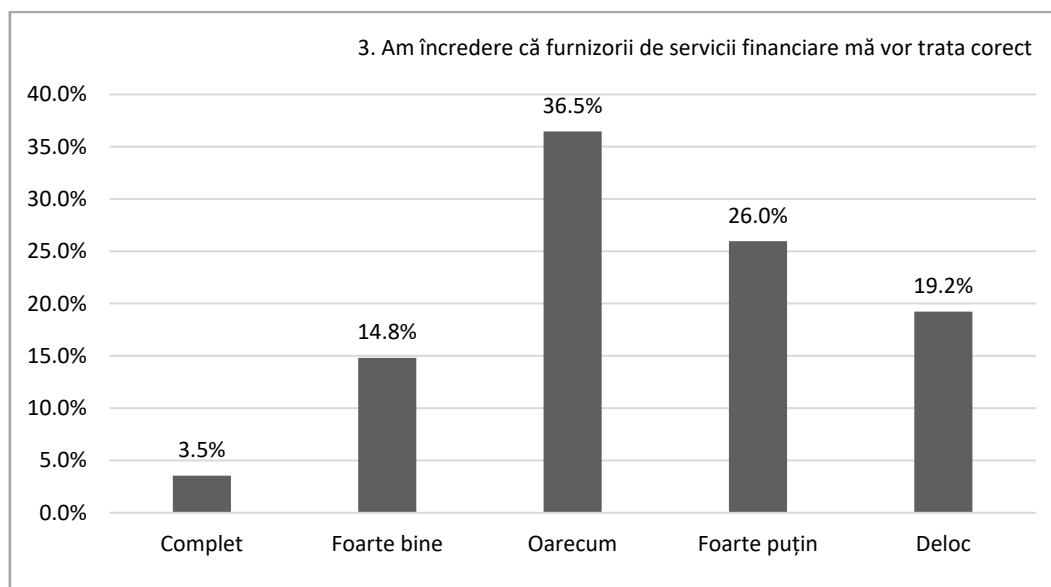


Figura 8.4. Acordul/dezacordul cu afirmația
„Am încredere că furnizorii de servicii financiare mă vor trata corect”

Distribuția răspunsurilor reflectă mai degrabă un sentiment de neîncredere în furnizorii de servicii financiare, 19,2% dintre respondenți declarând că această afirmație nu îi caracterizează deloc, iar 26,0% foarte puțin. În schimb, doar 3,5% se declară complet de acord cu această afirmație și 14,8% spun că îi caracterizează foarte bine. Punctajul mediu este de 3,43 puncte, situat în a doua jumătate a intervalului de notare, reflectând o stare de ușoară neîncredere în faptul că furnizorii de servicii financiare îi vor trata corect.

8.3. Gestiunea operațiunilor financiare derulate on-line

Digitalizarea produselor și serviciilor financiare reprezintă o provocare căreia trebuie să-i răspundă atât entitățile implicate pe piețele financiare, cât și consumatorii/populația. Modul în care fiecare persoană își gestionează operațiunile financiare derulate on-line poate facilita acest proces și poate conduce la maximizarea beneficiilor obținute de pe seama sa.

Pentru a evalua modul în care fiecare respondent își gestionează operațiunile financiare derulate on-line, în chestionar a fost inclusă următoarea întrebare:

QS4. Cât de mult sunteți de acord sau dezacord cu fiecare dintre aceste afirmații. (Vă rugăm să utilizați o scală de la 1 la 5, unde 1 înseamnă complet de acord cu afirmația iar 5 înseamnă că nu sunteți de acord).

4. Instrumentele digitale mă ajută în gestionarea finanțelor mele personale;
5. Am încredere în serviciile financiare oferite de băncile online și FinTech-uri;
6. Consider că furnizorii de servicii financiare ar trebui să utilizeze o gamă largă de date cu caracter personal nefinanciare, inclusiv din rețelele sociale, în luarea deciziilor privind acordarea creditului;
7. Este mai probabil să cumpăr impulsiv atunci când cumpăr online decât personal într-un magazin;
8. Este mai probabil să citesc detaliile unui contract dacă este pe hârtie decât online.

Centralizarea răspunsurilor colectate este prezentată în tabelul următor:

Tabelul 8.3. Centralizarea răspunsurilor la întrebarea „QS4. Cât de mult sunteți de acord sau dezacord cu fiecare dintre aceste afirmații. (Vă rugăm să utilizați o scală de la 1 la 5, unde 1 înseamnă complet de acord cu afirmația iar 5 înseamnă că nu sunteți de acord).”

Afirmația	Complet de acord				Nu sunt de acord	NS	NA	NR	Total
	1	2	3	4	5	97	98	99		
4. Instrumentele digitale mă ajută în gestionarea finanțelor mele personale	115	137	153	182	184	69	109	56	1005	
5. Am încredere în serviciile financiare oferite de băncile online și FinTech-uri	29	109	160	176	256	101	111	63	1005	
6. Consider că furnizorii de servicii financiare ar trebui să utilizeze o gamă largă de date cu caracter personal nefinanciare, inclusiv din	70	96	147	145	228	160	85	74	1005	

Afirmația	Complet de acord				Nu sunt de acord	NS	NA	NR	Total
	1	2	3	4	5	97	98	99		
rețelele sociale, în luarea deciziilor privind acordarea creditului										
7. Este mai probabil să cumpăr impulsiv atunci când cumpăr online decât personal într-un magazin	56	105	130	184	295	80	93	62	1005	
8. Este mai probabil să citesc detaliile unui contract dacă este pe hârtie decât online	227	207	121	122	145	58	68	57	1005	

Cei mai mulți dintre respondenți au evaluat acordul/dezacordul pentru cele 5 afirmații, acordând punctaje între 1 și 5 puncte. Au fost însă și persoane care au declarat că nu știu, nu este relevant sau nu răspund, care au fost excluse din analiza următoare.

Situația pentru fiecare afirmație este prezentată în continuare.

4. Instrumentele digitale mă ajută în gestionarea finanțelor mele personale

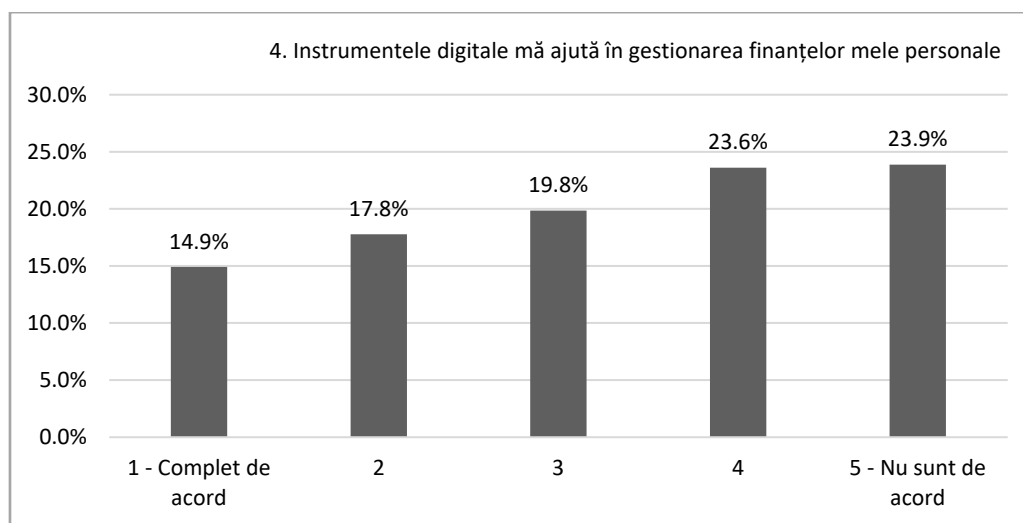


Figura 8.5. Acordul/dezacordul cu afirmația „Instrumentele digitale mă ajută în gestionarea finanțelor mele personale”

Distribuția răspunsurilor nu permite conturarea unei orientări clare de acord sau dezacord cu afirmația formulată. Un număr semnificativ de respondenți (14,9%) au declarat că sunt complet de acord cu această afirmație, în timp ce alți

23,9% au declarat că nu sunt acord. Comparând ponderea respondenților care au acordat 1 sau 2 puncte (32,7%), considerând că instrumentele digitale îi ajută în gestionarea finanțelor personale, cu ponderea celor care au acordat 4 sau 5 puncte (47,5%), considerând că instrumente digitale nu îi ajută în gestionarea finanțelor personale, se constată o pondere mai mare a respondenților neîncrezători în instrumentele digitale. Punctajul mediu aferent acestei afirmații este de 3,24 puncte, puțin mai mare decât mijlocul intervalului de notare, reflectând un ușor dezacord cu privire la rolul instrumentelor digitale în gestionarea finanțelor personale.

5. Am încredere în serviciile financiare oferite de băncile online și FinTech-uri

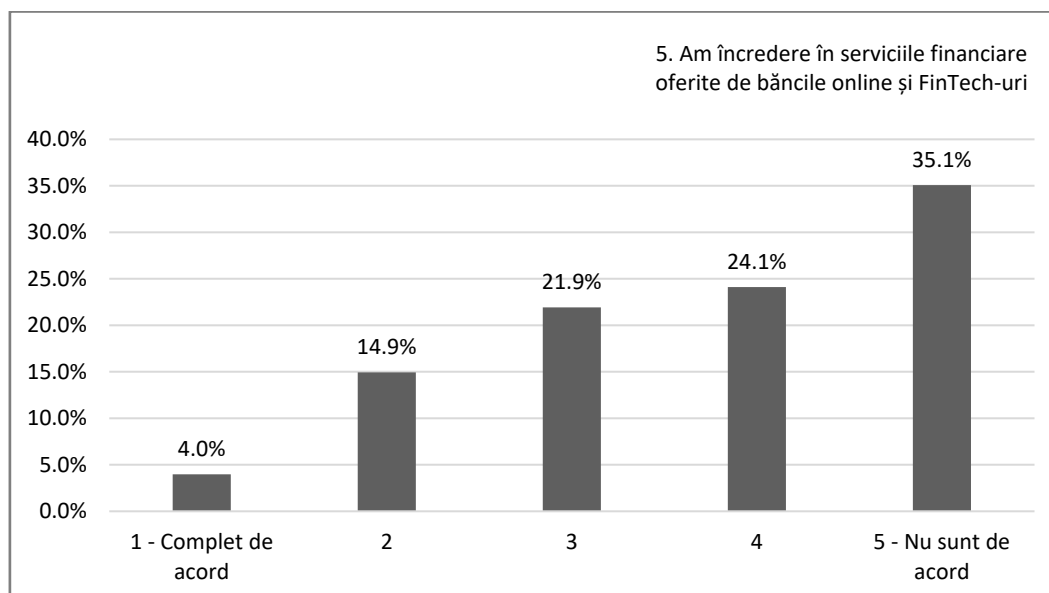


Figura 8.6. Acordul/dezacordul cu afirmația „Am încredere în serviciile financiare oferite de băncile online și FinTech-uri”

Distribuția răspunsurilor reflectă o relativă neîncredere a respondenților în serviciile financiare oferite de băncile on-line și FinTech-uri. Cei mai mulți dintre respondenți (35,1%) au acordat 5 puncte, ceea ce înseamnă că nu au încredere în astfel de servicii financiare, la care se adaugă încă 24,1% care au evaluat cu 4 puncte, semnificând un grad de încredere foarte scăzut. În același timp, doar 4,0% dintre respondenți au declarat că sunt complet de acord cu această afirmație,

respectiv au încredere în serviciile financiare oferite de băncile on-line și FinTech-uri. Punctajul mediu aferent acestei afirmații este de 3,71 puncte, în partea a doua a intervalului de notare, reflectând un grad scăzut de încredere în serviciile financiare oferite de băncile on-line și FinTech-uri.

6. Consider că furnizorii de servicii financiare ar trebui să utilizeze o gamă largă de date cu caracter personal nefinanciare, inclusiv din rețelele sociale, în luarea deciziilor privind acordarea creditului

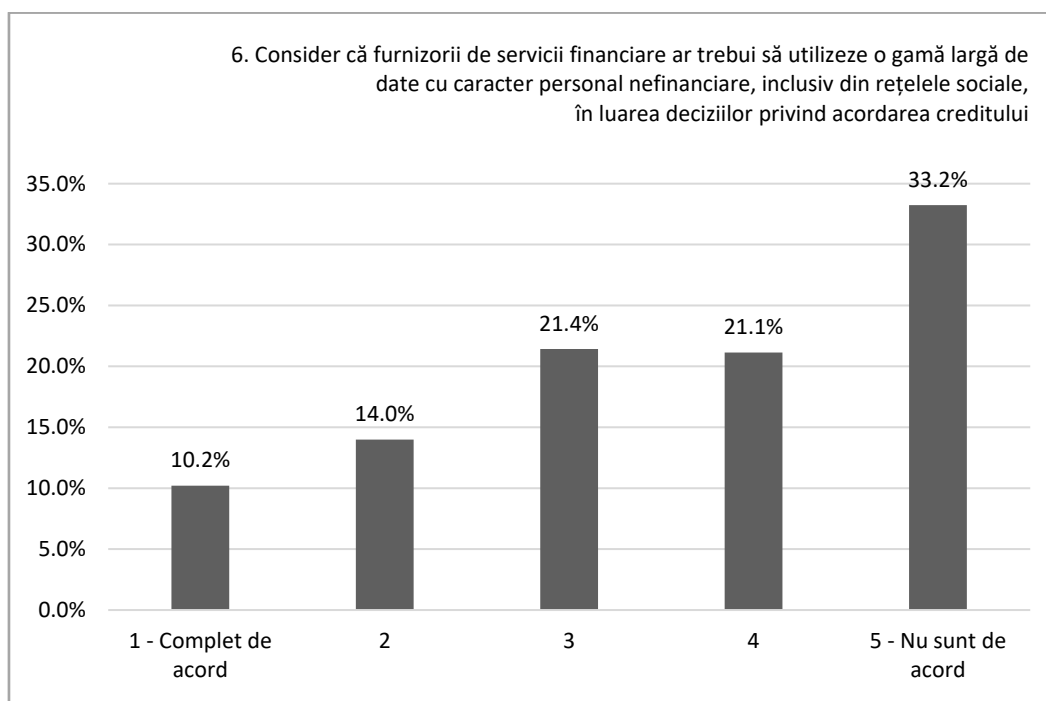


Figura 8.7. Acordul/dezacordul cu afirmația „Consider că furnizorii de servicii financiare ar trebui să utilizeze o gamă largă de date cu caracter personal nefinanciare, inclusiv din rețelele sociale, în luarea deciziilor privind acordarea creditului”

Majoritatea respondenților nu sunt de acord cu această afirmație (răspunsuri de 4 și 5 puncte), în timp ce doar 10,2% sunt complet de acord, considerând că furnizorii de servicii financiare ar trebui să utilizeze o gamă largă de date cu caracter personal nefinanciare pentru acordarea unui credit. Punctajul mediu aferent acestei afirmații este de 3,53 puncte, mai mare decât mijlocul intervalului de notare, reflectând un ușor dezacord în legătură cu această afirmație.

7. Este mai probabil să cumpăr impulsiv atunci când cumpăr online decât personal într-un magazin

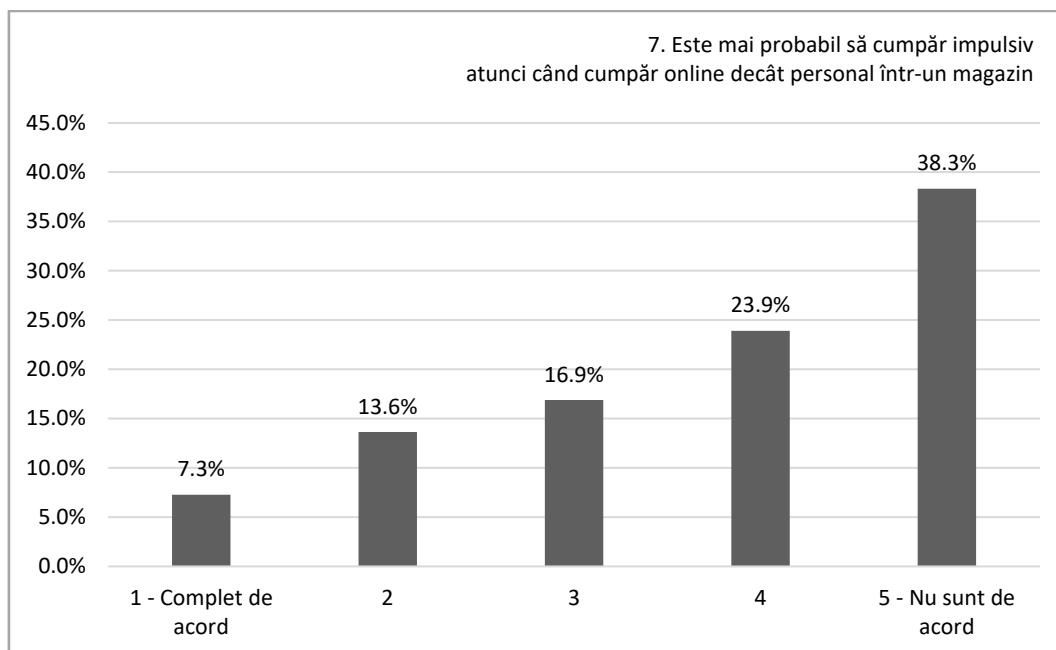


Figura 8.8. Acordul/dezacordul cu afirmația „Este mai probabil să cumpăr impulsiv atunci când cumpăr online decât personal într-un magazin”

Această afirmație evaluează comportamentul cumpărătorilor atunci când cumpără on-line. Cei mai mulți respondenți au declarat că nu sunt de acord cu această afirmație, acordând 5 puncte (38,3%), la care se adaugă alți 23,9% care au acordat 4 puncte, semnificând un relativ dezacord cu această afirmație. Există însă și persoane care sunt de acord cu afirmația, acordând 1 punct (7,3%) sau 2 puncte (13,6%). Punctajul mediu calculat pentru această afirmație este de 3,72 puncte, reflectând un relativ dezacord în legătură cu această afirmație.

8. Este mai probabil să citesc detaliile unui contract dacă este pe hârtie decât online

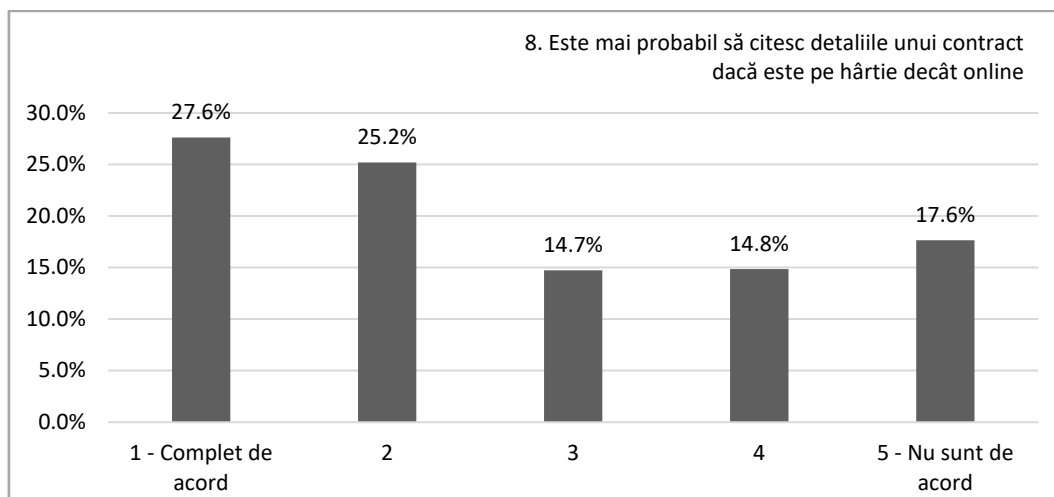


Figura 8.9. Acordul/dezacordul cu afirmația „Este mai probabil să citesc detaliile unui contract dacă este pe hârtie decât online”

Pentru această afirmație, un număr mai mare de respondenți au declarat că sunt de acord (27,6% au acordat 1 punct și 25,2% au acordat 2 puncte), comparativ cu cei care au declarat că nu sunt de acord (14,8% au acordat 4 puncte și 17,6% au acordat 5 puncte), reflectând o atenție ceva mai mare acordată detaliilor contractuale atunci când acestea sunt listate (pe hârtie). Punctajul mediu aferent acestei afirmații este de 2,70 puncte, mai mic decât mijlocul intervalului de notare, ceea ce reflectă o ușoară tendință a consumatorilor de a acorda atenție mai mare detaliilor contractuale atunci când acestea sunt prezentate pe hârtie.

8.4. Încrederea în planul financiar de pensionare

Crearea unui plan financiar de pensionare reprezintă apanajul unui comportament financiar sănătos. Sistemul public de pensii (Pilonul I) tinde să nu mai facă față presiunii la care este supus. Alternativ a fost creat Pilonul II, care este alimentat cu o parte din contribuția obligatorie la asigurările sociale, precum și Pilonul III de pensii alimentat cu contribuții facultative. Suplimentar, multe persoane își creează o rezervă de resurse financiare, care să fie utilizate în perioada pensionării. Din păcate, nu toate persoanele beneficiază de toate aceste alternative. Există numeroase persoane care se apropie de vârsta de pensionare și care au

contribuit doar la Pilonul I. Persoanele tinere contribuie și la Pilonul II, dar puține dintre ele contribuie la Pilonul III. Tot redus este și numărul persoanelor care economisesc cu scopul de a-și asigura o rezervă la pensie.

Pentru a evalua încrederea fiecărei persoane în propriul plan financiar de pensionare, a fost introdusă în chestionar următoarea întrebare:

QF8. Pe o scală de la 1 la 5, unde 1 înseamnă foarte încredător, iar 5 înseamnă deloc încredător; Cât de încredător sunteți că planurile financiare pentru ieșirea la pensie au fost bine făcute?

Întrebarea a fost prevăzută cu 5 variante de răspuns (de la 1 la 5) pentru evaluarea gradului de încredere în planul financiar de pensionare, la care s-a adăugat opțiunile că respondentul nu are un plan de pensie, respectiv Nu știe/Nu răspunde. Reprezentarea grafică a răspunsurilor colectate este realizată în figura următoare:

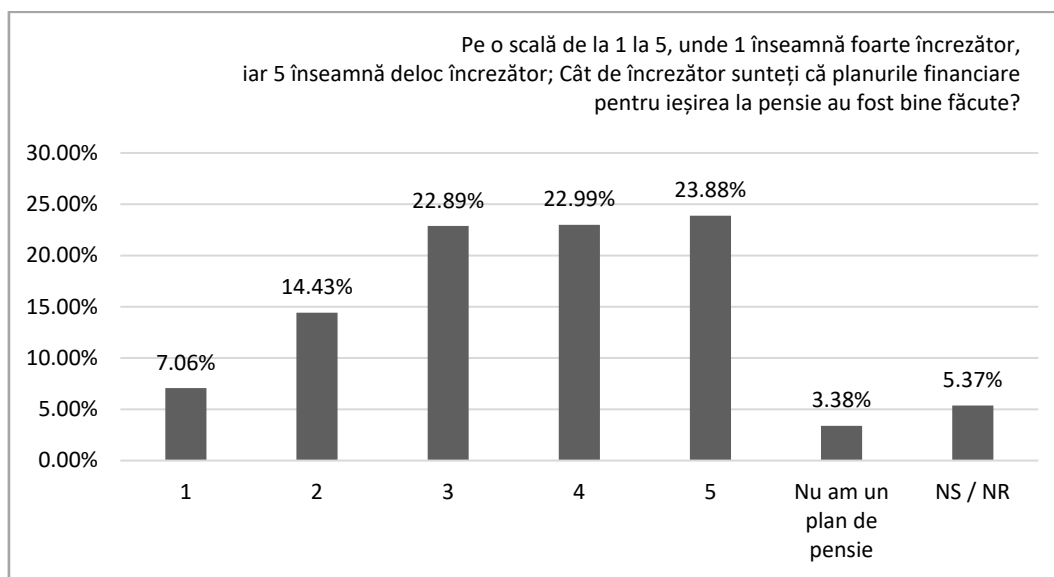


Figura 8.10. Încrederea în planul financiar de pensie

Dintre cele 1005 persoane incluse în eșantion, 917 respondenți (91,24% din total) au evaluat planul financiar de pensie, 34 persoane (3,38%) au declarat că nu au un plan financiar de pensie, iar 54 persoane (5,37%) au declarat că Nu știu/Nu răspund.

Cele mai multe persoane (23,88% din total) au evaluat cu punctaj „5” nivelul de încredere, ceea ce înseamnă neîncredere în planul financiar de pensie. Procente ridicate s-au înregistrat și pentru persoanele care au evaluat cu „3” respectiv „4”

puncte (22,89% și 22,99%), ceea ce înseamnă încredere scăzută și moderată. Cumulat, 69,75% dintre respondenți au evaluat gradul de încredere în planul financiar de pensie ca fiind moderat spre scăzut. Doar 7,06% dintre respondenți s-au declarat foarte încrezători în planul financiar de pensie, acordând punctaj „1”.

Gradul mediu de încredere, calculat ca medie aritmetică ponderată a punctajelor individuale acordate, este de 3,46 puncte, pe o scală de la 1 la 5, unde 1 înseamnă foarte încrezător, iar 5 înseamnă deloc încrezător, un nivel care reflectă mai degrabă neîncredere în planul financiar de pensie.

8.5. Orientarea către factorii ESG

Termenul ESG înglobează factorii de mediu, sociali și de guvernanță, susceptibili să influențeze evoluția mediului economic și social. Orientarea companiilor către acțiuni de protecție a mediului, implicarea în activități de responsabilitate socială, precum și promovarea transparenței, eticii și responsabilității față de terți reprezintă obiective ale managementului modern. În acest context este important să cunoaștem modul cum se comportă consumatorii de produse și servicii financiare, cât de mult apreciază aceștia implicarea companiilor în astfel de activități.

Pentru evaluarea orientării consumatorilor către factorii ESG, au fost incluse în chestionar următoarele întrebări:

a. QS2. Și cât de des ați spune că această afirmație se aplică în cazul dvs.? (Pentru fiecare afirmație, puteți să ne spuneți dacă vi se aplică întotdeauna, des, uneori, rar sau niciodată?)

9. Înainte de a cumpăra ceva, mă gândesc dacă firma de la care achiziționez se străduiește să-și îmbunătățească impactul social sau de mediu
Centralizarea răspunsurilor colectate este prezentată în tabelul următor.

Tabelul 8.4. Centralizarea răspunsurilor la întrebarea „QS2. Și cât de des ați spune că această afirmație se aplică în cazul dvs.?”

Afirmația	Întotdeauna	Des	Uneori	Rar	Niciodată	NS	NA	NR	Total
	1	2	3	4	5	97	98	99	
9. Înainte de a cumpăra ceva, mă gândesc dacă firma de la care achiziționez se străduiește să-și îmbunătățească impactul social sau de mediu	17	71	166	185	338	69	114	45	1005

Cea mai mare parte a persoanelor intervievate au evaluat frecvența de aplicare pentru cele 9 afirmații, acordând între 1 și 5 puncte. Au fost însă și persoane care au declarat că nu știu, nu este relevant sau nu răspund, care au fost excluse din analiza următoare.

Situația pentru fiecare afirmație este prezentată în continuare.

9. *Înainte de a cumpăra ceva, mă gândesc dacă firma de la care achiziționez se străduiește să-și îmbunătățească impactul social sau de mediu*

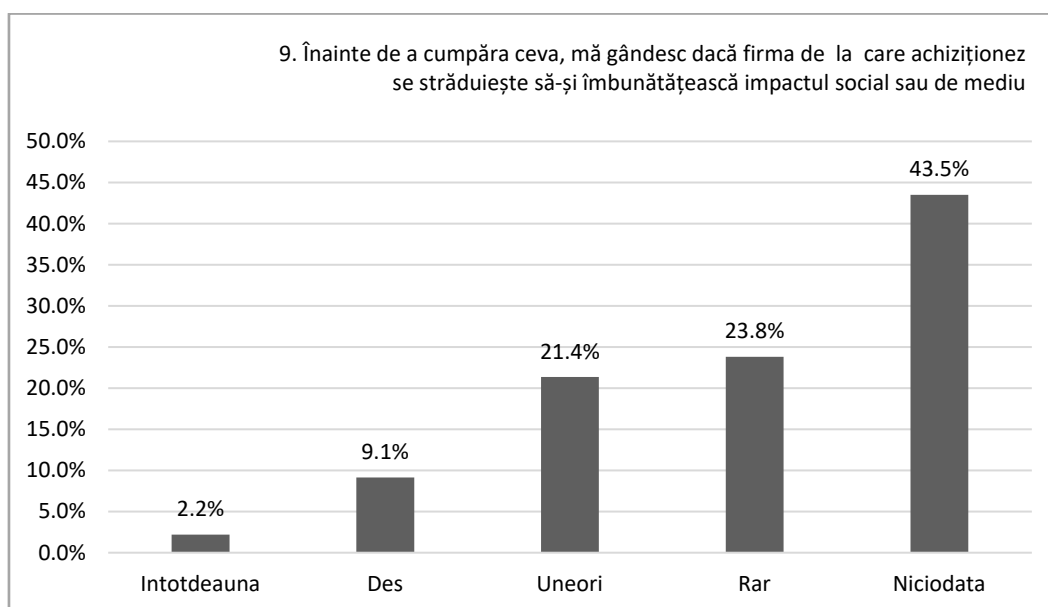


Figura 8.11. Frecvența afirmației „Înainte de a cumpăra ceva, mă gândesc dacă firma de la care achiziționez se străduiește să-și îmbunătățească impactul social sau de mediu”

Această afirmație evaluează atenția pe care a acordă consumatorii factorilor ESG. Protecția mediului și implicarea în activități de responsabilitate socială reprezintă obiective ale managementului majorității companiilor. De asemenea, se urmărește orientarea consumatorilor către produsele „verzi”, puțin poluante, care să asigure o dezvoltare economică echilibrată și durabilă, lucru realizabil prin conștientizarea populației a importanței acțiunilor de responsabilitate socială și protecție a mediului.

Datele colectate arată că 43,5% dintre respondenți nu se gândesc niciodată dacă firma de la care achiziționează se străduiește să-și îmbunătățească impactul

social sau de mediu, alți 23,8% fac acest lucru foarte rar, iar 21,4% uneori. Doar 2,2% dintre respondenți fac întotdeauna acest lucru și 9,1% destul de des. Concentrarea răspunsurilor în zona superioară a intervalului de notare conduce la obținerea unui punctaj mediu de 3,97 puncte, destul de ridicat, semnificând existența unui interes scăzut din partea consumatorilor pentru companiile care se implică în acțiuni de responsabilitate socială și de protecție a mediului.

b. QS5. Cu care dintre următoarele afirmații sunteți de acord? (Vă rugăm să utilizați o scală de la 1 la 5, unde 1 înseamnă complet de acord cu afirmația, 5 înseamnă că nu sunteți de acord).

1. Este mai important să investești în companii care realizează profit decât în companii care se străduiesc să minimizeze impactul lor negativ asupra mediului;
2. Este mai important să investești în companii care realizează profit decât în companii care se străduiesc să-și îmbunătățească impactul social;
3. Este mai important să investești în companii care realizează profit decât în companii care se străduiesc să-și îmbunătățească managementul riscurilor, etica și responsabilitatea față de terți;

Centralizarea răspunsurilor colectate este prezentată în tabelul următor:

Tabelul 8.5. Centralizarea răspunsurilor la întrebarea „QS5. Cu care dintre următoarele afirmații sunteți de acord? (Vă rugăm să utilizați o scală de la 1 la 5, unde 1 înseamnă complet de acord cu afirmația, 5 înseamnă că nu sunteți de acord).”

Afirmația	Complet de acord				Nu sunt de acord	NS	NA	NR	Total
	1	2	3	4	5	97	98	99		
1. Este mai important să investești în companii care realizează profit decât în companii care se străduiesc să minimizeze impactul lor negativ asupra mediului	182	195	176	107	128	156	25	36	1005	
2. Este mai important să investești în companii care realizează profit decât în companii care se străduiesc să-și îmbunătățească impactul social	147	230	209	81	94	173	31	40	1005	
3. Este mai important să investești în companii care realizează profit decât în companii care se străduiesc să-și îmbunătățească managementul riscurilor, etica și responsabilitatea față de terți	152	193	194	106	123	171	28	38	1005	

Cei mai mulți dintre respondenți au evaluat acordul/dezacordul pentru cele 3 afirmații, acordând între 1 și 5 puncte. Au fost însă și persoane care au declarat că nu știu, nu este relevant sau nu răspund, care au fost excluse din analiza următoare.

Situația pentru fiecare afirmație este prezentată în continuare.

1. Este mai important să investești în companii care realizează profit decât în companii care se străduiesc să minimizeze impactul lor negativ asupra mediului

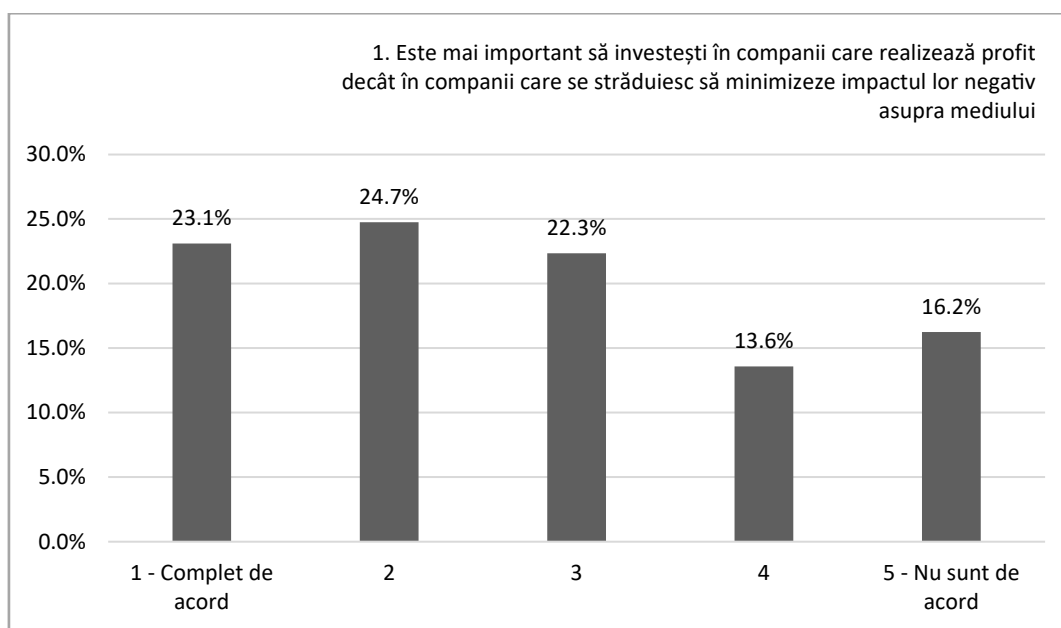


Figura 8.12. Acordul/dezacordul cu afirmația „Este mai important să investești în companii care realizează profit decât în companii care se străduiesc să minimizeze impactul lor negativ asupra mediului”

Un procent mai mare dintre respondenți sunt mai degrabă de acord cu afirmația formulată (23,1% acordând 1 punct și 24,7% acordând 2 puncte), considerând că pentru investitori este mai important profitul decât minimizarea impactului negativ asupra mediului, comparativ cu cei care nu sunt de acord cu afirmația (13,6% acordând 4 puncte și 16,2% acordând 5 puncte), considerând mai importantă implicarea în acțiuni de protecție a mediului. Punctajul mediu aferent acestei afirmații este de 2,75 puncte, mai mic decât mijlocul intervalului de notare, reflectând o orientare a investițiilor mai mult spre companiile care realizează profit, decât spre companiile care minimizează impactul negativ asupra mediului.

2. Este mai important să investești în companii care realizează profit decât în companii care se străduiesc să-și îmbunătățească impactul social

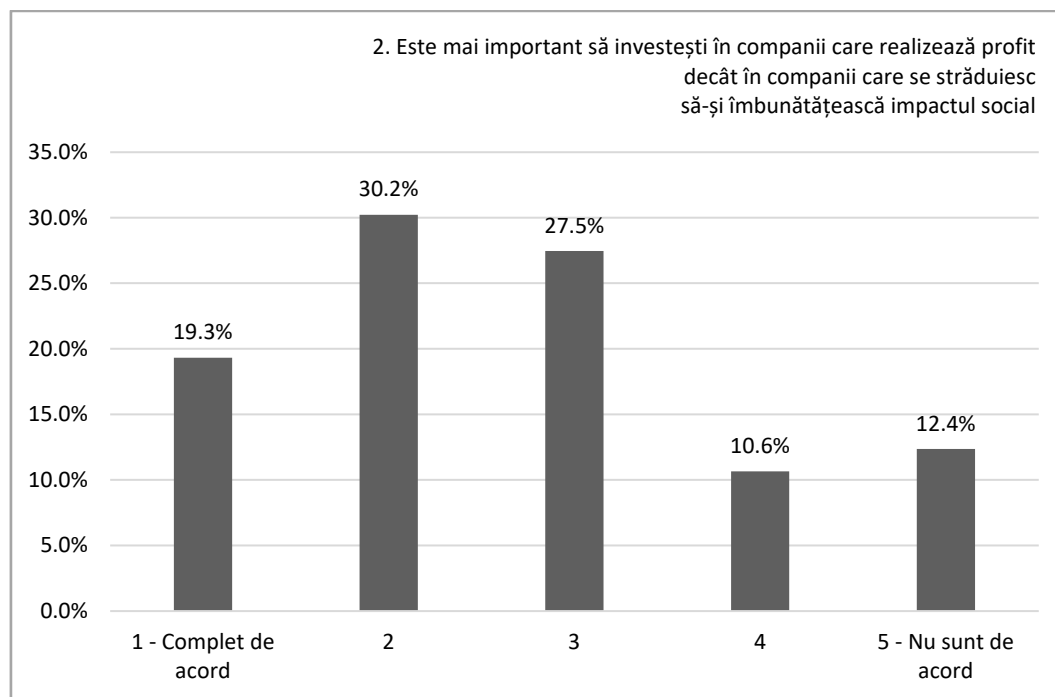


Figura 8.13. Acordul/dezacordul cu afirmația
„Este mai important să investești în companii care realizează profit decât în companii care se străduiesc să-și îmbunătățească impactul social”

Și în acest mai mulți respondenți sunt de acord cu această afirmație, considerând că ar investi mai degrabă în companii care realizează profit (49,5% acordând 1 sau 2 puncte) decât în companii care se străduiesc să își îmbunătățească impactul social (23,0% acordând 4 sau 5 puncte). Punctajul mediu calculat pentru această afirmație este de 2,66 puncte, reflectând o tendință de orientare a investițiilor mai mult spre companiile care realizează profit, decât spre companiile care se străduiesc să își îmbunătățească impactul social.

3. Este mai important să investești în companii care realizează profit decât în companii care se străduiesc să-și îmbunătățească managementul riscurilor, etica și responsabilitatea față de terți

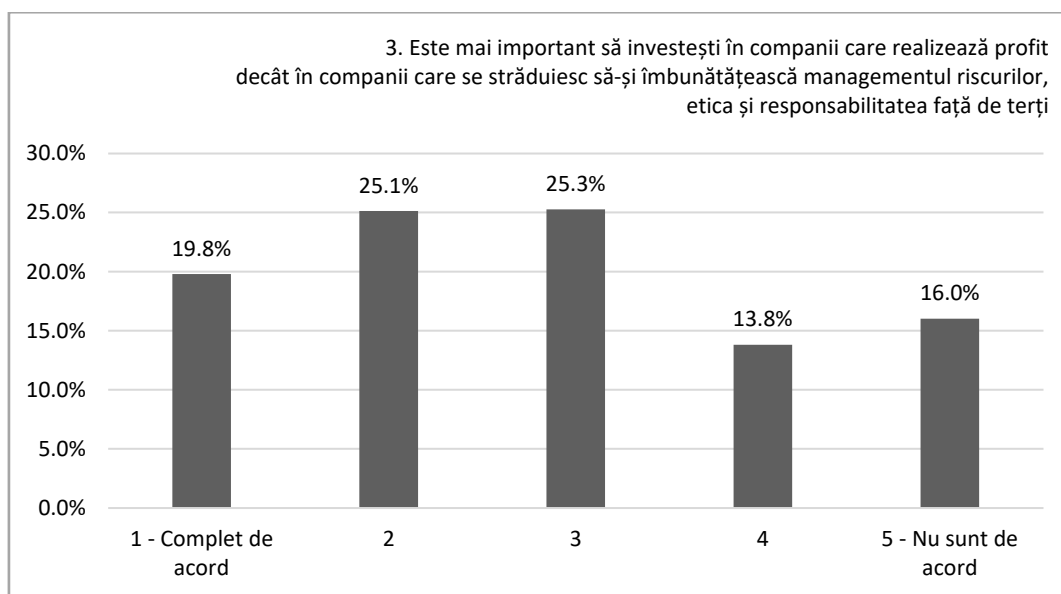


Figura 8.14. Acordul/dezacordul cu afirmația „Este mai important să investești în companii care realizează profit decât în companii care se străduiesc să-și îmbunătățească managementul riscurilor, etica și responsabilitatea față de terți”

Profitul este mai important și în comparație cu aplicarea principiilor guvernantei corporative, respectiv îmbunătățirea managementului riscurilor, etica și responsabilitatea față de terți. Astfel, 44,9% dintre respondenți sunt de acord cu afirmația formulată, acordând 1 sau 2 puncte, în timp ce 29,8% nu sunt de acord, evaluând răspunsul cu 4 sau 5 puncte. Punctajul mediu este de 2,81 puncte, apropiat de mijlocul intervalului de notare, reflectând o ușoară orientare a investițiilor către companiile care realizează profit, mai mult decât spre companiile care aplică principiile guvernantei corporative.

Comparând răspunsurile centralizate la cele 3 afirmații, se constată că în opțiunile respondenților primează orientarea investițiilor către companiile care realizează profit, urmate de companiile care aplică principiile guvernantei corporative, apoi de companiile care se străduiesc să își minimizeze impactul negativ asupra mediului și în final de companiile care investesc în îmbunătățirea impactului social.

Este unanim recunoscut faptul că îmbunătățirea nivelului de educație financiară în rândul populației reprezintă o preocupare a tuturor entităților implicate în piețele financiare, dar și a autorităților publice centrale și locale. Introducerea unei discipline obligatorii de Educație economico-financiară la clasa a VIII-a, declararea zilei de 11 aprilie ca „Ziua educației financiare”, elaborarea și aprobarea Strategiei Naționale de Educație Financiară 2024-2030, inițierea unor programe de educație financiară pentru tineri și populația adultă de mai multe entități care activează în piețele financiare, reprezintă doar câteva exemple din acțiunile care au ca scop creșterea nivelului de educație financiară.

În acest context, evaluarea nivelului de educație financiară a populației apare ca un demers firesc, necesar pentru identificarea zonelor deficitare și a unor măsuri de remediere. Un asemenea exercițiu este derulat periodic de către OECD, ultima evaluare fiind realizată în anul 2023 la nivelul a 39 state (dintre care 20 țări membre OECD), printre care și România.

Centralizarea datelor la nivelul României au relevat o serie de progrese comparativ cu situația înregistrată la evaluarea precedentă (2020), însă în continuare nivelul de educație financiară al populației este scăzut, necesitând programe de măsuri susținute.

Scorul mediu de alfabetizare financiară înregistrat în România a fost de 54 puncte (pe o scală de la 0 la 100), ceea ce plasează țara noastră în partea de jos a clasamentului, pe poziția 35 din 39 țări incluse în studiu. Punctajul realizat de România reprezintă 89,5% din punctajul mediu realizat la nivelul celor 39 state analizate, respectiv 71,1% din punctajul realizat de Germania, țara cu cel mai ridicat nivel de educație financiară.

Comparativ cu situația înregistrată la evaluarea din anul 2020, scorul mediu pentru România a înregistrat o ușoară creștere, în timp ce media la nivelul tuturor statelor analizate a scăzut puțin. Situația comparativă este prezentată în graficul următor.

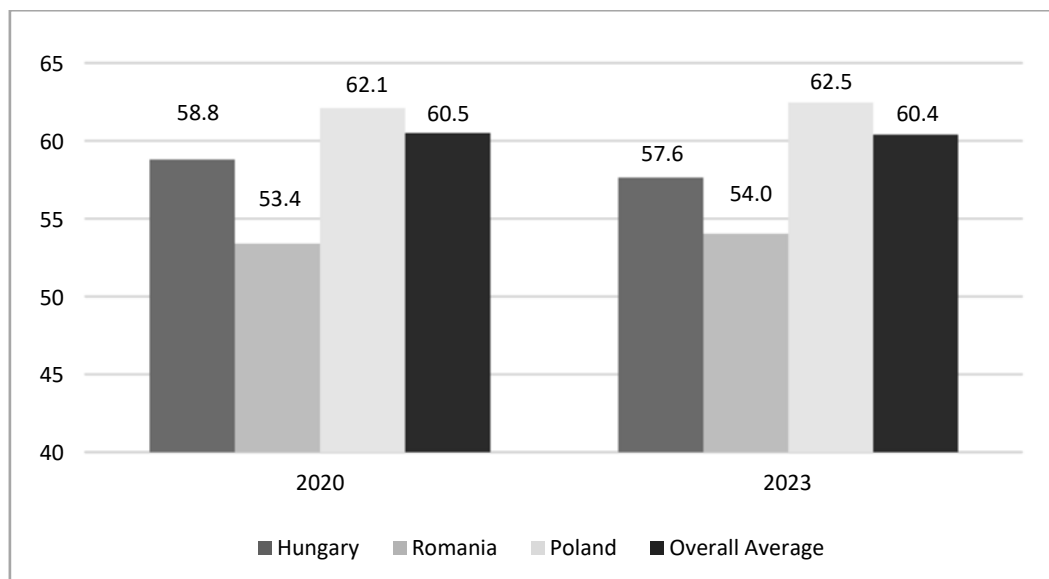


Figura 9.1. Scorul mediu de alfabetizare financiară

La nivelul tuturor statelor incluse în studiu, scorul mediu de alfabetizare financiară (pe o scară de la 1 la 100) a înregistrat o ușoară scădere, de la 60,5 puncte în anul 2020 la 60,4 puncte în anul 2023. Pentru România, scorul mediu a crescut de la 53,4 puncte în anul 2020 la 54 puncte în anul 2023, cel mai probabil ca rezultat al intensificării activităților și evenimentelor de educație financiară derulate de majoritatea instituțiilor financiare. Deși România ocupă în continuare o poziție în partea de jos a clasamentului, tendința este favorabilă, fiind recuperate o parte din decalaje.

Cele mai relevante concluzii obținute în urma realizării evaluării sunt sintetizate în continuare.

a. Cunoștințe financiare

Românii sunt rezervați când vine vorba despre cunoștințele financiare percepute. Un număr redus de respondenți (5,5% din total) consideră că au cunoștințe financiare foarte multe în comparație cu alte persoane de România, iar 17,5% consideră că au cunoștințe destul de multe. Cei mai mulți respondenți se evaluează în jurul mediei (30,6% – nici mult nici puțin), însă 44,8% consideră că au cunoștințe financiare destul de puține sau chiar deloc, reflectând un nivel redus de educație financiară.

Cunoștințele financiare efective au fost evaluate prin 7 întrebări, pe baza cărora a fost calculat scorul de educație financiară:

1. 43,4% dintre respondenți înțeleg valoarea în timp a banilor, valoare erodată de inflație, putând cumpăra mai puține lucruri decât am putea cumpăra în prezent, comparativ cu 63,5% cât reprezintă media la nivelul celor 39 state incluse în studiu. Cele mai ridicate valori s-au înregistrat în Hong Kong (92,3%) și Germania (90,3%), iar cele mai scăzute valori în Cambodgia (23,1%) și Malta (24,6%), România ocupând poziția 36 din 39 de țări cu 43,4%. *Comparativ cu situația înregistrată la evaluarea precedentă realizată de OECD (2020), procentul persoanelor din România care au răspuns corect a crescut de la 36,9% la 43,4%, reflectând o îmbunătățire a cunoștințelor financiare.*
2. 76,5% dintre respondenți înțeleg calculul și semnificația dobânzii la un împrumut acordat, comparativ cu 83,1% media înregistrată la nivelul celor 39 state incluse în studiu. Cele mai multe răspunsuri corecte au fost înregistrate în Hong Kong (99,6%) și Spania (97,6%), iar cele mai puține în Indonezia (46,2%) și Arabia Saudită (48,3%), România clasându-se pe poziția 31 din 39 țări participante la studiu. *În raport cu situația înregistrată la evaluarea precedentă realizată de OECD (2020), procentul persoanelor din România care au răspuns corect a scăzut puțin de la 76,5% la 76,4%.*
3. Calculul dobânzii simple este înțeles de 49,4% dintre respondenți, față de 49,3% la nivelul tuturor statelor analizate. Cele mai multe răspunsuri corecte au fost înregistrate în Hong Kong (94,3%), Malta (83,3%) și Germania (81,4%), iar cele mai puține în Panama (8,6%) și Paraguay (10,5%), România clasându-se pe poziția 25 din 39 țări participante la studiu. *În raport cu situația înregistrată la evaluarea precedentă realizată de OECD (2020), procentul persoanelor din România care au răspuns corect a crescut de la 41,3% la 49,4%, la acest criteriu înregistrându-se o creștere a nivelului cunoștințelor financiare.*
4. Calculul dobânzii compuse este înțeles de 23,3% dintre respondenți, față de 41,7% cât este media la nivelul celor 39 state analizate. Cele mai multe răspunsuri corecte au fost înregistrate în Hong Kong (79,2%) și Germania (73,3%), iar cele mai puține în Indonezia (8,7%) și Albania (19,6%), România clasându-se pe poziția 37 din 39 țări participante la studiu.

5. 58,3% dintre respondenți înțeleg legătura dintre risc și rentabilitate, față de 76,6% cât reprezintă media pentru statele analizate. Cele mai multe răspunsuri corecte au fost înregistrate în Hong Kong (92,1%) și Ungaria (89,8%), iar cele mai puține în Lituania (54,8%) și Iordania (54,9%), România clasându-se pe poziția 35 din 39 țări participante la studiu. *În raport cu situația înregistrată la evaluarea precedentă realizată de OECD (2020), procentul persoanelor din România care au răspuns corect a scăzut de la 64,9% la 58,3%, la acest criteriu înregistrându-se o reducere a nivelului cunoștințelor financiare.*
6. 65,8% dintre respondenți înțeleg semnificația și consecințele inflației, comparativ cu 83,5% cât reprezintă media pentru cele 39 state incluse în studiu. Cele mai multe răspunsuri corecte au fost înregistrate în Hong Kong (98,3%), Irlanda (97,8%) și Germania (96,7%), iar cele mai puține în Cambodgia (57,2%) și Lituania (63,5%), România clasându-se pe poziția 37 din 39 țări participante la studiu. *În raport cu situația înregistrată la evaluarea precedentă realizată de OECD (2020), procentul persoanelor din România care au răspuns corect a crescut ușor, de la 65,2% la 65,8%, la acest criteriu înregistrându-se o creștere a nivelului cunoștințelor financiare.*
7. 34,9% dintre respondenți înțeleg rolul diversificării portofoliului de titluri pentru diminuarea riscurilor, față de 58,8% cât reprezintă media pentru statele analizate. Cele mai multe răspunsuri corecte au fost înregistrate în Germania (84,1%) și Hong Kong (82,9%), România (34,9%) și Italia (37,1%) clasându-se pe ultimele poziții ale clasamentului. *În raport cu situația înregistrată la evaluarea precedentă realizată de OECD (2020), procentul persoanelor din România care au răspuns corect a scăzut de la 46,2% la 34,9%, la acest criteriu înregistrându-se o reducere a nivelului cunoștințelor financiare.*

Prin agregarea răspunsurilor furnizate la cele 7 întrebări de evaluare a cunoștințelor financiare efective, în studiul OECD a fost calculat **scorul mediu de cunoștințe financiare**, care, pentru România a înregistrat o valoare de **49 puncte**, pe o scală de la 0 la 100 puncte. Scorul mediu de cunoștințe financiare la nivelul celor 39 state incluse în studiu a fost de 63 puncte, cu cele mai mari valori înregistrate în Hong Kong (91 puncte) și Germania (85 puncte), iar cele mai mici valori în Indonezia (38 puncte) și Cambodgia (42 puncte), România clasându-se pe poziția 36 din 39 state participante.

b. Comportament financiar

A fost evaluat pe baza răspunsurilor la 9 itemi:

1. Ține evidența banilor pe termen scurt

- Peste 88% dintre respondenți au declarat că iau decizii zilnic cu privire la proprii bani, ceea ce reprezintă un procent ridicat al persoanelor care își asumă astfel de decizii.
- Cea mai mare parte a respondenților (65,97%) au declarat că împart responsabilitatea asumării deciziilor financiare cu o altă persoană din gospodărie, în timp ce doar 28,76% declară că își asumă personal această responsabilitate.
- Din 6 activități enumerate, cea mai des nominalizată activitate a fost cea de „păstrare separată a banilor pentru facturi” (44,58% dintre respondenți), în timp ce folosirea plăților recurente cu ajutorul unor aplicații informatice sau utilizarea aplicațiilor bancare pentru gestionarea banilor a fost semnalată de un număr redus de persoane (13,53%, respectiv 14,73% din total).

Conform metodologiei OECD (2023), 47,8% dintre respondenți au fost catalogați ca având un comportament „conștient din punct de vedere financiar” referitor la ținerea evidenței banilor pe termen scurt, față de 63,2% cât reprezintă media la nivelul statelor analizate. Cele mai mari valori au fost înregistrate în Irlanda (90,4%) și Filipine (86,4%), iar cele mai mici în Indonezia (18,2%) și Spania (21,7%), România clasându-se pe poziția 33 din 39 țări participante la studiu.

2. Economisire activă

S-a constatat că 61,1% dintre respondenți folosesc cel puțin un instrument de economisire. Instrumentul de economisire preferat de cea mai mare parte a respondenților este reprezentat de disponibilitățile bănești (cash) (45,27%), urmat de plata recurentă într-un cont de economii/depozit (21,29%). Se constată o pondere foarte mică a celor care declară că investesc în acțiuni și obligațiuni (circa 2%). Comparativ cu datele centralizate prin studiul OECD (2023), procentul persoanelor cu un comportament „conștient din punct de vedere financiar” referitor la economisirea activă, la nivelul celor 39 state participante a fost de 68,3%, România situându-se sub acest nivel. Cele mai mari valori au fost înregistrate în Coreea (97,8%), Arabia Saudită (96,9%) și Hong Kong (92,1%), iar cele mai mici în Paraguay (16,8%) și Yemen (25,2%), România, cu 61,1%, clasându-se pe poziția 26 din 39 țări participante la studiu.

3. *Nu s-a împrumutat pentru a face față unor dificultăți financiare*

- Mai mult de jumătate dintre persoanele chestionate (50,65%) au declarat că în ultimele 12 luni au avut dificultăți în acoperirea cheltuielilor necesare, diferența de 49,35% neavând dificultăți financiare.;
- 21,1% dintre respondenți au apelat la resursele existente sau la alte resurse pentru rezolvarea dificultăților financiare, neapelând la credite sau împrumuturi.
- Rezultă astfel că 70,5% dintre respondenți au avut un comportament „conștient din punct de vedere financiar” referitor la apelarea la împrumuturi pentru a face față unor dificultăți financiare.

Comparativ cu datele centralizate prin studiul OECD (2023), procentul persoanelor cu un comportament „conștient din punct de vedere financiar” referitor la apelarea la împrumuturi pentru a face față unor dificultăți financiare, la nivelul celor 39 state participante a fost de 75,1%. Cele mai mari valori au fost înregistrate în Portugalia (97,4%) și Hong Kong (94,9%), iar cele mai mici în Iordania (33,5%) și Chile (37,4%), România, cu 70,5%, clasându-se pe poziția 26 din 39 țări participante la studiu.

4. *Compară produse financiare între furnizori*

Un procent de 39,4% dintre respondenți au declarat că au luat în considerare mai multe opțiuni de la diferite instituții financiare, ceea ce semnifică un comportament „conștient din punct de vedere financiar”. La nivelul celor 39 state incluse în studiu media a fost de 26,3%. Cele mai mari valori au fost înregistrate în Indonezia (54,2%) și Iordania (47,0%), iar cele mai mici în Yemen (3,4%) și Paraguay (6,3%), România, cu 39,6%, clasându-se pe poziția 6 din 39 țări participante la studiu.

5. *Solicită sfaturi (din surse independente sau non-independente)*

Cei mai mulți dintre cei chestionați au răspuns că în decizia de achiziție a produselor financiare au fost influențați de prieteni, familie sau cunoștințe (27,8%). La recomandarea din partea unui consilier financiar independent au apelat doar 11,8% dintre respondenți. Există însă și circa 2,3% dintre respondenți care au declarat că se informează după rețelele de socializare sau „influenceri”.

6. *Urmărește cu atenție activitățile financiare personale*

47,4% dintre respondenți urmăresc cu atenție activitățile financiare personale, comparativ cu 67,8% cât reprezintă media la nivelul celor 39 state analizate. Cele mai mari valori au fost înregistrate în Grecia (89,2%) și Germania (86,0%), iar cele mai mici valori în Cipru (22,1%), România, cu 47,4%, clasându-se pe poziția 38 din 39 țări participante la studiu.

7. *Stabilește obiective financiare pe termen lung și se străduiește să le atingă*
41,0% dintre respondenți își stabilesc obiective financiare pe termen lung, față de 50% cât reprezintă media la nivelul statelor incluse în studiu. Cele mai mari valori au fost înregistrate în Yemen (82,8%) și Thailanda (71,8%), iar cele mai mici în Albania (9,2%) și Estonia (30,2%) România, cu 41,0%, clasându-se pe poziția 30 din 39 țări participante la studiu

8. *Înainte de a cumpăra ceva se gândește cu atenție dacă își permite*
65,1% dintre respondenți evaluează dacă își permit o achiziție înainte de a o face, față de 70,1% cât reprezintă media pentru cele 39 state analizate. Cele mai mari valori au fost înregistrate în Grecia (91,1%) și Thailanda (89,0%), iar cele mai mici în Cipru (20,1%) și Italia (44,8%) România, cu 65,1%, clasându-se pe poziția 30 din 39 țări participante la studiu.

9. *Plătește la timp facturile*
Cei mai mulți români își plătesc la timp facturile, 75,5% dintre respondenți declarând că fac acest lucru întotdeauna sau des. Comparativ cu datele centralizate prin studiul OECD (2023), procentul persoanelor cu un comportament „conștient din punct de vedere financiar” referitor la plata facturilor la timp, la nivelul celor 39 state participante, a fost de 77,3%. Cele mai mari valori au fost înregistrate în Estonia (96,3%), Germania (96,1) și Irlanda (94,8%), iar cele mai mici în Yemen (23,3%) și Cipru (24,8%) România, cu 75,5%, clasându-se pe poziția 26 din 39 țări participante la studiu.

Prin agregarea rezultatelor obținute la evaluarea celor 9 itemi ce reflectă comportamentul financiar al populației, în studiul OECD (2023) a fost calculat **scorul mediu al comportamentului financiar**, care pentru România a înregistrat o valoare de **56 puncte**, pe o scală de la 0 la 100 puncte. Scorul mediu al comportamentului financiar la nivelul celor 39 state incluse în studiu a fost de 61 puncte, cu cele mai mari valori înregistrate în Malta (77 puncte) și Arabia Saudită (75 puncte), iar cele mai mici valori în Yemen (41 puncte) și Ungaria (45 puncte), România, cu 56 puncte, clasându-se pe poziția 30 din 39 state participante.

c. **Atitudini financiare**

Au fost evaluate pe baza răspunsurilor la 2 întrebări.

- 44,3% dintre respondenți au declarat că nu sunt de acord cu afirmația „*Îmi place mai mult să cheltuiesc decât să economisesc*”, având o atitudine financiară adecvată, comparativ cu 43,5% cât reprezintă media pentru grupul de state analizate. Cele mai mari valori au fost înregistrate în Thailanda (81,6%) și Indonezia (69,5%), iar cele mai mici în Arabia

Saudită (18,4%) și Lituania (22,2%), România, cu 44,3%, clasându-se pe poziția 17 din 39 țări participante la studiu;

- 45,8% dintre respondenți au declarat că nu sunt de acord cu afirmația „*Tind să trăiesc pentru azi și să las ziua de mâine să-și urmeze cursul*”, având o atitudine financiară adecvată, comparativ cu 44,0% cât reprezintă media la nivelul celor 39 de state analizate. Cele mai mari valori au fost înregistrate în Thailanda (84,0%) și Spania (69,5%), iar cele mai mici în Yemen (18,6%) și Arabia Saudită (19,9%), România, cu 45,8%, clasându-se pe poziția 18 din 39 țări participante la studiu.

Prin agregarea rezultatelor obținute la evaluarea celor 2 întrebări ce reflectă atitudinile financiare ale populației, în studiul OECD (2023) a fost calculat **scorul mediu al atitudinii financiare**. Pentru România, scorul mediu al atitudinii financiare a înregistrat o valoare de **58 puncte**, pe o scală de la 0 la 100 puncte, comparativ cu 56 puncte cât reprezintă scorul mediu pentru cele 39 state analizate. Cele mai mari valori ale scorului s-au înregistrat în Thailanda (77 puncte) și Spania (70 puncte), iar cele mai mici valori în Yemen (31 puncte) și Arabia Saudită (37 puncte), România, cu 58 puncte, clasându-se pe poziția 15 din 39 state participante.

d. Produsele financiare – cunoștințe și utilizare

Pentru a evalua gradul de cunoaștere și utilizare a diferitelor produse financiar, în chestionar au fost introduse 17 astfel de produse, plecând de la contul curent până la criptomonede. Cel mai ridicat nivel de notorietate îl are produsul „Cont curent” (91,7%), urmat de mică distanță de „Card de debit/de salariu” (90,1%), acestea fiind și singurele produse financiare care au o notorietate mai mare de 90%. În cealaltă extremă, cu cel mai scăzut grad de notorietate, se află „Produsele financiare sustenabile sau ESG sau verzi” (13,6%) și „Împrumutul pentru micro finanțare” (43,2%).

În funcție de gradul de utilizare, cele 17 produse financiare analizate pot fi împărțite în 4 categorii:

- **produse financiare cu un grad de utilizare ridicat**, de peste 60%: cardul de debit (72,4%) și contul curent (69,5%);
- **produse financiare cu un grad de utilizare rezonabil**, cuprins între 20- 60%: asigurările (37,8%), cardul de credit (32,0%) și contul de economii (25,8%);
- **produse financiare cu un grad de utilizare scăzut** (5-20%): pensia privată facultativă (17,2%), împrumutul pentru casă au ipotecă (15,1%), împrumutul bancar negarantat (11,6%), contul de plată asociat

dispozitivului mobil (10,3%), împrumutul pentru achiziția de autoturisme (9,5%) și împrumutul bancar garantat cu o proprietate (5,7%);

- **produse financiare cu grad de utilizare foarte scăzut**, mai mic de 5%: acțiunile (4,3%), contul de investiții precum contul de tranzacționare la bursă sau cumpărarea de unități de fond emise de un fond de investiții deschis (2,8%), criptoactivele (2,6%), împrumutul pentru microfinanțare (2,1%), obligațiunile (1,2%) și produsele financiare sustenabile sau ESG sau „verzi” (0%).

e. Educație financiară digitală

A fost evaluată pe cele 3 componente: cunoștințe financiare digitale, comportament financiar digital și atitudini financiare digitale.

Pentru România scorul mediu de alfabetizare financiară digitală a înregistrat o valoare relativ scăzută de **44 puncte**, pe o scală de la 0 la 100 puncte. Scorul mediu de alfabetizare financiară digitală la nivelul tuturor statelor incluse în studiu a fost de 53 puncte, cu cele mai mari valori înregistrate în Germania și Estonia (64 puncte), iar cele mai mici valori în Albania (39 puncte) și Indonezia (40 puncte), România clasându-se pe poziția 25 din 28 state pentru care s-au cules date.

În funcție de diferitele variabile socio-demografice, situația se prezintă astfel:

- În funcție de vârstă, se constată valori mai ridicate ale scorului de alfabetizare financiară digitală pentru tineri și persoanele de vârstă medie și mai scăzute pentru vârstnici (49 puncte pentru categoria 18-29 ani; 48 puncte pentru categoria 30-59 ani și 33 puncte pentru cei peste 60 ani).
- În funcție de nivelul studiilor, nivelul de alfabetizare financiară digitală este mai scăzut la persoanele fără studii comparativ cu cele cu studii superioare: 40 puncte pentru persoanele fără studii sau cu studii primare; 50 puncte pentru persoanele cu studii liceale și 57 puncte pentru persoanele cu studii superioare.
- În funcție de ocupație, niveluri mai ridicate ale alfabetizării financiare digitale s-au identificat pentru angajați (49 puncte) și antreprenori (52 puncte) și mai scăzute pentru șomeri (23 puncte) și pensionari (34 puncte).
- În funcție de reședință, persoanele din mediul rural au un nivel mai redus al alfabetizării financiare digitale (41 puncte) comparativ cu cele din mediul urban (45 puncte).
- În funcție de venituri, alfabetizarea financiară digitală este mai ridicată pentru persoanele cu venituri mari, comparativ cu persoanele cu venituri

scăzute: 55 puncte pentru persoanele cu venituri mari; 50 puncte pentru persoanele cu venituri medii și 38 puncte pentru persoanele cu venituri scăzute.

Alte elemente de educație financiară digitală:

1. *Deschiderea on-line a unui cont curent sau a unui cont de economii/depozit*, la nivelul tuturor statelor incluse în cercetare, a fost accesată de 26,6% din populație, România, cu **17,5%**, situându-se sub medie. Cele mai ridicate procente s-au înregistrat în Coreea (81,9%) și Suedia (62,5%), iar cele mai scăzute în Paraguay (4,3%) și Ungaria (4,9%), România situându-se pe poziția 18 din 26 de state pentru care s-au colectat date.
2. *Solicitarea online a unui transfer bancar, card de debit sau de credit* a fost realizată de 26,3% din populație la nivelul tuturor statelor participante, România, cu **32,2%**, situându-se peste acest nivel. Cele mai ridicate procente s-au înregistrat în Estonia (67,4%) și Suedia (47,0%), iar cele mai scăzute în Peru (0,0%) și Ungaria (3,5%), România situându-se pe poziția 9 din 24 de state pentru care s-au colectat date.
3. *Contractarea online a unei polițe de asigurare* a fost realizată de 19,3% din populație la nivelul tuturor statelor participante, România, cu **19,0%**, situându-se în apropierea acestei valori. Cele mai ridicate procente s-au înregistrat în Estonia (65,3%) și Finlanda (55,2%), iar cele mai scăzute în Paraguay (1,4%) și Mexic (2,5%), România situându-se pe poziția 10 din 26 de state pentru care s-au colectat date.
4. *Solicitarea online a închiderii unui credit* a fost realizată de 11,8% din populație la nivelul tuturor statelor participante, România, cu **11,7%**, situându-se în apropierea acestei valori. Cele mai ridicate procente s-au înregistrat în Finlanda (40,5%) și Arabia Saudită (35,2%), iar cele mai scăzute în Grecia (0,9%) și Ungaria (1,3%), România situându-se pe poziția 10 din 26 de state pentru care s-au colectat date.

f. Bunăstarea financiară

Scorul de bunăstare financiară calculat de OECD se bazează pe douăsprezece variabile care acoperă cele două componente ale bunăstării financiare:

- *Reziliența financiară sau bunăstarea financiară obiectivă*, legată de disponibilitatea resurselor financiare pentru a face față șocurilor financiare negative, evaluată prin patru întrebări.

- *Bunăstarea financiară subiectivă*, cum ar fi satisfacția față de situația financiară și sentimentele de stres legate de chestiunile financiare, evaluată prin opt întrebări.

Pentru România **scorul mediu de reziliență financiară** este scăzut, înregistrând o valoare de **31 puncte**, pe o scală de la 0 la 100 puncte. Scorul mediu de reziliență financiară la nivelul tuturor statelor incluse în studiu a fost de 46 puncte, cu cele mai mari valori înregistrate în Germania (78 puncte) și Hong Kong (77 puncte), iar cele mai mici valori în Yemen (11 puncte) și Paraguay (20 puncte), România clasându-se pe poziția 33 din 37 state pentru care s-au cules date.

Scorul mediu la componenta subiectivă a bunăstării financiare a înregistrat o valoare de **37 puncte** pentru respondenții din România. La nivelul tuturor statelor incluse în studiu, acesta a fost de 38 puncte, cu cele mai mari valori înregistrate în Germania (67 puncte) și Olanda (54 puncte), iar cele mai mici valori în Yemen (20 puncte) și Arabia Saudită (26 puncte), România clasându-se pe poziția 19 din 37 state pentru care s-au cules date.

Scorul mediu de bunăstare financiară ce reflectă atât componenta obiectivă (reziliența financiară), cât și componenta subiectivă, a înregistrat pentru România valoarea de **34 puncte**, pe o scală de la 0 la 100. La nivelul tuturor statelor incluse în studiu acesta a fost de 42 puncte, cu cele mai mari valori înregistrate în Germania (73 puncte) și Hong Kong (61 puncte), iar cele mai mici valori în Yemen (15 puncte) și Paraguay (24 puncte), România clasându-se pe poziția 30 din 37 state pentru care s-au cules date.

În funcție de diferitele variabile socio-demografice, situația se prezintă astfel:

- În funcție de vârstă, se constată valori mai ridicate ale scorului mediu de bunăstare financiară pentru tineri (43 puncte), urmate de persoanele de vârstă medie (35 puncte), cele mai scăzute fiind înregistrate pentru vârstnici (28 puncte).
- În funcție de studii, nivelul de bunăstare financiară este mai scăzut la persoanele fără studii comparativ cu cele cu studii superioare: 29 puncte pentru persoanele fără studii sau cu studii primare; 42 puncte pentru persoanele cu studii liceale și 51 puncte pentru persoanele cu studii superioare.
- În funcție de ocupație, niveluri mai ridicate ale bunăstării financiare s-au identificat pentru antreprenori (52 puncte) și angajați (37 puncte), și mai scăzute pentru șomeri (23 puncte) și pensionari (26 puncte).

- În funcție de reședință, persoanele din mediul rural au un nivel ceva mai redus al bunăstării financiare (33 puncte) comparativ cu cele din mediul urban (34 și 35 puncte).
- În funcție de venituri, bunăstarea financiară este mai ridicată pentru persoanele cu venituri mari, comparativ cu persoanele cu venituri scăzute: 57 puncte pentru persoanele cu venituri mari; 42 puncte pentru persoanele cu venituri medii și 25 puncte pentru persoanele cu venituri scăzute.

Rezultatele obținute evidențiază existența unor progrese în ceea ce privește nivelul de educație financiară în România, comparativ cu evaluarea precedentă realizată în anul 2020. Totuși, decalajul față de țările cu niveluri ridicate ale scorului de alfabetizare financiară, din vestul și nordul Europei, este în continuare foarte mare, fiind dificil de recuperat pe termen scurt.

Bibliografie

- OECD (2020). *OECD/INFE 2020 International survey of adult financial literacy*, <https://www.oecd.org> (accesat în 16 februarie 2024).
- OECD (2023). *OECD/INFE 2023 International survey of adult financial literacy*, <https://www.oecd.org> (accesat în 16 februarie 2024).